

ASƏF ZAMANOV

**AZƏRBAYCAN DÖVLƏT
PEDAQOJİ UNIVERSİTETİNİN
100 MƏŞHUR MƏZUNU**

Bakı-2021

*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstитutu böyük və çətin yol keçmişdir.
Onun kollektivi Azərbaycan ümumtəhsil məktəbinin inkişafında böyük
xidmət göstərmiş, institut xalq maarifi üçün yüksəkixtisəslə kadrlar oca-
ğına çevrilmişdir.*

*Heydər Əliyev
Azərbaycan xalqının ümummillili lideri*

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti ölkəmizin təhsil tarixində xüsuslu yer tutan, zəngin ənənələrə malik ali təhsil müəssisələrindəndir. Yarandığı vaxtdan etibarən Universitet üzərinə düşən vəzifələri həmişə layiqincə yerinə yetirmiş, respublikamızla yanaşı, bir sıra digər ölkələr üçün elmi-pedaqoji kadr hazırlanması işini müvəffəqiyyətlə həyata keçirmiştir.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Kitab ADPU-nun 100 illik yubileyinə həsr edilmişdir.

Layihə rəhbəri:

Cəfər Cəfərov

*ADPU-nun rektoru,
tarix elmləri doktoru, professor*

Elmi redaktor:

Fərrux Rüstəmov

*ADPU-nun İbtidai təhsil fakültəsinin dekanı,
pedaqoji elmlər doktoru, professor,
Əməkdar elm xadimi*

A.D.Zamanov.

**Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 məşhur məzunu. Bakı,
ADPU, 2021, 168 s.**

ADPU-nun 100 illik yubileyinə həsr edilmiş “Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 məşhur məzunu” kitabında ADPU-nun məşhur məzunları –AMEA-nın prezidentləri, vitse-prezidentləri, həqiqi üzvləri, müxbir üzvləri, dövlət xadimləri, generallar, əməkdar elm xadimləri, xalq şairləri, xalq yazıçıları və başqaları haqqında ensiklopedik məlumat verilir.

Kitab tədqiqatçılar, müəllimlər, elm və təhsil təşkilatçıları, həmçinin təhsil tarixi ilə maraqlananlar üçün dəyərlİ vəsaitdir.

ISBN: 978-9952-8427-2-2

ISBN 978-9952-8427-2-2

©A.D.Zamanov 2021

**Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin
100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
Sərəncamı**

2021-ci ildə respublikamızın ilk ali pedaqoji təhsil ocağının – Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin fəaliyyətə başlamasının 100 illiyi tamam olur.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti ölkəmizin təhsil tarixində xüsusi yer tutan, zəngin ənənələrə malik ali təhsil müəssisələrindəndir. Yarandığı vaxtdan etibarən Universitet üzərinə düşən vəzifələri həmişə layiqincə yerinə yetirmiş, respublikamızla yanaşı, bir sıra digər ölkələr üçün elmi-pedaqoji kadr hazırlanması işini müvəffəqiyyətlə həyata keçirmişdir. Azərbaycanın tanınmış icimai, elm və mədəniyyət xadimləri arasında Universitetin çox sayda məzunları vardır.

Ixtisaslaşmış ali təhsil müəssisəsi kimi Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti müəllim hazırlığı sahəsində və pedaqoji təhsilin inkişafı naminə bu gün də uğurlu fəaliyyəti ilə müstəqil Azərbaycanın inkişafına töhfələrini əsirgəmir. Universitetdə qabaqcıl elmi nailiyyətlərdən, innovativ təlim-tədris texnologiyalarından faydalananmaqla ali təhsilin məzmun və keyfiyyət göstəricilərinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində zəruri addımlar atılır.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, ölkədə yüksək ixtisaslı pedaqoji və elmi-pedaqoji kadr yetişdirilməsi sahəsində mühüm xidmətlərini nəzərə alaraq, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 illik yubileyinin qeyd olunmasını təmin etmək məqsədilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 illik yubileyinə dair tədbirlər planı hazırlayıb həyata keçirsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham Əliyev

*Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 17 aprel 2021 -ci il*

جامعة باكو
BAKU STATE UNIVERSITY

ÖN SÖZ

Görkəmli ictimai-siyasi və dövlət xadimi, Azərbaycan Xalq Komissarları Sovetinin sədri Nəriman Nərimanovun imzaladığı 26 avqust 1921-ci il tarixli 66 nömrəli dekret əsasında 6 tələbə ilə Azərbaycan dilində fəaliyyətə başlayan Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti o vaxt yenicə təşkil edilmiş I və II dərəcəli məktəblərin yüksək ixtisaslı pedaqoji kadrlarla təminini məqsədilə yaradılmışdı. Fəaliyyəti dövründə bu ali təhsil ocağı mürəkkəb və şərəfli yol keçmiş, pedaqoji, elmi və elmi-pedaqoji kadr hazırlığı sahəsində çoxsaylı uğurlara imza atmış, aparıcı elm və təhsil mərkəzinə çevrilmişdir.

Təhsil və elm sahəsində müxtəlif çətinliklərlə qarşılaşan ADPU öz fəaliyətini 1927-1929 və 1941-1943-cü illərdə dayandırmalı oldu və Bakı (Azərbaycan) Dövlət Universiteti ilə birləşdirildi. Bütün çətinliklərə baxmayaraq, Azərbaycanda mədəniyyətin, elmin və təhsilin inkişafında müstəsna xidmətləri olan müəllim kadrları hazırlamaqla millətin mənəvi potensialının formalaşmasında mühüm rol oynadı.

Milli iftixarmız və qürurumuz olan elm və sənət adamları, şair və yazıçılar, həmçinin siyasətçilər bu qədim elm və təhsil məbədindən həyata vəsiqə alıb millətin mənəviyyat pasportuna çevrilmişlər. Təkcə onu qeyd etmək yərində düşər ki, 1945-ci ildə yaradılan Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının indiyə qədər on bir prezidentindən üçü – akademik Yusif Məmmədəliyev (1947-1951; 1958-1961), akademik Zahid Xəlilov (1962-1967) və akademik Həsən Abdullayev (1970-1983) məhz Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin məzunlarıdır. Bu üç məşhur elm xadiminin xatirəsini əbədiləşdirmək məqsədilə 2018-ci ildə ADPU-da adlı təqaüdlər təsis edilmiş, müasir tələblərə cavab verən auditoriyalar yaradılmışdır.

Bu gün ADPU-da Azərbaycan Respublikasında dissertasiyaların əsas nəticələrinin dərc olunması tövsiyə edilən dövri-elmi nəşrlər siyahısına daxil edilmiş altı jurnal nəşr olunur: “Pedaqoji Universitetin Xəbərləri”. Riyaziyyat və təbiət elmləri seriyası; Humanitar, ictimai və pedaqoji-psixoloji elmlər seriyası, “Tarix, insan və cəmiyyət”, “Linqvistika problemləri”, “Fizika, riyaziyyat və informatika tədrisi”, “Musiqi elmi, mədəniyyəti və təhsilinin aktual problemləri”, həmçinin magistraturada təhsil alan tələbələrin aktual elmi-tədqiqat işlərinin nəticələri çap edilən “Magistrant” dövri-elmi jurnalı.

Hazırda ADPU-da filiallar və Pedaqoji Kolleclə birlikdə təxminən 20 minə yaxın tələbə təhsil alır. Universitetdə 70-ə yaxın elmlər doktoru, 60-dan

çox professor, 300-ə yaxın dosent, 350-dən çox fəlsəfə doktoru çalışır. ADPU-nun Şəki, Quba, Ağcabədi, Cəlilabad və Şamaxı filialları fəaliyyət göstərir.

Fəaliyyətinə həmişə dövlət və hökumət tərəfindən, xüsusilə ulu öndər Heydər Əliyev və onun siyasi kursunun layiqli davamçısı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm İlham Əliyev tərəfindən yüksək qiymət verilən, ölkəmizin ali təhsil müəssisələri sırasında böyük nüfuza malik ADPU-nun bir əsrlik yubileyi qarşısındayıq. Ümummilli Lider Heydər Əliyev bu müqəddəs elm və ali təhsil ocağının professor müəllim heyəti və tələbələri ilə görüşlərinin birində ADPU-nun fəaliyyətini yüksək dəyərləndirmişdir: “Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstитutu böyük və çətin yol keçmişdir. Onun kollektivi Azərbaycan ümumtəhsil məktəbinin inkişafında böyük xidmət göstərmış, institut xalq maarifi üçün yüksəkixtisaslı kadrlar ocağına çevrilmişdir”.

Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, ADPU-nun inkişaf tarixində, 1969-1987-ci və 1993-2003-cü illərdə qazandığı uğurlarının bilavasitə ümummilli lider Heydər Əliyevin çoxşaxəli fəaliyyəti ilə möhkəm bağlılığı vardır. Təhsili millətin gələcəyi adlandıran ulu öndər Heydər Əliyev hər zaman ADPU-nun fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmiş, ali təhsil ocağını diqqətdən kənar qymamışdır. Ulu öndər Heydər Əliyev 5 dəfə ADPU-da olmuş, universitetin problemləri ilə maraqlanmış, professor-müəllim, tələbə kollektivinə dəyərli tövsiyə və məsləhətlərini vermişdir. Onun Pedaqoji Universitetə hər gəlişi universitet kollektivinin xatirində əbədiyaşar hadisəyə çevrilmişdir.

ADPU-nun 50 illik yubileyi ilə bağlı təntənəli yığıncaqda ölkənin ali mükafatı olan **“Qırmızı Əmək Bayrağı Ordəni”ni** ümummilli lider Heydər Əliyevin şəxsən universitet kollektivinə təqdim etməsi tarixi gündə universitetin ən qürurverici ami kimi yaddaşlara yazılmışdır.

Ümummilli lider Heydər Əliyev siyasetinin layiqli və uğurlu davamçısı, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin 17 aprel 2021-ci il tarixində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında Sərəncam imzalaması universitetdə böyük sevinclə qarşılanmışdır. Sərəncam imzalandıqdan dərhal sonra Təhsil Nazirliyinin dəstəyi ilə yubileyə hazırlıq üzrə geniş miqyaslı işlər başlanılmış, yubileyin yüksək səviyyədə keçirilməsi üçün müəyyən işlər görülmüş, Tədbirlər planı hazırlanıb, təsdiq edilmişdir. Bunun nəticəsi olaraq ADPU-nun 100 illik yubileyinə həsr olunmuş elmi konfranslar, digər ali təhsil ocaqları ilə görüşlər, dəyirmi masalar keçirilmiş, yubileyə həsr edilmiş jurnal və kitablar nəşr edilmiş və edilməkdədir.

Xatırladaq ki, böyük potensiala malik ADPU-nun indiyədək 160 mindən çox məzunu olmuşdur. Universitet ötən 100 il ərzində təkcə ölkəmiz üçün

deyil, qonşu respublikalar üçün də peşəkar, səriştəli pedaqoji kadrlar hazırlamışdır.

Fəxr ediləsi haldır ki, bu 100 yaşlı təhsil müəssisəsinin məzunları sırasında AMEA-nın prezidentləri, vitse-prezidentləri, həqiqi üzvləri, müxbir üzvləri, dövlət xadimləri, generallar, Əməkdar elm xadimləri, xalq şairləri, xalq yazıçıları, Xalq müəllimləri, Sovet İttifaqı qəhrəmanları, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları, bəstəkarlar və başqaları vardır. Oxulara təqdim edilən “**Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 məşhur məzunu**” kitabında həmin məşhurlar haqqında ensiklopedik məlumatlar öz əksini tapmışdır.

İnanırıq ki, kitab tədqiqatçılar, elm və təhsil təşkilatçıları, müəllimlər, habelə təhsil tarixi ilə maraqlananlar üçün dəyərli mənbə olacaqdır.

Asəf Zamanov

*ADPU-nun elm və innovasiyalar üzrə prorektoru,
fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor*

AMEA-nın PREZİDENTLƏRİ

Yusif Məmmədəliyev

Yusif Heydər oğlu Məmmədəliyev (31 dekabr 1905, Ordubad – 15 dekabr 1961, Bakı) — kimya elmləri doktoru (1942), professor (1942), Azərbaycan SSR EA-nın həqiqi üzvü (1945), prezidenti (1947-1951 və 1958-1961), SSRİ Dövlət Mükafatı laureati (1946), SSRİ Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü (1958), Azərbaycan SSR Ali Sovetinin 4-cü çağırış (1955-1959) və SSRİ Ali Sovetinin 5-ci çağırış (1958-1961) deputati.

Y.H.Məmmədəliyev 1926-cı ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetini bitirdikdən bir qədər sonra, 1928-1929-cu illərdə İrəvan Türk Pedaqoji Texnikumunda və Fəhlə fakültəsində müəllim işləmişdir.

1942-ci ildə “Aromatik karbohidrogenlərin alkilləşdirilməsi və dealkilləşdirilməsi yolu ilə toluolun sintezi” mövzusunda dissertasiya işini müvəffəqiyyətlə müdafiə edərək kimya elmləri doktoru alimlik dərəcəsinə layiq görülmüşdür. 1945-ci ildə Azərbaycan SSR EA-nın həqiqi üzvü seçilmişdir. Azərbaycanda elmin inkişafının bütöv bir dövrü bu dahi insanın adı ilə bağlıdır. 1945-ci ildə o, Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının Rəyasət heyətinin üzvü və EA Neft İnstitutunun direktoru seçilmişdir. Mirəsədulla Mirqasımov, Mustafa Topçubaşov, Səməd Vurğun, Şirokoqorov, Yesman, Mikayıl Hüseynovla bərabər, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının təsisçisi və ilk akademiki olan 15 tanınmış şəxsəndən biridir. 1951-1954-cü illərdə Azərbaycan SSR EA Fizika, Kimya və Neft bölümünün akademik-katibi, 1954-1958-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin rektoru vəzifəsində işləmişdir.

Y.H.Məmmədəliyevin əsas elmi işləri neftin və neft qazlarının katalitik emalı sahəsindədir. Azərbaycanda neft kimyasının əsasını qoymuş, Bakı neftlərinin benzin fraksiyasının katalitik aromatikləşdirilməsi, yuyucu maddələr və silisium-üzvi birləşmələr alınması, piroliz məhsullarından plastik kütlə is-

tehsalı və Naftalan neftinin təsir mexanizminin öyrənilməsi sahələrində də mühüm işlər görmüşdür. Yüksəkixtisaslı elmi kadrlar hazırlanmasında əvəzsiz xidmət göstərmişdir. Onlarla elmlər doktoru və fəlsəfə doktoru dissertasiyasının elmi rəhbəri, məsləhətçisi olub.

İstedadlı kimyaçı alim, yenilikçi, Lenin ordenli, toluolun və yüksək oktanlı yanacağın sənaye istehsalının təşkilatçısı Y.H.Məmmədəliyev 39 yaşında 1945-ci il-də yaradılmış Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir.

Azərbaycan Astrofizika Rəsədxanası, Əlyazmaları Fondu, Sumqayıt Kimya Elmi Mərkəzi və digər elmi müəssisələrin təşkili akademik Y.Məmmədəliyevin adı ilə bağlıdır. Onun yaratdığı Azərbaycan neft-kimya məktəbi respublikadan çox-çox uzaqlarda da tanınır. Dünya şöhrətli azərbaycanlı alim mühərribənin ağır dövründə yüksək oktanlı benzin ixtira etmişdi. 200-dən artıq elmi əsərin, o cümlədən 6 monoqrafiyanın müəllifidir.

SSRİ Elmlər Akademiyasının prezidenti (1936-1945) akademik V.L.Komarov haqlı olaraq demişdir ki, təkcə akademik Yusif Məmmədəliyevə görə Azərbaycanda Elmlər Akademiyası yaratmaq vacibdir.

Y.H. Məmmədəliyev SSRİ, ABŞ, İtaliya, Fransa, İngiltərə, Polşa, Macarıstan və başqa ölkələrdə keçirilən qurultay, konqres və simpoziumlarda Azərbaycan elmini yüksək səviyyədə təmsil etmişdir.

Mükafatları:

SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı (1946);

“Şərəf Nişamı” ordeni (1951);

“Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni (1954), həmçinin medallarla təltif edilmişdir.

Zahid Xəlilov

Zahid İsmayılov oğlu Xəlilov (14 yanvar 1-911, Tbilisi – 4 fevral 1974, Bakı) – fizika-riyaziyyat elmləri doktoru (1946), professor, Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü (1955), prezidenti (1962-1967).

Z.İ.Xəlilov Türk Pedaqoji Texnikumunu Tiflisdə bitirmiştir. ADPU-nun Fizika və riyaziyyat fakültəsində ali təhsil almış, 1932-ci ildə həmin universiteti uğurla başa vurmuşdur. Sonra yenidən Tiflisə qayitmış və Dəmir yolu Nəqliyyatı Mühəndisləri İnstitutunda müəllim işləmişdir.

Z.Xəlilov 1937-ci ildə Tiflisdə Riyaziyyat İnstitutunun doktoranturasına (aspirantura) daxil olmuş, 1940-ci ildə Tbilisi Dövlət Universitetində məşhur riyaziyyatçı, professor S.Berqmanın rəhbərliyi altında “Kleb məsələsi və onun ümumiləşməsi” mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək fizika-riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru (elmlər namizədi) alimlik dərəcəsi almışdır.

1940-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinə dəvət edilmiş, ömrünü həmişəlik Azərbaycan və onun elmi ilə bağlamışdır.

İstedadlı alim 1942-ci ildə SSRİ EA-nın Azərbaycan filialının fizika sektorunda elmi fəaliyyətə başlamış, riyaziyyat və nəzəri fizika seksiyasını (1945), daha sonra isə riyaziyyat bölməsini yaratmışdır. 1946-ci ildə “Sərhəd məsələlərinin parametrdən asılılığının tədqiqi” mövzusunda dissertasiya işini müvəffəqiyətlə müdafiə edərək 35 yaşında Azərbaycanın ilk fizika-riyaziyyat elmləri doktoru elmi dərəcəsini, professor elmi adını almışdır.

Akademik Z.Xəlilov EA-nın Fizika və Riyaziyyat İnstitutunun direktoru (1950-1957), Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti (1957-1959), Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri bölməsinin akademik-katibi (1959-1962), Azərbaycan SSR EA-nın prezidenti (1962-1967) olmuşdur. 1967-ci ildən ömrünün sonuna qədər Riyaziyyat və Mexanika İnstitutuna rəhbərlik etmişdir.

Z.Xəlilov nəinki Azərbaycan funksional analiz məktəbinin banisi, həm də SSRİ-də ilk “Funksional analiz” dərsliyinin (1949) müəllifidir.

1955-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir.

Onun əsas elmi tədqiqatları funksional analiz, funksional analizin integrallı və diferensial tənliklərə tətbiqi, bütöv mühit mexanikası, avtomatik idarəetmə sisteminin riyazi nəzəriyyəsi, tətbiqi riyaziyyat və riyaziyyatın başqa səhələrinə aiddir. 100-dən çox elmi əsərin, 4 monoqrafiyanın müəllifidir.

Sovet dövrü Azərbaycanın ilk riyaziyyatçılarından biri olan dünya şöhrətli alim kompleks dəyişənli funksiyalar və sinqlular integrallı tənliklər vasitəsilə poliharmonik tənliklər sistemi üçün ümumi sərhəd məsələsini həll etmişdir. Normallaşdırılmış halqalarda və Banax fəzasında klassik sinqlular integrallı tənliklər nəzəriyyəsini ümmükləşdirən tamam kəsilməz operatorlu xətti tənliklər nəzəriyyəsini irəli sürmüş və inkişaf etdirmişdir. Qaz və neftin filtrasiyası nəzəriyyəsinin ümumi məsələsini həll etmiş, aldığı nəticələr respublikada bu sahədə bir sıra tətbiqi məsələlərin həll olunmasına zəmin yaratmışdır. İlk dəfə normallaşdırılmış halqalarda abstrakt sinqlular operatorlar nəzəriyyəsini yaratmış və inkişaf etdirmişdir. Funksional analizin üsullarını diferensial və integrallı tənliklər nəzəriyyəsinin sərhəd məsələlərinin və optimal idarəetmə məsələlərinin həllinə müvəffəqiyyətlə tətbiq etmişdir. Dəyişənlərinə ayrılmayan hiperbolik və parabolik tənliklərdə qarşıq məsələnin həlli üçün axtarılan həllin operatorun baş hissəsinin məxsusi funksiyalarına görə ayrılışından istifadə edərək yeni üsul təklif etmişdir.

Yüksəkixtisaslı elmi kadrlar hazırlanmasında əvəzsiz xidmət göstərmişdir. 30-dan çox elmlər doktoru və fəlsəfə doktorunun (elmlər namizədi) elmi rəhbəri (məsləhətçisi) olmuşdur.

Z.Xəlilov Sovet Riyaziyyat və Mexanika Komitəsinin üzvü, Azərbaycan Riyaziyyat Cəmiyyətinin prezidenti olmuş, SSRİ Ali Sovetinə və Millətlər Sovetinə deputat seçilmişdir.

Mükafatları:

Əməkdar elm xadimi – 1960-cı il;

“Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni – 1964;

“Şərəf Nişanı” ordeni və bir çox başqa mükafatlar.

Həsən Abdullayev

Həsən Məmmədbağır oğlu Abdullayev (20 avqust 1918, Culfa r-nu, Yaycı kəndi — 1 sentyabr 1993, Bakı) — fizika-riyaziyyat elmləri doktoru (1954), professor, Sovet hakimiyəti dövründə yarımkeçiriciləri ilk tədqiq edənlərdən biri, Azərbaycan Dövlət Mükafatı laureati (1970), Əməkdar elm xadimi (1974), SSRİ Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, Azərbaycan EA-nın həqiqi üzvü (1967), prezidenti (1970-1983).

H.M.Abdullayev 1941-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika fakültəsini bitirmişdir. 1944-cü ilədək Ordubad Pedaqoji Texnikumda müəllim işləmiş, 1944-cü ildə SSRİ EA-nın Azərbaycan filialının fizika-riyaziyyat bölməsində doktoranturaya (aspiranturaya) daxil olmuş, 1948-ci ildə yarımkeçiricilər fizikası və texnikası sahəsində fəlsəfə doktorluğu dissertasiya işini müdafiə etmişdir.

Yarımkeçiricilər fizikası və texnikası istiqamətinin ilk tədqiqatçılarından və yaradıcılarından biri olan H.Abdullayev tədqiqatlarını davam etdirmək məqsədi ilə 1949-cu ildə SSRİ fizika elminin beşiyi sayılan Sankt-Peterburq şəhərində SSRİ EA A.F.İoffe adına Fizika-Texnika İnstитutunun doktoranturasına daxil olmuş, orada görkəmli alımlar – akademik A.F.İoffe, professor D.N.Nasledov və digərləri ilə birgə çalışmış, 1954-cü ildə müvəffəqiyyətlə o dövr üçün çox aktual olan “Selen düzləndiricilərində fiziki proseslərin tədqiqi” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. Dissertasiyanın nəticələri fiziklər tərəfindən metal-yarımkeçirici kontaktının nəzəriyyəsinin yaradılması, ölkədə selen düzləndiricilərinin işlənməsi və istehsalının təşkilində geniş istifadə olunmuşdur. Selen yarımkəcicisi və onun əsasında çeviricilərin tədqiqi üzrə işlərin H.Abdullayev tərəfindən Bakıda Fizika İnstitutunda daha geniş və fundamental şəkildə davam etdirilməsi nəticəsində Fizika İnstitutu 1957-ci ildən İttifaqda selenin tədqiqi və tətbiqi üzrə baş müəssisə təsdiq edilmişdir.

1955-ci ildə Azərbaycan EA-nın müxbir üzvü seçilən H.Abdullayevin 1957-1958-ci illərdə Azərbaycan EA Fizika-Riyaziyyat İnstitutunun (indiki Fizika İnstitutu), 1959-1993-cü illərdə EA Fizika İnstitutunun direktoru vəzi-

fəsində, 1968-1970-ci illərdə Azərbaycan EA Fizika-Riyaziyyat və Texnika elmləri bölməsinin akademik-katibi olmuşdur. Görkəmli alim 1967-ci ildə Azərbaycan EA-nın həqiqi üzvü, 1970-ci ildə prezidenti seçilmiş, 1983-cü ilə qədər bu vəzifədə çalışmışdır. 1970-ci ildə Azərbaycan Dövlət mükafatı laureati, 1974-ci ildə Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görünlən akademik dəfələrlə SSRİ Ali Sovetinə deputat seçilmiş, orden və medallarla təltif edilmişdir.

H.M.Abdullayevin termoelektrik çeviriciləri üçün aldığı yarımkəcərici materiala Amerika Birləşmiş Ştatları və Fransanın patentləri verilmişdir. Həsən Abdullayevin rəhbərliyi altında kreant elektronikasında böyük əhəmiyyət kəsb edən qeyri-xətti kristallar yaradılmış, Azərbaycanda mikroelektronikanın əsasında yeni texnologiyaların təməli qoyulmuşdur. Onun təşəbbüsü ilə 1954-cü ildə BDU-da Yarımkeçəricilər fizikası kafedrası təşkil edilmişdir.

Görkəmli alimin yaratdığı və öz nailiyyətləri ilə dünyada tanınıb qəbul edilən Azərbaycan Yarımkeçəricilər Fizikası və Texnikası məktəbi müstəqil Respublikamızın əsas elmi istiqamətlərindən biri kimi indi də uğurla fəaliyyət göstərir. Akademikin yüksək ixtisaslı elmi kadrlar hazırlanmasında xidməti əvəzsizdir. Keçmiş SSRİ Elmlər Akademiyası “Yarımkeçəricilər fizikası və kimyası” elmi şurasının üzvü, Respublika “Fizika problemləri” Elmi şurasının və “Bilik” cəmiyyətinin sədri olmuşdur. H.Abdullayev beynəlxalq elmi müşavirələrdə iştirak və çıxış etmişdir. O, yarımkəcərici maddə və cihazların tədqiqi, həmçinin tətbiqinə dair bir sıra əsərlərin müəllifidir. Alimin “Elektron yarımkəcəricilər və onların tətbiqi” (1952) kitabı yarımkəcəricilər fizikası sahəsində Azərbaycan dilində nəşr olunan ilk əsərdir.

H.Abdullayev 150 elmi əsərin, 13 monoqrafiyanın, dərsliyin, 400-dən çox ixtiranın müəllifidir. Bunlardan bir qismi ABŞ-da, Fransada, Rusiyada patent almışdır.

Görkəmli alim Türkiyədə, Rusiyada, ABŞ-da yarımkəcəricilər fizikası və yarımkəcərici selenlər haqqında mühazirələr oxumuşdur.

Mükafatları:

- 1972 — Azərbaycan Dövlət mükafatı laureatı;
- 1974 — Əməkdar elm xadimi fəxri adı;
- 1975 — “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni;
- 1978 — “Lenin” ordeni;
- 1970 — S.İ.Vavilov adına medal;
- 1972 — Beynəlxalq Leypsik yarmarkasının böyük qızıl medalı;
- 1972, 1975, 1977 və 1978-ci illərdə SSRİ XTNS-nin qızıl medalları.

AMEA-nın VİTSE-PREZİDENTLƏRİ

Heydər Hüseynov

Heydər Nəcəfov oğlu Hüseynov (3 aprel 1908, İrəvan – 15 avqust 1950, Bakı) — fəlsəfə elmləri doktoru (1944), professor (1944), ictimai xadim, Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü (1945), Dövlət mükafatı laureatı (1948, 1950)

H.N.Hüseynov 1927-1931-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin həm Şərqsünaslıq, həm də Pedaqoji fakültələrində təhsil almış, ərəb və fars dillərinə mükəmməl yiyələnmişdir.

Əmək fəaliyyətinə 1924-cü ildə Pedaqoji Texnikumun kitabxanasında işləməklə başlamışdır. H.Hüseynov 1931-ci ildə ADPU-nun ictimai elmlər fakültəsinin qiyabi şöbəsini bitirmiş, 1931-1933-cü illərdə Azərbaycan Elmi Tədqiqat İnstitutunun doktorantı (aspirantı) olmuşdur.

Görkəmli alim 1936-1940-ci illərdə SSRİ Elmlər Akademiyası Azərbaycan filialının Ensiklopediya və Lügətlər İnstitutunun direktoru, SSRİ Elmlər Akademiyası filialı sədrinin müavini, 1945-1950-ci illərdə Azərbaycan SSR EA-nın vitse-prezidenti olmuşdur. Həmin illərdə Azərbaycan SSR EA-nın ictimai elmlər bölməsinin sədri, həm də Azərbaycan KP MK yanında Partiya Tarixi İnstitutunun direktoru vəzifələrində çalışmışdır.

Akademik H.Hüseynov 1943-1945-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin əvvəl Marksizm-leninizmin əsasları, sonra Fəlsəfə kafedrasının müdürü vəzifəsində işləmişdir.

1932-ci ildən başlayaraq istedadlı alim müxtəlif ali məktəblərdə fəlsəfədən dərs demişdir. 1935-ci ildə o, Azərbaycan dilində dialektik materializm, 1939-cu ildə dialektika və metafizika haqqında kitab çap etdirmiştir. 1936-ci ildə Azərbaycan Sovet Ensiklopediyasının hazırlanmasında iştirak edən

H.Hüseynov 1940-ci ildə baş redaksiyaya rəhbərlik etmişdir. 1944-cü ildə fəlsəfə elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almaqla bərabər, həmin ildə professor vəzifəsinə seçilmişdir.

H.N.Hüseynovun elmi-tədqiqat fəaliyyəti olduqca coxşaxəli və zəngindir. Məhsuldar alim tarix və fəlsəfə elminin inkişafına böyük töhfə verib. Azərbaycan tərcümə məktəbinin əsasını qoyan alim ilk “Azərbaycan-rus və rus-Azərbaycan” lüğətinin redaktorlarından biridir. 100-dən çox elmi məqalənin müəllfidir. Onun elmi fəaliyyətinə fəlsəfə elminin görkəmli klassiklərinin irsinin öyrənilməsi və təbliği, Azərbaycan ictimai fikrinin, ədəbiyyatının, tarixinin tədqiqi sahəsi, klassiklərin əsərlərinin tərcümə və nəşri daxildir. Heydər Hüseynovun elmi yaradıcılığında fəlsəfi problemlərin araşdırılması və tədqiqi, ikinci dünya müharibəsi mövzusu olduqca mühüm yer tutmuşdur. Bəhmənyar, Nizami Gəncəvi, Füzuli, Abbasqulu ağa Bakıxanov, Mirzə Kazım bəy, Mirzə Fətəli Axundov, Həsən bəy Zərdabi və b. haqqında ciddi tədqiqat işi aparmışdır.

Heydər Hüseynov “XIX əsr Azərbaycan fəlsəfi və ictimai-siyasi fikrin tarixi haqqında” fundamental əsər yazmış və 1950-ci ilin mart ayında ikinci dəfə Dövlət mükafatı almışdır.

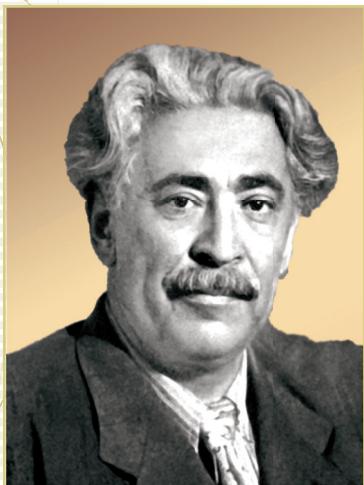
Elmi yaradıcılığında mühüm yer tutan “XIX əsr Azərbaycan ictimai və fəlsəfi fikir tarixindən” adlı kitabı rus dilində yazılmışdır. Əsər ilk dəfə 1949-cu ildə, ikinci dəfə 1958-ci ildə müəyyən ixtisarlarla çap edilmişdir. Kitab Azərbaycan dilində ilk dəfə 2006-cı ildə çapdan çıxmışdır. Əsərdə Azərbaycan xalqının fəlsəfi və ictimai-siyasi fikrinin əsas inkişaf mərhələləri müəyyənləşdirilmişdir. Bu kitabın redaktoru akademik Aleksandr Osipoviç Makovelski (1884-1969) “Redaktorun ön sözü” adlı yazısında əsəri “XIX əsr Azərbaycan fəlsəfəsinin inkişafının sistemli şərhi ilə ilk təcrübəsi” kimi dəyərləndirmiştir.

H.Hüseynov Azərbaycan SSR Ali Sovetinin (2-ci çağırış) deputati olmuşdur.

Mükafatları:

İkinci dərəcəli Dövlət mükafatı laureatı (1948) — “Tam Azərbaycan-rus lüğəti”nin yaradılmasına görə (1940-1946);

Üçüncü dərəcəli Dövlət mükafatı laureatı Ədəbi tənqid və sənətsüunaslıq sahəsində (1949-cu il üçün) — “XIX əsr Azərbaycan ictimai və fəlsəfi fikir tarixindən” kitabına görə.

Səməd Vurğun

Səməd Yusif oğlu Vəkilov (21 mart 1906, Qazax r-nu, Yuxarı Salahlı kəndi – 27 may 1956, Bakı) – şair, filologiya elmləri doktoru, professor, ədəbiyyatşunas, tənqidçi, dramaturq, tərcüməçi, Azərbaycan SSR Əməkdar incəsənət xadimi (1943), 2 dəfə Dövlət mükafatı laureati (1941, 1942), Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının sədri (1941–1948), Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputati, Azərbaycanın Xarici Ölklərlə Mədəni Əlaqə Cəmiyyətinin sədri, Azərbaycan SSR EA-nın həqiqi üzvü (1945) və vitse-prezidenti (1954–1956), Azərbaycanın ilk Xalq şairi (1956)

1918-ci ildə görkəmli ədəbiyyatşunas Firudin bəy Köçərli Qori müəllimlər seminariyasının Azərbaycan şöbəsini Qazaxa köçürərək, Qazax müəllimlər seminariyasını təşkil edir. Məktəbə qəbul olunan kənd uşaqları arasında Səməd və Mehdíxan Vəkilov qardaşları da var idi.

1929-cu ildə Səməd İkinci Moskva Universitetinin Ədəbiyyat fakültəsinə daxil olmuşdur. Cəmi bir il təhsil aldığı Moskva Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsi onun dünyagörüşünün formallaşmasında mühüm rol oynamışdır. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində aldığı ali təhsil şairin milli ədəbiyyatın inkişaf yolunu, görkəmli yaradıcılarını və böyük ənənələri ni yaxından öyrənməsinə geniş yol açmışdır. Səməd Vurğunun Azərbaycan Elmi Tədqiqat İnstytutunun doktoranturasında (aspirantura) 1931-1932-ci illərdə elmi axtarışlarla məşğul olması, «Qasım bəy Zakirin lirikası» mövzusunda namizədlilik dissertasiyası üzərində çalışması, dövrün tanınmış alimləri ilə tanışlığı və ünsiyyəti də elmi dünyagörüşünün inkişafında mühüm mərhələ olmuşdur. Beləliklə, Səməd Vurğunun Azərbaycanda və Moskvada aldığı ali təhsil onun filoloji biliklərinin, dünyagörüşünün formallaşmasında həllledici əhəmiyyət kəsb etmişdir.

Təhsil sahəsində keçdiyi yol onun ədəbiyyat biliyi üçün əhəmiyyətli olduğu qədər də elmi düşüncəsinin müəyyən olunmasında və zənginləşməsində də özünəməxsus rol oynamışdır.

1930-cu illərdə Səməd Vurğun Aleksandr Puşkinin “Yevgeni Onegin”, Maksim Qorkinin “Qız və ölüm”, Şota Rustavelinin “Pələng dərisi geymiş pəhləvan”, Nizami Gəncəvinin “Leyli və Məcnun” əsərlərini Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir.

Şairin yubileyinin keçirilməsinə hazırlıqlar çərçivəsində Azərbaycan SSR rəhbərliyi tərəfindən “Azərbaycanın Xalq şairi” adı təsis edilmiş və ilk dəfə bu ada Səməd Vurğun layiq görülmüşdür. May ayının 12-də Opera və Balet teatrında SSRİ-nin ədəbi ictimaiyyətinin və xarici qonaqların iştirakı ilə şairin təntənəli yubiley gecəsi keçirilmişdir. Yubiley təntənəsindən 15 gün sonra – 1956-ci il may ayının 27-də şair dünyasını dəyişmişdir. May ayının 28-dən 30-na kimi şairin cənazəsi Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının binasında qoyulmuşdur.

Xalq şairi Səməd Vurğun may ayının 30-da Bakıda Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

Mükafatları:

“Azərbaycan SSR Əməkdar incəsənət xadimi” fəxri adı- 1943;
Dövlət mükafatı -1941 – “Vaqif” pyesinə görə;
Dövlət mükafatı -1942 – “Fərhad və Şirin” pyesinə görə;
“Azərbaycan SSR Xalq şairi” fəxri adı -1956;
2 dəfə “Lenin” ordeni;
“Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni;
Şərəf Nişanı ordeni -1939;
“1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində rəşadətli əməyə görə” medalı.

Əlisöhbət Sumbatzadə

Əlisöhbət Sumbat oğlu Sumbatzadə (21 yanvar 1907, Bakı, Əmircan kəndi – 28 yanvar 1992, Bakı) – tarix elmləri doktoru (1948), professor (1954), Azərbaycan SSR EA-nın müxbir üzvü (1954), həqiqi üzvü (1958), Azərbaycan SSR EA-nın vitse-prezidenti (1957-1959), Azərbaycan SSR Ali Sovetinin (5-ci çağırış) deputati

Ə.S.Sumbatzadə 1921-1926-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollcində təhsil almışdır. 1930-cu ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Şərqsünaslıq fakültəsinin Tarix-etnologiya şöbəsini bitirmiştir.

1936-cı ildə fəlsəfə doktorluğu, 1948-ci ildə elmlər doktorluğu dissertasiyalarını müdafiə etmiş, 1954-cü ildə professor elmi adını almışdır. Həmin ildə Azərbaycan SSR EA-nın müxbir üzvü, 1958-ci ildə həqiqi üzvü seçilmişdir.

Əlisöhbət Sumbatzadə 1958-ci ildə Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının Şərqsünaslıq İnstitutunda “Yaxın və Orta Şərqi ölkələrində milli azadlıq və fəhlə hərəkatı” probleminin rəhbəri, 1959-1963-cü illərdə İqtisadiyyat İnstitutunda şöbə müdürü vəzifəsini icra etmişdir. 1957-1959-cu illərdə Azərbaycan SSR EA-nın vitse-prezidenti olmuşdur. 1959-1963-cü illərdə Azərbaycan SSR Ali Sovetinin (V çağırış) deputatı və Rəyasət Heyətinin üzvü seçilmiş, 12 cildlik “SSRİ tarixi”nin baş redaksiya heyətinin, ASE elmi redaksiya şurasının üzvü olmuşdur.

Ə.Sumbatzadə 1963-1969-cu illərdə Elmlər Akademiyasının Yaxın və Orta Şərqi Xalqları İnstitutunun, 1970-1972-ci illərdə Tarix İnstitutunun direktoru vəzifəsində işləmişdir. O, 1970-1981-ci illərdə AMEA-nın İctimai Elmlər bölməsinin akademik-katibi, 1982-1992-ci illərdə İctimai elmlər üzrə Elmi Məlumat Mərkəzində şöbə müdürü olmuşdur.

Görkəmli alim 1964-cü ildə “XIX əsr də Azərbaycan sənayesi” əsəri ilə tarixşunaslıqda yeni bir elmi istiqamətin – iqtisadi tarixin əsasını qoymuşdur. Həmçinin Azərbaycan xalqının etnogenezi probleminin öyrənilməsinə təşəbbüs göstərmmiş və uzun illərdən bəri apardığı tədqiqatları ümumiləşdirərək, 1990-ci ildə “Azərbaycanlılar – etnogenetik və xalqın formallaşması” adlı monoqrafiya yazmış, elmdə mənşəyimiz haqqında yeni konsepsiyanın əsasını qoymuşdur.

Akademik Əlisöhbət Sumbatzadə 1980-ci ildə çap olunmuş “Müasir dövrdə Sovet Azərbaycanının iqtisadiyyatının inkişafı”, “Sovet tarix elmi 1975-1979-cu illərdə” və 1988-ci ildə nəşr olunmuş “Azərbaycan xalqının etnogenezi” və s. kollektiv əsərlərin müəlliflərindən, həmçinin redaktorlarından biri olmuşdur. Respublika və beynəlxalq səviyyəli simpozium, konfrans və konqreslərdə məruzələrlə çıxış etmişdir.

1957-1982-ci illərdə Əlisöhbət Sumbatzadənin elmi rəhbərliyi ilə aparılan tədqiqatlar Azərbaycan xalqının milli tarixi, arxeologiyası, etnoqrafiyası, memarlığı, incəsənəti, dili, ədəbiyyatı, iqtisadiyyatı, fəlsəfi fikri və şərqşünaslığının ən ümdə problemlərinin araşdırılmasına yönəldilmişdir. Tarix və iqtisad elmləri sahəsində onlarla yüksəkxitəsəl alim-tədqiqatçıların hazırlanmasında Əlisöhbət Sumbatzadənin əvəzsiz xidməti vardır.

Mükafatları:

- “Əməkdar elm xadimi” fəxri adı — 1958;
- Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Fəxri fərmanı — 1967;
- “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni — 1977;
- “Xalqlar Dostluğu” ordeni — 1987.

İsa Həbibbəyli

İsa Əkbər oğlu Həbibbəyli (16 oktyabr 1949, Naxçıvan MR Şərur r-nu Danzik kəndi) – filologiya elmləri doktoru (1996), professor (1997), Atatürk Kültür, Dil və Tarix Qurumunun müxbir üzvü, Azərbaycan Yaziçilər Birliyi və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü, Əməkdar elm xadimi, AMEA-nın həqiqi üzvü (2003), vitse-prezidenti (2013)

İ.Ə.Həbibbəyli 1971-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Naxçıvan filialının (hazırda Naxçıvan Dövlət Universiteti) Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. 1974-1978-ci illərdə AMEA-nın Nizami adına Ədəbiyyat İnstитutunun doktoranturasında (aspirantura) “Ədəbiyyat nəzəriyyəsi” ixtisası üzrə təhsil almışdır.

İsa Həbibbəyli 1996-ci ildən 2013-cü ilə qədər Naxçıvan Dövlət Universitetinin rektoru vəzifəsində çalışmışdır. 1980-ci ildə “XX əsrin əvvəlləri Azərbaycan romantik lirikasının sənətkarlıq xüsusiyyətləri” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu, 1996-ci ildə “Cəlil Məmmədquluzadə: mühiti və müasirləri” mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiyalarını müdafiə etmiş, 1997-ci ildə professor elmi adını almışdır. 2001-ci ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, 2003-cü ildə həqiqi üzvü seçilmişdir. 29 fəlsəfə doktorluğu, 4 elmlər doktorluğu dissertasiya işinin elmi rəhbəri (məsləhətçisi) olmuşdur.

Müxtəlif problemlərə həsr olunmuş 12 monoqrafiyanın, 1 dərsliyin, 2 dərs vəsaitinin, 2000-dən çox elmi məqalənin, 27 broşüranın müəllifi, 46 kitabın tərtibçisi, çoxsaylı kitabların redaktoru və elmi məsləhətçisi olan alimin ABŞ, Çin, Rusiya, Almaniya, Fransa, Türkiyə, Polşa, Macarıstan, Bolqarıstan, İran, İraq, Ukrayna, Monqolustan, Qazaxıstan, Özbəkistan, Cənubi Koreya, Litva, Şimali Kipr, Gürcüstan, Türkmenistan və başqa ölkələrdə kitabları və məqalələri nəşr edilmişdir. O, beynəlxalq səviyyəli qurultay, simpozium və konfranslarda aktual mövzularda məruzələrlə çıxış edərək Azərbaycan elmini yüksək səviyyədə təmsil etmişdir.

İsa Həbibbəyli 2013-cü ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti seçilmişdir. Həmin ildən AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnststitutunun direktoru vəzifəsində çalışır. “AMEA-nın Humanitar

Elmlər Bölməsinin “Filologiya və sənətşünaslıq” (keçmiş “Xəbərlər”), Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstytutunun “Azərbaycan ədəbiyyatşunaslığı” (keçmiş “Ədəbiyyat məcmuəsi”), “Poetika.izm”, “Müqayisəli ədəbiyyatşunaslıq” (keçmiş “Ədəbi əlaqələr”) dövri elmi jurnallarının baş redaktorudur.

Akademik İsa Həbibbəylinin çoxillik elmi tədqiqatları ədəbiyyatşunaslıq elminin bütün əsas istiqamətlərini əhatə edir. O, ədəbiyyat nəzəriyyəsi və ədəbiyyat tarixi üzrə daha ardıcıl şəkildə məşğul olmuş, mühüm elmi nəticələr əldə etmişdir. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi sahəsində Azərbaycan romantik lirikasının poetikası, janr və üslub xüsusiyyətlərinə dair qiymətli tədqiqatların, “Romantik lirikanın imkanları” monoqrafiyasının və məqalələrin müəllifidir. İ.Həbibbəylinin ədəbi cərəyanlara həsr edilmiş tədqiqatları bu sahənin yenidən tədqiq edilib öyrənilməsinə mühüm elmi töhfədir. Alim satiranın ədəbi növlərdən biri olduğunu nəzəri cəhətdən əsaslandırmış, bu ədəbi növün özünə-məxsus janrlarını müəyyən etmişdir. Azərbaycan ədəbiyyatşunaslıq elmində ilk dəfə Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinin dövrləşdirilməsi konsepsiyasının işlənib hazırlanması və özünün müəyyən etdiyi meyarlar əsasında milli ədəbiyyat tarixinin inkişaf mərhələlərinin müəyyənləşdirilməsi problemini həll etmişdir.

İ.Həbibbəyli I və II çağırış Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputati, II, IV, V və VI çağırış Azərbaycan Milli Məclisinin millət vəkili seçilmiştir. 1996-cı ildən Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüdür. 2018-ci ildən Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının redaksiya heyəti sədrinin müavinidir. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Elm və təhsil komitəsinin sədri (2015-2020) olmuşdur.

Mükafatları:

Azərbaycan Respublikasının “Əməkdar elm xadimi” fəxri adı – 1999;

“Şöhrət” ordeni – 2007;

“Şərəf” ordeni – 2009;

Türkiyə Cumhuriyyəti Avrasiya Kültür və Sənət Qurumunun rəmzi mükafatı – 2009;

Türkiyə Cumhuriyyəti Hüseyin Qazi Kültür və Sənət Vəqfinin mükafatı – 2009;

İLESAM-in “Türk dünyası onur medali”— 2017;

“Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 100 illiyi”, “Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin 100 illiyi”, Mahmud Kaşqarı adına Beynəlxalq Fondun “Mahmud Kaşqarı”, TÜRKSOY-un “Molla Pənah Vaqif”, Qazaxıstan Respublikasının “Qazaxıstan Respublikasının müstəqilliyinin 25 illiyi”, Qazaxıstan Milli Universitetinin “Əl-Fərabi”, Beynəlxalq Türk Akademiyasının gümüş, İran İslam Respublikasının Təbriz Universitetinin “Məhəmmədhüseyn Şəhriyar” medalları və s.

AMEA-nın HƏQİQİ ÜZVLƏRİ

Həmid Araslı

Həmid Hacı Məmmədtağı oğlu Araslı (23 fevral 1909, Gəncə – 20 noyabr 1983, Bakı) – ədəbiyyatşünas, filologiya elmləri doktoru, professor, Azərbaycan EA-nın həqiqi üzvü (1968), Əməkdar elm xadimi (1979)

H.Arası 1929-cu ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsinə daxil olmuşdur. Pedaqoji Universiteti vaxtından əvvəl bitirib, 1931-ci ildə Gəncə Maarif şöbəsinin müdir müavini vəzifəsinə təyin edilmişdir.

Görkəmli alim 1958-ci ildə Azərbaycan EA-nın müxbir üzvü, 1968-ci ildə həqiqi üzvü seçilmişdir. 1953-cü ildə “Şərəf Nişanı” ordeni ilə təltif edilmişdir. Akademik H.Arası 1968-ci ildə Özbəkistan SSR, 1979-cu ildə Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Alim 1943-1944-cü illərdə nəşr olunmuş “Müxtəsər Azərbaycan ədəbiyyatı” tarixinin ilk cildində Azərbaycan ədəbiyyatının ən qədim dövrlərindən başlayaraq XVII əsrə qədərki inkişaf mərhələlərinin ədəbi-mədəni mənzərəsini vermiş, sənətkarların dolğun portretlərini yaratmışdır. Onun Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi ilə bağlı mühüm xidmətlərindən biri də 1960-ci ildə nəşr olunan üç cildlik “Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi” kitabıdır.

Azərbaycan şairlərindən İ.Həsənoğlu, Q.Bürhanəddin, İ.Nəsimi, Ş.İ.Xətai, Kışvari, Həbib, Füzuli, Qövsi, Saib, Məsihi, Fədai, Vidadi, Vəqif və baş-qaları haqqında ilkin mötəbər tədqiqat, dəyərli elmi-nəzəri ümumiləşdirmələr də H.Arasiya məxsusudur.

İstedadlı alimin Məhəmməd Füzulinin həyat və yaradıcılığının müxtəlif problemlərinə həsr etdiyi 20-dən artıq məqaləsi, çoxillik araşdırmalarının ye-

kunu, rus və Azərbaycan dillərində nəşr edilən “Böyük Azərbaycan şairi Füzuli” monoqrafiyası var. H.Arası İ.Nəsiminin də ilk araşdırıcılarından sayılır. O, Nəsimiyə həsr edilmiş elmi məqalələr, “Fədakar şair” ocerki və Nəsimi əsərlərinin nəşrlərinə müqəddimələr yazmışdır. Nəsiminin 600 illik yubileyi ərəfəsində nəşr olunan “İmadəddin Nəsimi” kitabçasında şairin həyatının bəzi qaranlıq məqamlarına aydınlıq gətirmiş, Nəsimi şeirinin dil və poetik ifadə gözəlliklərindən söz açmışdır.

H.Arasıının mətnşünas alim kimi fəaliyyəti Azərbaycan mətnşünaslıq elmində ayrıca bir mərhələ təşkil edir. O, Məhsəti, Nəsimi, Xətai, Füzuli, Saib, Qövsi, Vidadi, Vaqif və başqa görkəmli şairlərin əsərlərini dəfələrlə nəşr etdirmişdir. Bu sahədəki axtarışları, klassik irslə yaxından tanışlığı, əlyazmlarla işləmək səriştəsi sayəsində mətnlər üzərində təshihlər aparmış, sözlük və şərhlərə yenidən nəzər salmışdır.

H.Arası 1939-cu ildə “Kitabi-Dədə Qorqud”u nəşr etdirməklə Azərbaycan ədəbiyyatına, mədəniyyətinə, eləcə də türkologiya elminə böyük xidmət göstərmişdir. O, Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı və folklorunun tədqiqi sahəində böyük əmək sərf etmişdir. “XVII-XVIII əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi” kitabı və “Aşıq yaradıcılığı” əsərlərində Qurbani, Sarı Aşıq, Aşıq Abbas Tufarqanlı, Xəstə Qasım, Aşıq Ələsgər, həmçinin başqa klassik aşıqların həyat və yaradıcılığı, o cümlədən XVII əsrдə yaranan “Əsli və Kərəm”, “Aşıq Qərib”, “Şah İsmayıл” və “Koroğlu” eposu haqqında orijinal elmi mülahizələr söyləmişdir.

Mükafatları:

- “Şərəf Nişanı” ordeni –1953-cü il;
- Özbəkistan SSR Əməkdar elm xadimi – 1968-ci il;
- Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi– 1979-cu il.

Feyzulla Qasimzadə

Feyzulla Səməd oğlu Qasimzadə (22 fevral 1898, Bakı, Mərdəkan – 29 mart 1976, Bakı, Mərdəkan) – ədəbiyyatşünas, filologiya elmləri doktoru (1955), professor, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü (1967), Azərbaycanın Əməkdar müəllimi (1943) və Əməkdar elm xadimi (1958)

F.S.Qasimzadə 1912-ci ildə Bakıda Ali-ibtidai məktəbin II sinfinə daxil olmuşdur. 1916-ci ildə həmin məktəbi yüksək göstərici ilə bitirmiş və gimnaziyaya qəbul edilmişdir. O vaxtlar savadlı, bacarıqlı şəxsiyyətlərə böyük ehtiyac duyulduğundan gənc Feyzulla 1917-ci ilin yanvarında Göyçay qəzasının Qəzyan kənd orta məktəbinə müdir, həmin ilin sentyabrında isə Mərdəkan kənd orta məktəbində müəllim kimi fəaliyyətə başlamışdır.

F.S.Qasimzadə 1919-cu ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat şöbəsinə daxil olmuş, 1925-ci ildə təhsilini uğurla bitirmişdir. 1925-1929-cu illərdə Bakı Dövlət Universitetinin yeni açılmış Şərqişunaslıq fakültəsində ikinci ali təhsil almışdır. 1929-1931-ci illərdə Azərbaycan Dövlət ElmiTədqiqat İnstututunun doktoranturasında (aspirantura) təhsilini davam etdirmiştir.

Əmək fəaliyyətinə 1916-ci ildən Abşeron kəndlərində, Bakı şəhərinin məktəblərində müəllimliklə başlayan Feyzulla Qasimzadə 1928-1929-cu illərdə Bakı Pedaqoji Texnikumunda, 1929-1931-ci illərdə ADPU-da müəllim, 1931-1938-ci illərdə Xalq Maarif Komissarlığında metodist təlimatçı vəzifələrində çalışmış, eyni zamanda, orijinal tədqiqat əsərləri yazmışdır.

F.S.Qasimzadə 1939-cu ildə “M.F.Axundovun həyat və yaradıcılığı” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1955-ci ildə “XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatında realist-demokratik cərəyanın inkişaf tarixi” mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

İstedadlı alim Azərbaycan SSR EA-nın Dil və Ədəbiyyat İnstutunda baş elmi işçi işləmişdir. O, 1940-1950-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasının, 1950-1970-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Ədəbiyyat kafedrasının müdürü vəzifələrində çalış-

mışdır. Onun elmi rəhbərliyi (elmi məsləhətçiliyi) ilə 120 fəlsəfə doktoru (elmlər namizədi) və 30 elmlər doktoru dissertasiya işlərini uğurla müdafiə etmişdir.

F.Qasimzadə özünün müəyyən etdiyi prinsiplər əsasında həm Azərbaycanda yeni ictimai-siyasi sistemin məhsulu kimi formallaşan bir dövrün – bütöv bir yüzilliyin ədəbiyyatının ümumi inkişaf istiqamətini və mərhələləri ni əks etdirən «XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi» adlı fundamental tədqiqat, həm də bu yüzillikdə yaşayıb-yaratmış böyük sənətkarlar haqqında monoqrafiyalar yazmış, XIX əsr mərsiyyə ədəbiyyatının tədqiq olunmayan nümayəndələri Raci, Qumru, Muqbil və digərlərinin yaradıcılığını tədqiq etmişdir. O, XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı tarixini ilk dəfə bütöv bir kurs kimi yaratmışdır. Alimin «XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi» dərsliyi 50 il ərzində 20 dəfə nəşr olunub.

F.Qasimzadənin Azərbaycan ədəbiyyatının böyük klassiklərindən M.F.Axundzadə (1938), A.Bakıxanov (1956) və N.Vəzirov (1954) haqqında kİ monoqrafiyaları ədəbiyyatşunaslığımızı zənginləşdirən əsərlərdəndir. Alimin «Xalq aşiq poeziyası» (1950), «Tənqidi realizm» (1952), «Vaqifin ədəbi məktəbi» (1954) və s. kitabları da ədəbiyyatımızın mühüm tarixi və nəzəri məsələlərinin araşdırılmasına həsr edilmişdir. O, üçcildlik «Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi»nin (1957-1960) 2-ci cildinin əsas müəlliflərindən biridir.

1962-ci ildə Parisdə fransız dilində YUNESKO-nun xətti ilə çap olunan “M.F.Axundovun əsərləri”nin “Ön sözü”nün müəllifi də Feyzulla Qasimzadədir.

Akademikin ümumilikdə 600-dən çox elmi, 400-dən artıq qəzet və jurnal məqaləsi, 34 kitabı (monoqrafiya, dərslik, dərs vəsaiti və s.) çap olunmuşdur.

Feyzulla Qasimzadə 1962-ci ildə AMEA-nın müxbir üzvü, 1967-ci ildə həqiqi üzvü seçilmişdir.

60 il pedaqoji və elmi sahədə əvəzsiz xidmət göstərən akademik F.Qasimzadənin əməyi dövlət tərəfində yüksək qiymətləndirilmişdir.

Mükafatları:

Əməkdar müəllim fəxri adı – 1943;

Əməkdar elm xadimi fəxri adı – 1958;

Üç dəfə «Qırmızı Əmək Bayrağı» ordeni.

“Qafqazın müdafiəsinə görə”, “Böyük Vətən müharibəsində əmək ığidliyinə görə” medalları – 1944;

İbrahim İbrahimov

İbrahim İbiş oğlu İbrahimov (28 fevral 1912, Füzuli r., Qarğabazar kəndi – 6 noyabr 1994, Bakı) – fikiza-riyaziyyat elmləri doktoru (1947), professor, Əməkdar elm xadimi (1968), Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü (1968).

İbrahim İbrahimov 1935-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika-riyaziyyat fakültəsini riyaziyyat ixtisası üzrə fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. Pedaqoji Universiteti bitirdikdən sonra həm bu universitetdə, həm də Bakı Dövlət Universitetində çalışmışdır.

Sonra Moskvaya doktoranturaya (aspiranturaya) göndərilmiş və görkəmli riyaziyyatçı A.O.Gelfondun rəhbərliyi ilə doktorant olmuşdur. 1939-cu ildə fəlsəfə doktorluğu dissertasiya işini müdafiə etmiş və riyaziyyat üzrə ilk azərbaycanlı fəlsəfə doktoru olmuşdur. 1947-ci ildə Moskvada elmlər doktorluğu dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

İbrahim İbrahimovun rəhbərliyi ilə ölkəmizdə həqiqi və kompleks dəyişənli funksiyaların yaxınlaşması nəzəriyyəsi, interpolyasiya nəzəriyyəsi, tam funksiyalar nəzəriyyəsi, funksiyalar sistemlərinin tamlığı kimi sahələrdə geniş tədqiqatlar aparılmış və bunların böyük bir hissəsi monoqrafiyalara daxil edilmişdir. İ.İbrahimovun zəmanəmizin ən görkəmli alımlarından biri M.V.Keldişla və A.O.Gelfondla birlikdə yazdığı məqalələr riyaziyyat elmində böyük iz qoymuş əsərlərdir. Funksiyaların konstruktiv nəzəriyyəsinin yaradıcılarından biri sayılan akademik S.N.Bernsteynin xatirəsinə həsr edilmiş Beynəlxalq konfransda yubilyarın yaradıcılığı haqqında məruzənin akademik İ.İbrahimova tapşırılması nüfuz göstəricisidir.

1939-1947-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin “Funksiyalar nəzəriyyəsi” kafedrasının, 1947-1958-ci illərdə isə ADPU-nun “Riyazi analiz” kafedrasının müdürü vəzifələrində çalışan İ.İbrahimov 1958-ci ildən elmi fəaliyyətini Azərbaycan Elmlər Akademiyası ilə bağlamışdır. 1958-1959-cu illərdə Fizika və Riyaziyyat İnstitutunda şöbə müdürü, 1959-1963-cü illərdə Azərbaycan EA Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun direktoru vəzifələrində çə-

lışmışdır. İbrahim İbrahimov 1963-cü ildən ömrünün sonuna dək həmin institutun “Funksiyalar nəzəriyyəsi” şöbəsinin müdürü olmuşdur. 1959-cu ildə Azərbaycan EA-nın müxbir üzvü, 1968-ci ildə həqiqi üzvü seçilmişdir.

Görkəmli alim 1977-ci ildə Azərbaycan Riyaziyyat Cəmiyyətinin sədri seçilmişdir. O, Sovetlər Birliyi və dünya riyaziyyatçıları tərəfindən tanınmış bir alim idi.

Akademik 170-dən çox elmi əsərin, 3 monoqrafiyanın, 5 dərsliyin müəllifidir. Rus dilindən Azərbaycan dilinə 2 dərslik tərcümə etmişdir.

İbrahim İbrahimov 1960-cı ildə Stokholmda, 1974, 1981-ci illərdə Varna-da, 1974-cü ildə Praqada, 1968-ci ildə Budapeştə, 1970-ci ildə Nitsada, 1974-cü ildə Poznanda keçirilən Beynəlxalq konfransların iştirakçısı olmuşdur. Onun elmi rəhbərliyi (məsləhətçiliyi) ilə 40-dan çox fəlsəfə doktoru hazırlanmış, sonralar 6 tələbəsi elmlər doktoru olmuşdur.

İ.İbrahimov 1968-ci ildə Azərbaycan SSR-nin Əməkdar elm xadimi adına layiq görülmüşdür

Əşrəf Hüseynov

Əşrəf İsgəndər oğlu Hüseynov (20 sentyabr 1907, Cəbrayıl r-nu, Əmirvarlı kəndi – 26 avqust 1981, Bakı) – fizika-riyaziyyat elmləri doktoru (1948), professor, Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi (1960), Azərbaycan EA-nın müxbir üzvü (1963), həqiqi üzvü (1968)

Ə.İ.Hüseynov 1939-1965-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetində “Funksiyalar nəzəriyyəsi və cəbr”, “Funksiyalar nəzəriyyəsi və funksional analiz” kafedralarının professoru, müdürü, Mexanika-riyaziyyat fakültəsinin dekanı, 1934-1938-ci illərdə ADPU-nun Riyazi analiz kafedrasının müdürü vəzifələrində çalışmış, riyazi analiz, diferensial tənliklər, integrallar tənliklər, riyazi fizika tənlikləri, həqiqi dəyişənli funksiyalar nəzəriyyəsi və qeyri-xətti funksional analizin müxtəlif məsələlərinə dair ixtisas kursları üzrə mühazirələr oxumuşdur. Azərbaycan EA Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölüməsinin akademik-katibi (1971-1980), Kibernetika İnstitutunun direktoru (1965-1970) vəzifələrində işləmişdir.

Azərbaycan riyaziyyatçıları Əşrəf Hüseynovun Bakı Dövlət Universitetində qeyri-xətti funksional analiz mövzusunda oxuduğu müxtəlif kursların təsiri altında qeyri-xətti analizlə məşğul olmuşdur. Onun rəhbərlik etdiyi seminarlar həmin sahənin Azərbaycanda inkişaf etməsində mühüm rol oynamışdır. Bu seminarlarda qeyri-xətti tənliklərin həllinin budaqlanması nəzəriyyəsi, onların həlli üsulları, kvazi-xətti, parabolik və hiperbolik tənliklər üçün qarışq məsələlər, sinqlular operatorlarının struktur xassələri, qeyri-xətti sinqlular integrallar tənliklər və analitik funksiyalar üçün qeyri-xətti sərhəd məsələləri nəzəriyyəsi, sinqlular-integrallar tənliklərin ədədi həlli kimi elmi istiqamətləri yaranmış və inkişaf etdirilmişdir.

Akademik Ə.Hüseynovun elmi rəhbərliyi altında 30-dan çox fəlsəfə doktorluğu və elmlər doktorluğu dissertasiya işi müdafiə olunmuşdur. O, Azərbaycanın görkəmli riyaziyyatçıları Q.T.Əhmədov, Y.C.Məmmədov, X.Ş.Muxtarov və A.Ə.Babayevin doktorluq dissertasiyalarının elmi məsləhətçisi olmuşdur.

Görkəmli alim funksional analiz üsullarının qeyri-xətti məsələlərə tətbiqi, yeraltı neftin hidroqaz dinamik məsələlərinin riyazi həlli metodlarına həsr olunmuş Ümumittifaq konfransının sədri olmuşdur.

Akademik SSRİ-nin ali təhsil ocaqlarında, Albaniyanın Tirana Universitetində ümumi və ixtisas kursları üzrə mühazirələr oxumuşdur.

Ə.İ.Hüseynov 80-dən çox elmi əsərin, həmçinin “İnteqral tənliklər” və “Çoxluqlar nəzəriyyəsi” dərsliklərinin müəllifidir.

Ə.İ.Hüseynov elmi-pedaqoji fəaliyyətinə görə bir çox mükafatlarla təltif olunmuş, 1960-cı ildə Azərbaycanın SSR-nin Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 15 noyabr 2017-ci il tarixdə akademik Əşrəf Hüseynovun 110 illiyinin qeyd edilməsi haqqında Sərəncam imzalamışdır.

Məcid Rəsulov

Məcid Lətif oğlu Rəsulov (1916, Şəki, Nuxa qəzası – 11 fevral 1993, Bakı) – fizika-riyaziyyat elmləri doktoru (1960), professor, Azərbaycan SSR EA-nın müxbir üzvü (1968), həqiqi üzvü (1983)

M.L.Rəsulov 1934-cü ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika-riyaziyyat fakültəsinə qəbul olunmuşdur. Təhsil aldığı müddətdə Məcid Rəsulov özünü çox istedadlı tələbə kimi göstərmiş və 1938-ci ildə Pedaqoji Universiteti birinci dərəcəli diplomla bitirmişdir.

1945-1951-cü illərdə BDU-da müəllim, baş müəllim, 1951-1953-cü illərdə dosent vəzifələrində çalışmışdır. 1953-1959-cu illərdə Lvov Dövlət Universitetinin Mexanika-riyaziyyat fakültəsində dosent, 1959-1960-ci illərdə professor vəzifələrini tutub. M.Rəsulov 1960-1993-cü illərdə yenidən BDU-da işləmişdir. 1960-1964-cü illərdə Ümumi riyaziyyat kafedrasının müdürü olmuş, 1964-cü ildə həmin kafedranın bazasında M.Rəsulovun təşəbbüsü və bilavasitə iştirakı ilə yeni Riyazi fizika tənlikləri kafedrası yaradılmışdır. Bu sadəcə kafedranın adının dəyişməsi deyil, universitetdə yeni istiqamətin yaranması və möhkəmləndirilməsi idi. 1964-1992-ci illərdə Riyazi fizika tənlikləri kafedrasının müdürü olmuşdur.

M.Rəsulovun ilk elmi araşdırmaları onun 1946-1948-ci illərdə “Diferensial tənliklər üçün bəzi qarışq məsələlərin həllinin çıxıqlar üsulu ilə araşdırılması” mövzusunda yazdığı fəlsəfə doktorluğu dissertasiyasında ümumiləşdirilmişdir. M.L.Rəsulov 1960-ci ildə SSRİ EA-nın V.A.Steklov adına Riyaziyyat İnstitutunun Elmi Şurasında “Xüsusi törəməli xətti diferensial tənliklər üçün qarışq və sərhəd məsələlərinin həllinin çıxıqlar üsulu” mövzusunda doktorluq dissertasiyası işini müdafiə edərək fizika-riyaziyyat elmləri doktoru elmi dərəcəsini almışdır.

Professor M.Rəsulovun 1964-cü ildə Moskvada, “Nauka” nəşriyyatında nəşr edilmiş “Kontur integrallı üsulu” adlı fundamental monoqrafiyasında 1950-1962-ci illər arası çıxıqlar və kontur integrallı üsullarının işlənilib hazırl-

lanması zamanı alınan nəticələr öz əksini tapmışdır. Monoqrafiyanın redaktoru professor A.İ.İvanov öz rəyində yazır: “Məcid Lətif oğlu Rəsulovun monoqrafiyası riyazi ədəbiyyatda müstəsna bir hadisədir. Dünya mətbuatında buna bənzər bir kitab yoxdur. Azərbaycanın riyaziyyat cəmiyyəti belə bir işin Bakı Dövlət Universitetində yazılması ilə fəxr edə bilər”.

M.Rəsulov 1964-cü ildə ümumittifaq “Bilik” cəmiyyətinin mərkəzi lektoriyasında “Riyazi fizika tənliklərinin həllinin çıxıqlar üsulu” mövzusunda mühazirə oxumuşdur. 1965-ci ilin yanvarında isə “Çıxıqlar üsulu və kontur integrallı üsulu” adlı yeddi silsilə mühazirə ilə çıxış etmişdir.

1967-ci ildə “Kontur integrallı üsulu” monoqrafiyası İngiltərə Kral Riyaziyyat Cəmiyyətinin sıfarişi ilə ingilis dilinə tərcümə olunmuş, Hollandiyada, Amerika Birləşmiş Ştatlarında, Kanadada çap edilmişdir. Qeyd edək ki, bununla da o, xaricdə monoqrafiyası çap olunan ilk azərbaycanlı riyaziyyatçı olmuşdur.

“İkinci tərtib parabolik sistemlər üçün məsələlərə kontur integrallı üsulinun tətbiqi” adlı monoqrafiyası 1975-ci ildə Moskvada, SSRİ EA-nın “Nauka” nəşriyyatında çap edilmişdir. Bakıda, Azərbaycan SSR EA-nın “Elm” nəşriyyatında M.L.Rəsulovun 1989-cu ildə nəşr olunmuş “Çıxıqlar üsulunun diferensial tənliklər üçün məsələlərin həllinə tətbiqi” adlı üçüncü monoqrafiyası çıxıqlar üsulunun inkişafına həsr edilmişdir.

M.L.Rəsulovun elmi rəhbərliyi (məsləhətçiliyi) ilə 20-dən çox fəlsəfə doktorluğu və elmlər doktorluğu dissertasiyaları yazılmış və müdafiə edilmişdir. O, bir çox orden və medallarla təltif edilmiş, 1989-cu ildə Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Məmməd Arif Dadaşzadə

Məmməd Arif Məhərrəm oğlu Dadaşzadə (29 may 1904, Bakı – 27 dekabr 1975, Bakı) – filologiya elmləri doktoru (1954), professor (1955), ədəbiyyatşünas, tərcüməçi, nasir, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü (1936), Azərbaycan SSR EA müxbir üzvü (1955), həqiqi üzvü (1958), Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi (1960), Azərbaycan SSR Dövlət Mükafatı laureati (1974)

Məmməd Arif Dadaşzadə Bakıdakı rus-tatar məktəbini bitirdikdən sonra 1920-1930-cu illərdə I dərəcəli 5-ci sovet məktəbində (direktor S.S.Axundov) müəllim işləmişdir. Eyni zamanda o, Xalq Maarifi İnstytutunda təhsil almış və 1925-ci ildə bu institutu bitirmiştir.

1925-1930-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin “Şərq” fakültəsində, universiteti bitirdikdən sonra 1930-1931-ci illərdə Moskvada Sovet Şərq Xalqları Elmi-Tədqiqat İstututunun doktoranturasında (aspirantura) təhsil almışdır.

Məmməd Arif 1932-1941-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində baş müəllim, “Rus ədəbiyyatı” kafedrasının dosenti olmuşdur. Uzun illər Bakı Dövlət Universitetində çalışmış, 1941-1950-ci illərdə “Rus ədəbiyyatı” kafedrasının müdürü olmuş, 1955-ci ildə professor elmi adını almışdır. Eyni zamanda o, 1930-1940-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Maarif nazirinin (komissarının) müavini vəzifəsində çalışmış, 1941-1947-ci illərdə “Vətən uğrunda” (“İnqilab və mədəniyyət”, indiki “Azərbaycan”) jurnalının baş redaktoru vəzifəsində işləmişdir.

1944-cü ildə “Azərbaycan sovet ədəbiyyatının inkişafı yolları” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu, 1954-cü ildə “Cəfər Cabbarlinın yaradıcılıq yolu” mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiyalarını müdafiə etmişdir.

Məmməd Arif Dadaşzadə görkəmli ictimai və dövlət xadimi idi. O, uzun müddət SSRİ-İran cəmiyyəti sədrinin müavini, 1963-1967-ci illərdə Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı və sədri olmuşdur.

1974-cü ildə akademikin əməyinin məhsulu olan “Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi” monoqrafiyası (rus dilində) Azərbaycan SSR dövlət mükafatına layiq görülmüşdür.

Məmməd Cəfər alimin yaradıcılığına həsr edilmiş “Məmməd Arif və onun sovet ədəbiyyatı haqqında nəzəri fikirləri” oçerkini (1980), Ramin Əhmədov “Məmməd Arif (tənqid və dramaturgiya məsələləri)” kitabını (1986) yazmışdır. Hüseyn İsmayılov “Məmməd Arif rus ədəbiyyatının tədqiqatçısı kimi” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu dissertasiya işini (1985) müdafiə etmişdir.

Akademikin anadan olmasının 70 illiyinə həsr olunmuş “Sovet ədəbiyyatşünaslığının aktual problemləri” kitabında (1974) yer alan K.Talibzadə, Ə.Mirəhmədov, özbək ədəbiyyatşunası Vahid Zahidov, S.Rəhimov, M.Quluzadə, R.Rza, Z.Budaqova, B.Nəbiyev, Q.Qasimzadənin məqalələrində M.Arifin çoxşaxəli elmi yaradıcılığı araşdırılmışdır. 2013-cü ildə rejissor Sənan Sultanovun quruluşunda Azərbaycan Televiziyasında Məmməd Arif Dadaşzadənin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş “Zirvələrdən gələn səs” filmi çəkilmişdir.

2014-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Məmməd Arif Dadaşzadənin 110 illik yubileyinin qeyd olunması ilə bağlı Sərəncam imzalamışdır.

Mükafatları:

Azərbaycanın SSR Əməkdar elm xadimi fəxri adı- 1960;
İki dəfə “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni -1939, 1964;
“Lenin” ordeni -1971;
“Oktyabr İnqilabı” ordeni -1974;
“Qabaqcıl Maarif Xadimi” nişanı -1964 və s.

Məmməd Cəfər Cəfərov

Məmməd Zeynalabdin oğlu Cəfərov (9 may 1909, Naxçıvan – 11 may 1992, Bakı) – ədəbiyyatşünas, filologiya elmləri doktoru (1961), professor (1963), nasir, tənqidçi, Azərbaycan Yazıcılar Birliyinin üzvü (1939), Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü (1976), Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi (1982)

Məmməd Cəfər Cəfərov 1928-1932-ci illərdə Naxçıvan Pedaqoji Texnikumda təhsil almışdır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsində təhsilini davam etdirməklə yanaşı, 1932-1935-ci illərdə «Gənc işçi», «Maarif işçi» qəzetlərinin redaksiyalarında şöbə müdürü vəzifəsində işləmişdir. 1935-1938-ci illərdə ADPU-nun Ərəb ədəbiyyatı kafedrasının doktoranturasında (aspirantura) təhsil almışdır.

Görkəmli alim 1938-1939-cu illərdə Ədəbiyyat fakültəsinin dekanı, 1939-1941-ci illərdə Bakı ikiillik Müəllimlər İnstitutunda baş müəllim, BDU-nun rus ədəbiyyatı kafedrasında dosent, həmçinin «Ədəbiyyat qəzeti» redaksiyasında şöbə müdürü (1941-1943), 1943-1945-ci illərdə Quba Müəllimlər İnstitutunda elmi işlər üzrə direktor müavini, 1945-1949-ci illərdə BDU-nun Rus ədəbiyyatı kafedrasında dosent, eyni zamanda «Ədəbiyyat qəzeti»nin redaktoru, BDU-nun Filologiya fakültəsinin dekanı, Azərbaycan EA Nizami Gəncəvi adına Dil və Ədəbiyyat İnstitutunda baş elmi işçi (1949-1951), BDU-nun Rus ədəbiyyatı kafedrasının müdürü (1951-1953) vəzifələrində çalışmışdır. O, Azərbaycan EA Nizami adına Dil və Ədəbiyyat İnstitutunda Sovet ədəbiyyatı şöbəsinin (1959-1962), Ədəbiyyat nəzəriyyəsi şöbəsinin (1963-1982) müdürü, İnstitutun direktoru (1982-1984) vəzifələrində çalışmışdır. 1984-1987-ci illərdə Azərbaycan Elmlər Akademiyası İctimai elmlər bölməsinin akademik-katibi olmuş, 1987-ci ildən Azərbaycan EA Əlyazmaları İnstitutunda baş elmi işçi işləmişdir.

M.C.Cəfərov ədəbi fəaliyyətə 1937-1938-ci illərdə «Kommunist», «Yeni yol» və «Ədəbiyyat qəzeti»ndə N.Q.Çernışevski, A.İ.Gertsen, V.Q.Belinski, Anri Barbüs, M.Qorki və V.Mayakovski kimi sənətkar yazıçılar haqqında

dərc etdirdiyi məqalələrlə başlamışdır. Dövri mətbuatda vaxtaşırı çıxan elmi, ədəbi-tənqid-publisist və bədii əsərləri onu elmi, ictimai və publisist fikrimizin mötəbər xadimi kimi tanıdır. M.Cəfərin yaradıcılığı çoxcəhətli və geniş əhatəlidir: Azərbaycan-rus ədəbi əlaqələri, Azərbaycan, rus və Avropa klassik ədəbi irsi, dərsliklər, ədəbiyyat tarixləri və ali məktəblər üçün mühazirələri onu tənqidçi, ədəbiyyatşunas-alim, pedaqoq kimi səciyyələndirir. Görkəmli alim doktorant (aspirant) və dissertantlara elmi rəhbərlik etmiş, fəlsəfə doktorları və elmlər doktorları yetişdirmişdir. O, akademik Feyzulla Qasimzadə ilə birlikdə orta məktəb üçün XIX-XX əsrlər ədəbiyyat dərsliyini yaratmışdır. 30 ilə yaxın pedaqoji fəaliyyəti ərzində rus ədəbiyyatı, Qərb ədəbiyyatı, estetika və tənqid tarixi, mətbuat tarixi, Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kurslarını yaratmış və tədris etmişdir. Onun ədəbi-tənqid və publisist əsərləri keçmiş SSRİ xalqlarının dillərində nəşr olunmuşdur. «Mirzə Ələkbər Sabir» və «Cəlil Məmmədquluzadə» adlı kitabları rus, ingilis, fransız, ərəb, fars, ispan, türk dillərində çap edilmişdir.

Mükafatları:

Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı – 1976;
“Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi” fəxri adı –1982;
İki dəfə “Şərəf Nişanı” ordeni.

Məmmədağa Şirəliyev

Məmmədağa Şirəli oğlu Şirəliyev (13 sentyabr 1909, Şamaxı – 19 aprel 1991, Bakı) – filologiya elmləri doktoru, professor, türkoloq, dilçi, Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi (1960), AMEA-nın həqiqi üzvü (1962), Dövlət Mükafatı laureatı (1972)

M.Ş.Şirəliyev 1927-ci ildə Bakıda orta məktəbi, 1931-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Şərqi fakültəsini uğurla başa vurmuşdur. İki il Ağdam rayonunda dil-ədəbiyyat müəllimi işləmişdir. Sonra 1933-cü ildə Azərbaycan dilçiliyi ixtisası üzrə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin doktoranturasını (aspirantura) bitirmişdir. 1933-1941-ci illərdə ADPU-da müəllim, dekan müavini, dekan, 1941-1945-ci və 1949-1960-ci illərdə BDU-da Azərbaycan dilçiliyi kafedrasının müdürü, Filologiya fakültəsinin dekanı, elmi işlər üzrə prorektor, 1949-cu ildə Azərbaycan SSR EA Dil İnstitutunun direktoru, Ədəbiyyat və Dil İnstitutunun direktoru, İctimai elmlər bölməsinin akademik-katibi vəzifələrində çalışmışdır. M.Şirəliyev ali məktəblərdə yüksək vəzifələr tutsa da, 1950-ci illərdən sonrakı fəaliyyəti (1950-1991) Azərbaycan dilçilik elminin inkişaf və zənginləşməsi işinə həsr olunmuşdur.

Akademik Məmmədağa Şirəliyev Azərbaycan dialektologiya məktəbinin yaradıcısıdır. 1941-ci ildə “Bakı dialekti” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu dissertasiya işini müdafiə etmiş, əsərin elmi dəyəri nəzərə alınaraq 1943-ci ildə ona filologiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsi verilmişdir. Azərbaycan dilinin inkişafı, hərtərəfli tədqiqi və tədrisində əvəzsiz xidmətləri olan görkəmli Azərbaycan dilçisi M.Şirəliyev 1949-cu ildə Azərbaycan SSR EA-nın müxbir üzvü, 1962-ci ildə həqiqi üzvü seçilmiş, 1960-ci ildə Əməkdar elm xadimi adına layiq görülmüşdür. Görkəmli alim 100-dən çox elmi əsərin, o cümlədən monoqrafik “Azərbaycan dialektologiyasının əsasları”, “Bakı dialekti”, habelə M.H.Hüseynzadə ilə birlikdə orta məktəblər üçün yazdığı “Azərbaycan dilinin qrammatikası” dərsliyinin müəllifidir. M.Şirəliyev Azərbaycan Respublikasının Dövlət Mükafatına layiq görülmüşdür. Özünün şəxsən iştirak etdiyi dialektoloji ekspedisiyalar zamanı toplanan faktiki materiallar əsasında

ümumiləşmələr aparmış, Azərbaycan dili dialekt və şivələrinin 4 qrupa – şərq, qərb, şimal, cənub qruplarına bölündüyünü sübut etmişdir.

Akademik Məmmədağa Şirəliyev türkologiyada, o cümlədən, Azərbaycan dilçiliyində dilçilik coğrafiyasının banisidir. Maraqlıdır ki, hələ 1941-ci ildə o, rus dilində çap etdirdiyi bir məqaləsində ilk dəfə olaraq Azərbaycan dialektlerinin təsnifini coğrafi prinsip əsasında aparmış və bu bölgü sonralar, 1959-cu ildə UNESCO-nun «Фундаментальная турчика» əsərində öz əksini tapmışdır. Türkoloji dilçilikdə ilk dəfə «Azərbaycan dilinin dialektoloji atlası» da M.Şirəliyevin rəhbərliyi ilə hazırlanıb, nəşr olunmuşdur. Keçmiş Sovet İttifaqı məkanında yaşayan türk dillərinin dialektoloji atlaslarının tərtibinə rəhbərlik də ona tapşırılmışdır. Akademikin yüksəkixtisaslı dilçi kadrların yetişdirilməsində də xidmətləri əvəzsizdir.

Onun rəhbərliyi ilə onlarla elmlər doktorluğu, 40-dan yuxarı filologiya üzrə fəlsəfə doktorluğu (namizədlik) dissertasiyaları müdafiə olunmuşdur. M.Şirəliyev təkcə Azərbaycanda deyil, həmçinin turkdilli respublika və vilayətlərdə də bir çox filologiya üzrə fəlsəfə doktoru (elmlər namizədi) və elmlər doktoru yetişdirmiştir.

Özbək, qaraqalpaq, tatar, qazax, türkmən, çuvaş, başqırd, Qaraçay-balkar, qumuq, yakut (saxa) dilçi kadrlarının hazırlanmasında onun əməyi danılmazdır. Buna bariz nümunədir ki, 1979-cu ildə Qaraqalpaq Muxtar Respublikasının Ali Soveti akademik M.Şirəliyevi bu respublika üçün kadrlar yetişdirdiyinə görə və anadan olmasının 70 illiyi münasibətlə Fəxri fermanla təltif etmişdir.

Görkəmli alimin Azərbaycan dilinin, Azərbaycan ədəbi dilinin tarixini öyrənmək sahəsindəki xidmətləri də əvəzsizdir. Onun professor M. Hüseynzadə ilə birgə yazdığı “Azərbaycan dilinin qrammatikası. Sintaksis” dərsliyi yarım əsrə yaxın dövriyyədən çıxmamışdır.

M.Şirəliyevin “Azərbaycan dili orfoepiyasının əsasları” əsəri bu gün də aktuallığını itirməmişdir. Bununla belə, akademik daha çox Azərbaycan dialektologiya elminin banisi və dialektologiya məktəbinin yaradıcısı kimi şöhrət qazanmış, türkologiya tarixində öz layiqli və əbədi yerini tutmuşdur. Təsadüfi deyildir ki, 1945-ci ildə SSRİ EA-nın müxbir üzvü N.Dmitriyev haqlı olaraq yazmışdır: “M.Şirəliyevi çəkinmədən Azərbaycan dialektologiyasının banisi adlandırmaq olar”.

Keçmiş SSRİ məkanında böyük təsir qüvvəsinə və nüfuzu malik ümumittifaq “Советская тюркология” (hazırda “Türkologiya”) jurnalının Bakıda çap olunması da akademik Məmmədağa Şirəliyevin şəxsi səyi, nüfuzu və rəhbərliyi nəticəsində mümkün olmuşdur. Onun baş redaktoru olduğu bu jurnal bütün türkoloqlar nəslinin yetişməsi üçün nəzəri baza rolü oynamışdır. O da təsadüfi

deyil ki, «Türk dilləri dialektologiyası məsələləri» ittifaq əhəmiyyətli sənballı elmi məcmuə də həmin vaxtlar məhz Bakıda çap olunurdu.

Görkəmli akademik keçmiş SSRİ məkanından kənardə da böyük şöhrətə malik idi. 1953-1954-cü illərdə Bolqarıstan hökumətinin dəvəti ilə M. Şirəliyev Sofiya Universitetinin Türk dili kafedrasının müdürü vəzifəsində işləmişdir. O, 1957, 1966, 1972-ci illərdə Ankara şəhərində Türk Dil Qurumu tərəfindən keçirilən Dilçilik qurultaylarında fəal iştirak etmiş və bu quruma üzv seçilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 19 iyul 2019-cu il tarixində akademik Məmmədağa Şirəliyevin 110 illik yubiliyinin keçirilməsi ilə bağlı Sərəncam imzalamışdır.

Mükafatları:

“Qafqazın müdafiəsinə görə” medal — (1944);

Böyük Vətən müharibəsində “Əmək ığidliyinə görə” medallar — (1941,1945);

“Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni — (1946);

“Şərəf nişanı” ordeni — (1954);

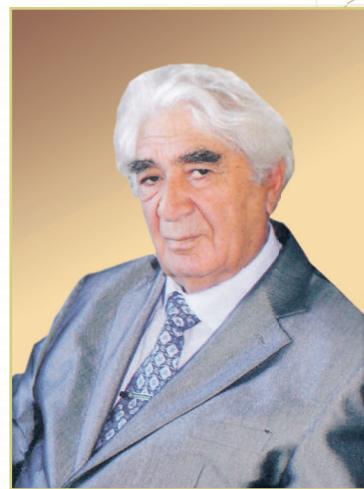
Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi — (1960);

Dövlət Mükafatı laureatı — (1972).

Budaq Budaqov

Budaq Əbdüləli oğlu Budaqov (23 fevral 1928, Zəngibasar (indiki Masis), Çobankərə kəndi – 1 noyabr 2012, Bakı) – coğrafiya elmləri doktoru (1968), professor (1969), Respublika Ağsaqqallar Şurasının sədri, Azərbaycan Milli Məclisinin Toponimika Komissiyasının sədri, Azərbaycan Coğrafiya Cəmiyyətinin sədri, AMEA-nın müxbir üzvü (1976), həqiqi üzvü (1989), Azərbaycan Respublikasının

Əməkdar elm xadimi (2008), AMEA-nın akademik Həsən Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun direktoru (1988-2012)

B.Ə.Budaqov 1947-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Coğrafiya fakültəsinə daxil olmuş, təhsilini 1951-ci ildə bitirdikdən sonra SSRİ Elmlər Akademiyası Coğrafiya İnstitutunun doktoranturasına (aspirantura) qəbul olunmuşdur.

1955-ci ildə Moskvada coğrafiya üzrə fəlsəfə doktoru (namizədlik) alımlık dərəcəsi almaq üçün “Cənub-Şərqi Qafqazın şimal yamacının geomorfolojiyası” mövzusunda dissertasiya işini müdafiə etmişdir. 1955-1958-ci illərdə Azərbaycan SSR Coğrafiya İnstitutunda kiçik elmi işçi kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır.

1958-1962-ci illərdə Azərbaycan Coğrafiya Cəmiyyətinin elmi katibi, 1965-1968-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin Fiziki coğrafiya kafedrasının (yarım ştatda) müəllimi kimi fəaliyyət göstərmişdir.

1967-ci ildə “Böyük Qafqazın Azərbaycan hissəsinin geomorfologiyası və yeni tektonikası” mövzusunda doktorluq dissertasiya işini müdafiə etmişdir. 1967-1986-ci illərdə AMEA akademik H.Əliyev adına Coğrafiya İnstitutun Landşaftşünaslıq şöbəsinin rəhbəri, 1970-1990-cı illərdə Azərbaycan Coğrafiya Cəmiyyətinin sədr müavini, 1974-1983-cü illərdə AMEA Coğrafiya İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifələrində işləmişdir.

Budaq Budaqov 1978-ci ildə SSRİ Coğrafiya Cəmiyyətinin N.A.Prijevalski adına Qızıl medalı, SSRİ Dövlət Mükafatı, Yusif Məmmədəliyev (1995), akademik Həsən Əliyev, Məmməd Araz, Hacı Zeynalabdin Tağıyev adına mükafatlar laureati, Azərbaycan Respublikasının “Şöhrət” ordeni və “Şərəf”

ordenləri ilə təltif edilmişdir.

Budaq Budaqov Azərbaycan Ağsaqqallar Şurasının sədri (1997), Lütvizadə adına Beynəlxalq Müasir Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü (1999), Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi yanında Toponimika Komissiyanın üzvü (1999) və komissiyanın sədri (2000-2012) olmuşdur.

Mükafatları:

SSRİ Coğrafiya Cəmiyyətinin V.A.Prijevalski adına “Qızıl” medalı – 1978;

SSRİ XTNS-in Bürünc medalı – 1982;

Azərbaycan Təbiəti Mühafizə Cəmiyyətinin “Xatirə” medalı – 1985;

Azərbaycan SSR Ali Soveti RH-in 4 dəfə Fəxri fərmani;

“Məmməd Araz” Mükafatı – 1993;

Akad. Y.Məmmədəliyev adına medal və mükafat – 1995;

“Vətən” Fəxri fərmani;

Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin Həmkarlar İttifaqı tərəfindən “Azərbaycan bayrağı” laureati diplomu – 1998;

Azərbaycan Respublikası Mühəribə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Şurası tərəfindən verilmiş Fəxri fərman – 1998;

İslam Xeyriyyəçiliyinə görə H.Z.Tağıyev Mükafatı – 2000;

“Şöhrət” ordeni – 2000.

Bahadur Tağıyev

Bahadur Hüseyin oğlu Tağıyev (13 mart 1934, Masallı r., Türkoba – 7 yanvar 2020, Bakı) — fizika-riyaziyyat elmləri doktoru (1978), professor (1984), Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi, AMEA-nın həqiqi üzvü (2014), Milli Aviasiya Akademiyasının Ümumi və tətbiqi fizika kafedrasının müdürü

B.H.Tağıyev 1956-cı ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetini fizika ixtisası üzrə bitirmişdir. 1965-ci ildə fizika üzrə fəlsəfə doktoru, 1978-ci ildə fizika-riyaziyyat elmləri doktoru elmi dərəcəsini, 1984-cü ildə professor elmi adını almışdır. 2001-ci ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, 2014-cü ildə həqiqi üzvü seçilmişdir. O, Rusiya Elmlər Akademiyasının Lümenessensiya şurasının üzvü olmuşdur.

B.Tağıyev 1996-2009-cu illərdə Milli Aviasiya Akademiyasında əvəzçi professor, 2009-cu ildən Fizika kafedrasının müdürü və Elmi-tədqiqat Nəqliyyat və Aviakosmik Problemlər İnstitutunun (ETNAPİ) direktoru vəzifələrində işləmişdir.

Alimin fəaliyyəti nəticəsində müxtəlif kristal quruluşu olan (zəncirvari, laylı, kubik və s.) elementar (selen) və mürəkkəb yarımkəcəricilərdə (GaSe, Ga₂Se₃, EuGa₂Se₄, CaGa₂S₄ və s.) 77300K temperatur intervalında, qüvvətli elektrik sahəsində (10105 V/sm) elektrikkeçirmə mexanizminin yüksək daşıyıcıların injeksiyası və termoelektron ionlaşma ilə əlaqədar olmasına müəyyənləşdirilmişdir. Yüksək müşavimətli və enli zolaqlı yarımkəcəricilərdə injeksiya olunmuş yükdaşıyıcıların dərin tələlər tərəfindən tutulmaları ilə bağlı olan elektret və fotoelektret effekti aşkar edilmiş, bu effektlər əsasında müxtəlif çeviricilər – mikrofon, seysmoqəbulədici və s. hazırlanmışdır. Nadir torpaq elementləri ilə aktivləşdirilmiş CaGa₂S₄ tipli birləşmələr əsasında mexanizmi atomdaxili elektron keçidləri ilə bağlı olan sarı, mavi, yaşıl və qırmızı rəngli effektiv şüalanma alınmış, Bakı “Azərelektrik işq” istehsal birliyində həmin rənglərdə lümenessent lampaları istehsal edilmişdir. Yapon alımları ilə birlikdə dünyada ilk dəfə CaGa₂S₄:Eu²⁺ monokristallarında lazer alınmışdır.

B.H.Tağıyev 1999-2001-ci illərdə Beynəlxalq İsvəç Kral Akademiyasının, 2001–2003-cü illərdə Fransa-Azərbaycan, NATO-CLG (Fransa-Rusiya-Azərbaycan), 2002–2004-cü illərdə NATO-CLG (Almaniya-Türkiyə-Azərbaycan-Gürcüstan), 2002-2003-cü illərdə NATO, 2003–2005-ci illərdə INTAS və Elmin İnkişafı Fondunun (Azərbaycan) qrant layihələrinin qalibi olmuşdur.

Alim 300 məqalə, eləcə də 40-a yaxın müəllif şəhadətnaməsi və patentin müəllifidir. Elmi rəhbərliyi (məsləhətçiliyi) ilə 28 fizika üzrə fəlsəfə doktorluğu (namizədlilik) və 8 elmlər doktorluğu dissertasiya işi müdafiə edilmişdir.

Mükafatları:

- “Şərəf Nişanı” ordeni — 1986;
- Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı — 1988;
- “Şöhrət” ordeni — 14 dekabr 2005;
- AMEA-nın Nəsirəddin Tusi adına mükafatı;
- “Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi” fəxri adı — 2018 və s.

Cavad Abdinov

Cavad Şahvələd oğlu Abdinov (5 yanvar 1940, Naxçıvan MR, Ordubad r-nu, Behrud kəndi) — fizika-riyaziyyat elmləri doktoru (1976), professor (1984), Dövlət mükafati laureati (1982), Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Fizika İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini (2009-2021), Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü (2007), həqiqi üzvü (2014)

C.Ş. Abdinov 1961-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika-riyaziyyat fakültəsini fizika ixtisası üzrə fərqlənmə diplomu ilə bitirmiştir. Həmin ildə AMEA Fizika İnstitutunda yarımkəçircicilər fizikası ixtisası üzrə doktoranturaya (aspirantura) daxil olmuş, burada görkəmli alim akademik H.M. Abdullayevin elmi rəhbərliyi ilə texnikada geniş tətbiq olunan selen yarımkəçircicisinin fiziki xassələrinin tədqiqi üzrə elmi-tədqiqat işləri aparmış, 1966-ci ildə fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1976-ci ildə "Selenin müxtəlif modifikasiyalarının strukturu və fiziki xassələri" mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiya işini müdafiə etmişdir.

1973-cü ildə Bakıda təşkil olunan və SSRİ Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin tabeliyində olan Elmi-Tədqiqat Fotoelektronika İnstitutuna keçmiş, orada xüsusi təyinatlı yeni elektron texnikası cihazlarının yaradılması və istehsalı ilə məşğul olan "Bərk cisim elektronikası" elmi istehsalat şöbəsini təşkil etmişdir.

İstedadlı alim 1993-cü ildən 2002-ci ilədək AMEA Fotoelektronika İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini (1998-2002-ci illərdə rəhbəri), 2009-cu ildən 2021-ci ilədək Fizika İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifələrində işləmişdir.

C.Ş. Abdinov «Физика селена» və «Развитие физики селена» adlı monografiyaların, əsasən (200-ə qədəri) xarici nüfuzlu jurnallarda (onlardan 127-i SCI siyahısına daxil olan jurnallarda) dərc olunmuş 330 elmi məqalə və 29 ixtiranın müəllifidir. Elmi rəhbərliyi (məsləhətçiliyi) ilə fizika üzrə 26 fəlsəfə doktoru və 4 elmlər doktoru hazırlanmışdır. Xarici ölkələrdə keçirilən 50-dən artıq Beynəlxalq konfransda məruzə ilə çıxış etmişdir.

Akademik müxtəlif illərdə keçmiş SSRİ EA və AMEA-nın bir neçə Problem Şurasının üzvü, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında AAK-ın fizika elmləri üzrə Ekspert Şurasının üzvü və sədri olmuşdur. Hazırda Dissertasiya Şurasının, AMEA-nın iki Problem Şurasının, Elmlər Akademiyaları Beynəlxalq Assosiasiyasının Elektron texnikası funksional materialları üzrə Problem Şurasının, AMEA-nın “Fizika” və “Xəbərlər” (fizika və astronomiya seriyası) elmi jurnallarının redaksiya heyətlərinin üzvüdür. 1969-cu ildən in-diyyədək kafedra müdürü və professor kimi müxtəlif ali məktəblərdə əvəzçiliklə pedaqoji işlə də məşğul olur.

Akademik respublikamızda və keçmiş İttifaqda ilk dəfə olaraq xüsusi tə-yinatlı yeni yarımkeçirici çeviricilər istiqamətini yerüstü və uçan qurğularда yerləşdirilən informasiyanın qəbulu və verilməsi, optik sistemlərdə geniş tətbiq olunan elektron soyuduculu, spektrin görünən, yaxın və uzaq infraqırmızı oblastında həssas çeviricilər istiqamətini yaratmışdır.

C.Abdinov tərəfindən yeni infraqırmızı texnika cihazları və metodlarının fiziki əsasları işlənərək müəlliflik şəhadətnaməsi və patentlə müdafiə olunmuşdur. Bu cihaz və metodlar yerüstü və uçan sistemlərdə yerləşdirilən optik sistemlərdə geniş tətbiq tapmışdır. Alimin rəhbərliyi və iştirakı ilə respublikada ilk dəfə olaraq böyük dövlət əhəmiyyətli xüsusi yeni optoelektron çeviricilərinin işlənməsi və istehsalı istiqaməti yaradılmışdır. Bu işləmələrin bir hissəsi seriya ilə istehsalata tətbiq olunmuşdur və digərlərinin tətbiqi üzrə hazırda uyğun müəssisələrlə birləşmişdir.

Cavad Abdinov 1982-ci ildə “Geniş tətbiq olunan elektron cihazlarının istehsal texnologiyasının və konstruksiyasının elmi əsaslarının işlənilərə hazırlanmasına görə” Azərbaycan Respublikasının Dövlət Mükafatına layiq görülmüşdür.

Vaqif Abbasov

Vaqif Məhərrəm oğlu Abbasov (5 oktyabr 1952, Tərtər r-nu, Cəmili kəndi) — kimya elmləri doktoru, professor, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü (2014), AMEA-nın akademik Yusif Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunun direktoru (2011-ci ildən)

V.M.Abbasov 1969-cu ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Kimya fakültəsinə daxil olmuş və 1973-cü ildə həmin universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirib, AMEA-nın Akademik Y.Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunun doktoranturasına (aspiranturasına) qəbul olunmuşdur. 1978-ci ildə kimya üzrə fəlsəfə doktoru, 1991-ci ildə elmlər doktoru elmi dərəcəsini almışdır. 1992-ci ildə professor, 2001-ci ildə AMEA-nın müxbir üzvü, 2014-cü ildə həqiqi üzvü seçilmişdir. O, AMEA-nın Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunda laboratoriya müdürü (1984), şöbə müdürü (2006), direktor müavini (2007-2008) vəzifələrini icra etmişdir. 2011-ci ildən AMEA NKPI-nin direktoru və şöbə müdürü vəzifələrində çalışır. V.M.Abbasovun elmi fəaliyyətinin əsas istiqaməti Azərbaycanın unikal neftlərinin tədqiqi, onların yeni emal proseslərinin yaradılması, nitrobirləşmələrin, metal komplekslərinin, yüksək molekullu aminlərin, amin komplekslərinin və çox-funksiyalı antistatik aşqarların, inhibitorların, inhibitor-bakterisidlərin, konservasiya mayelerinin və sürtkülərinin yaradılması, onların təsir mexanizminin tədqiqi problemlərinin həllinə həsr olunmuşdur. İlk dəfə olaraq, V.M.Abbasov üzvi nitrobirləşmələrin metal kompleksləri əsasında antistatik aşqarların sintezinin elmi əsaslarını işləyib hazırlamışdır. 1988-1992-ci illərdə «VFİKS-82» və «Azəri» inhibitorları Ukraynanın neft yataqlarında, Türkmenistanda və «Neft Daşları»nda (Azərbaycan) sənaye miqyasında müvəffəqiyyətlə sınaqdan keçmiş və tətbiq olunmuşdur. V.M.Abbasovun ideyası və rəhbərliyi ilə yaradılmış “Kaspi” inhibitoru 2021-ci il aprel ayının 19-na qədər 186,76 ton istehsal olunaraq istifadə edilmiş, neftin ilkin emal qurğuları üçün dünyada analoqu olmayan «Kaspi-X» neytrallaşdırıcı-inhibitor yaradılmışdır.

1995-ci ildə H.Əliyev adına Bakı Neft Emal Zavodunda neftin ilkin emal qurğusunda tətbiq olunmuşdur. İnhibitor hazırda bu zavodda uğurla (1995-ci

ildən 19.04.2021-ci ilə qədər 25369,35 ton) istifadə olunur. Akademikin rəhbərliyi ilə 1997-ci ildə çoxfunksiyalı parafinçökmə inhibitoru («Parkorinl») yaradılmış, neftçixarma üzrə Azərbaycan-Türkiyə müəssisəsinin istismar etdiyi yataqlarda («Mişovdağ») sənaye sınağından keçirilmiş və 1998-ci ilin fevral ayından istifadəsinə başlanılmışdır. 1998-ci ildə V.Abbasovun rəhbərliyi ilə «Xəzər» deemulqatoru yaradılmış, Heydər Əliyev adına Bakı Neft Emalı Zavodunda sınaqdan keçirilmiş və Almaniyada istehsal olunan PROQALIT deemulqatorunun əvəzinə tətbiqi təşkil olunmuşdur (1998-ci ildən 19.04.2021-ci ilə qədər 3486,74 ton). Akademik “Əsrin müqaviləsi”nin uğurlu icrasında da öz böyük töhvəsini vermişdir. 2009-cu ildə V.M.Abbasovun rəhbərliyi ilə “Kaspi-X(M)” inhibitoru yaradılmış, Heydər Əliyev adına Neft Emalı Zavodunun kimyəvi təmizlənmiş su nəqli sistemini korroziyadan müdafiə üçün sənaye sınağından keçirilmiş və tətbiqinə başlanılmışdır. Onun yaratdığı texnologiya əsasında ilk dəfə olaraq Ağ Naftalan mazının istehsalı üçün texniki standartları Respublika Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən 2001-ci ildə təsdiq edilmiş və onun naften karbohidrogenləri “Ağ Naftalan yağı” 2014-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən dərman preparatı kimi qeydiyyata alınmışdır. V.M.Abbasovun rəhbərliyi ilə yaradılmış “Azofos” və “Azofos-K” gübrələri sahə sınaqlarından müvəffəqiyyətlə çıxmış və tətbiq üçün tövsiyə olunmuşdur. 2017-2021-ci illərdə 148,14 ton istehsal olunaraq tətbiq edilmişdir. Elmi rəhbərliyi (məslətçiliyi) ilə 40 fəlsəfə doktoru və 13 elmlər doktoru dissertasiya işini müdafiə etmişdir.

2014-cü ildə elm sahəsində fəaliyyətinə görə V.Abbasov Avropa Əməkdar elm xadimi adına, eyni zamanda Avropa Təbiət Elmləri Akademiyası tərəfindən “Xidmətə görə” Böyük Gümüş Xaç ordeninə layiq görülmüşdür.

2015-ci ildə Rusiya Elm və İncəsənət Akademiyası Qızıl medalı ilə təltif olunmuş (diplom №18, 19.02.2015) və “Kim kimdir?” ümumdünya nəşrinin biblioqrafik sorğu kitabının laureati seçilmiştir (diplom №18, 20.02.2015). 1415 əsərin, o cümlədən, 661 elmi məqalənin, 500-ə qədər tezisin, 27 kitab və monografiya, 22 dərslik, 25 dərs vəsaiti, 100 publisistik materialın (onlardan 13 kitab) müəllfididir.

Mükafatları:

- SSRİ Xalq Təsərrüfatı Nailiyyətləri Sərgisinin gümüş medalı 1987;
- “SSRİ-nin qabaqcıl ixtiraçısı” döş nişanı 1987;
- Akademik Y.H.Məmmədəliyev adına medal 1996;
- Təhsil Nazirliyinin “Qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanı 2004;
- “Azərbaycan Respublikasının Əməkdar müəllimi” fəxri adı – 2005;
- “Şöhrət” ordeni – 2005;
- “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu” – 2019 və s.

Qərib Məmmədov

Qərib Şamil oğlu Məmmədov (6 yanvar 1947, Ağbaba mahalının Amasiya r-nu, Yeniyol kəndi) — biologiya elmləri doktoru (1991), professor, Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının və Rusiya Təbiət Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü (2002), Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü (2007), AMEA-nın Aqrar məsələlər üzrə müşaviri (2016), BDU-nun Torpaqşünaslıq kafedrasının müdiri (2004)

Q.Ş.Məmmədov 1966-cı ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Coğrafiya-biologiya fakültəsinə daxil olmuş, həmin fakültənin Komsomol təşkilatının katibi və Tələbə elmi cəmiyyətinin üzvü olmuşdur. 1970-ci ildə Pedaqoji Universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. Əmək fəaliyyətinə Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Elmi Tədqiqat Eroziya Bölməsində laborant vəzifəsində başlamış, sonra AMEA-nın Torpaqşünaslıq və Aqrokimya İnstitutunda kiçik elmi işçi (1972-1980), baş elmi işçi (1980-1984), laboratoriya rəhbəri (1984-1994), İnstitutun direktoru (1994-2000) vəzifələrində işləmişdir. 2001-ci ildə AMEA-nın müxbir üzvü, 2007-cü ildə AMEA-nın həqiqi üzvü seçilmişdir. Qərib Məmmədov 1996-ci ildə I çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputati seçilmişdir. 1997-2001-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Torpaq Komitəsinin, 2001-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsinin sədri olmuşdur. 2004-cü ildən BDU-nun Torpaqşünaslıq kafedrasının müdiridir. Q.Məmmədov 2011-2016-ci illərdə AMEA-nın Aqrar Elmlər Bölməsinin akademik katibi olmuşdur. 2016-cı ildən AMEA-nın aqrar məsələlər üzrə müşaviridir.

Q.Məmmədov tərəfindən Azərbaycan Respublikası üzrə torpaqların aqroekologiyası və bonitirovkası, torpaqların ekoloji münbitlik modelləri, torpaqların coğrafi-yayılma qanuna uyğunluqları müəyyən edilmiş və xəritələşdirilməsi aparılmış, torpaq örtüyü strukturası (TÖS) tədqiq edilmişdir; landschaft komplekslərinin və torpaq kadastr rayonlarının ekoloji qiymətləndirilməsi, ekoloji monitorinqi aparılmış, ekoloji qiymət xəritəsi, 3 dildə (Azərbaycan, rus, ingilis) ekoloji atlaslar və ilk dəfə olaraq Azərbaycanın ekoloji konsepsiyası hazırlanmışdır. Həmçinin relyef plastikası əsasında Azərbaycan Respublikasının

yeni torpaq xəritəsi və Torpaq atlası hazırlanmış, məkan məlumatlarının idarə olunması, torpaq inzibatçılığı, torpaqların ekoetik problemləri və onların həlli yolları verilmişdir.

Qərib Məmmədov 700-ə yaxın elmi əsərin, o cümlədən 30 metodik tövsiyə və kitabçanın, 36 müəlliflik şəhadətnaməsi və patentin, 5 səmərəli təklifin, 20-dən çox dərslik və dərs vəsaitinin, 30-a yaxın monoqrafiyanın müəllifidir. Akademikin əsərlərinin təkcə torpaqsünsəliq elminin inkişafı ilə deyil, bu elmə yaxın olan digər elmlərin, o cümlədən ekologiya, torpaq coğrafiyası, torpaq kadastrı və monitorinqi, geodeziya və yerquruluşu, meşəçilik, aqro-ekologiya, həmçinin digər elm sahələrinin inkişafında xüsusi rolu vardır.

Mükafatları:

Bonitirovka, aqroekologiya və xəritəçilikdə qazandığı elmi uğurlarına görə SSRİ Xalq Təsərrüfatı Nailiyyətləri Sərgisinin bürünc medalı (1987), həmçinin V.V.Dokuçayev adına medal;

Elmi nəticələri, elmi-təşkilati və pedaqoji fəaliyyətinə görə akademik H.Əliyev adına mükafat, fəxri diplom və medal (1997);

AMEA-nın 70 illik yubileyi münasibəti ilə hazırlanmış xatırə medalı (2015);

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 9 yanvar 2017-ci il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasında Aqrar elmin inkişafında xidmətlərinə görə “Şöhrət” ordeni.

İsmayıllı Hacıyev

İsmayıllı Muxtar oğlu Hacıyev (21 yanvar 1951, Naxçıvan MR, Culfa rayonu) —

tarix elmləri doktoru, professor, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, AMEA Naxçıvan Bölməsinin sədri, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi

İ.M.Hacıyev 1970-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tarix fakültəsinə qəbul olunmuşdur.

XX əsrin 80-ci illərinin ikinci yarısı, 90-cı illərinin əvvəlində “Təlim prosesində ictimai-siyasi materialın yadda saxlanması xüsusiyyətləri”, “Tədris prosesində tələbələrdə mənəvi keyfiyyətlərin aşınması”, “Tələbələrdə siyasi mədəniyyətin formallaşması” və s. mövzularda metodik vəsaitlər və elmi məqalələr yazılmışdır. 1992-ci ildə “Böyük Vətən müharibəsi illərində Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi və mədəni həyatında qadınların iştirakı (1941-1945-ci illər)” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu (namizədlik) dissertasiya işini müdafiə etmişdir.

1994-cü ildə Naxçıvan Özəl Universitetinin elmi işlər üzrə prorektoru vəzifəsində çalışmış, 1996-ci ildə Naxçıvan Dövlət Universitetinin elmi işlər üzrə prorektoru vəzifəsinə təyin olunmuşdur.

Ötən müddət ərzində İsmayıllı Hacıyevin “Türkiyə-Naxçıvan elmi əlaqələri”, “Tarixdə və günümüzdə Naxçıvan”, “Gümrü, Moskva, Qars müqavilələri və Naxçıvanın taleyi”, “XX əsr də Naxçıvanda ermənilərin törətdikləri soyqırımının qarşısının alınmasında Türkiyənin rolu” və s. əsərləri elmi ictimaiyyətə təqdim edilmişdir. 1999-cu ildə “Naxçıvan Muxtar Respublikası Azərbaycanın milli dövlətçilik tarixində” mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiyası müdafiə etmişdir. İsmayıllı Hacıyev 2000-ci ildə Naxçıvan Dövlət Universitetinin professoru, Culfa seçki dairəsindən Naxçıvan MR Ali Məclisinə deputat seçilmişdir. 2002-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Naxçıvan Bölməsi yaradılmış və İsmayıllı Hacıyev 2003-cü ildə həmin bölmənin sədri, AMEA-nın Rəyasət Heyətinin üzvü seçilmişdir.

İ.M.Hacıyev tarixin müxtəlif problemlərinə həsr olunmuş 52 kitab və monografiyanın, 450-yə yaxın elmi məqalənin, 300-ə yaxın elmi-publisist məqalənin müəllifidir. “Heydər Əliyev və milli-tarixi yaddaşın bərpası”, “Mustafa Kamal Atatürk və Naxçıvan”, “Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Naxçıvan Bölməsi”, “Naxçıvan Azərbaycanın dövlətçilik tarixində”, “Naxçıvan abidələri ensiklopediyası” (Azərbaycan və ingilis dillərində), “Naxçıvan tarixi atlası”, “İntibahın 15 ili”, “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və Naxçıvan”, “Naxçıvan tarixi” (Üç cilddə. I, II, III cildlər) və s. əsərlərin müəllifidir.

Naxçıvanın 1918-1920-ci illərini əhatə edən obyektiv tarixinin yazılması, arxivlərdə qalan nadir faktların, sənəd və materialların üzə çıxarılması onun tədqiqatının əsas istiqamətidir.

Mükafatları:

Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi (2009);

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Xatırə medali və Fəxri fərmanı;

Akademik Yusif Məmmədəliyev adına mükafat və medal;

Türkiyə Cümhuriyyəti Avrasiya Kültür və Sənət Qurumunun Hüseyin Qazi Kültür və Sənət Vəqfinin mükafatları;

ABŞ-in Bioqrafiya İnstitutunun Qızıl medalı;

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyinə həsr edilmiş xatırə medali və s.

AMEA-nın MÜXBİR ÜZVLƏRİ

Maqsud Cavadov

Maqsud Əlisimran oğlu Cavadov (13 aprel 1902, İsmayılli r-nu, Basqal kəndi — 25 may 1972, Bakı) — fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor, Əməkdar müəllim (1943), Əməkdar elm xadimi (1962), ictimai-siyasi xadim, Azərbaycan EA-nın müxbir üzvü (1962)

M.Ə.Cavadov 1924-cü ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinə daxil olmuş və 1927-ci ildə bu Universitetin Fizika-riyaziyyat fakültəsini müvəffəqiyyətlə bitirmiştir.

Onun Azərbaycan dilində tədris ədəbiyyatı yaratmaq sahəsində böyük rol olmuşdur.

M.Ə.Cavadovun Azərbaycan dilində çap olunmuş və ali məktəblər üçün tədris vəsaiti olan 10 kitabı indi də tələbələr tərəfindən maraqla oxunur.

Bu kitablardan “Xətti və kvadratik formalar” (1941), “Qruplar nəzəriyyəsi elementləri” (Ukrayna EA-nın həqiqi üzvü Y.B.Lopatinski ilə birlikdə) (1942), “Vektorlar hesabı” (1957), “Həndəsə kursunun strukturu”, “Analitik həndəsə kursunda afin və proyektiv çevrilmələr”, “Böyük rus alimi N.İ.Lobachevski”, “Sonlu fərqlər hesabı”, “Riyazi analiz kursu” və s. göstərmək olar. M.Cavadov AMEA-nın həqiqi üzvü Ə.İ.Hüseynov ilə birlikdə “Azərbaycanda riyaziyyatın inkişafı tarixi” (1920-1960-ci illər) monoqrafiyasının müəllifidir.

Riyaziyyat elmi sahəsində qiymətli işlərinə və həndəsə sahəsində maraqlı elmi nəticələrinə görə professor M.Cavadov 1962-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü seçilmişdir.

İstedadlı alim respublikanın ictimai-siyasi həyatında də fəal çalışmışdır. O, bir neçə dəfə Bakı şəhəri və rayon Sovetlərinə deputat seçilmişdir. Həmçi-

nin, SSRİ Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyi nəzdindəki Elmi metodik şuranın üzvü olmuşdur. Elmi və siyasi biliklər yayma işində M.Cavadov iki dəfə 1968 və 1970-ci illərdə SSRİ “Bilik” cəmiyyəti tərəfindən razılıq fərmanları ilə təltif edilmişdir. Elmi rəhbərliyi ilə bir çox fəlsəfə doktoru (elmlər nəmizədi) və elmlər doktoru hazırlanmışdır. Görkəmli alim 1943-cü ildə Azərbaycanın Əməkdar müəllimi, 1962-ci ildə isə Əməkdar elm xadimi fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

M.Cavadov SSRİ dövrünün ən yüksək mükafatı olan “Lenin” ordeni ilə, iki dəfə “Qırmızı Əmək Bayrağı” və “Şərəf Nişanı” ordenləri ilə təltif olunmuşdur.

Cümsüd Zülfüqarlı

Cümsüd İsmayılov oğlu Zülfüqarlı (30 yanvar 1905, Naxçıvan MR — 12 dekabr 1982, Bakı) — kimya elmləri doktoru (1963), professor (1960), Azərbaycan SSR EA-nın müxbir üzvü (1968)

C.İ.Zülfüqarlı 1930-cu ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Pedaqoji fakültəsinin Təbiət şöbəsini bitirmişdir. 1930-1932-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin doktoranturasında (aspirantura) təhsil almışdır. 1940-cı ildə kimya üzrə fəlsəfə doktoru, 1963-cü ildə kimya elmləri doktoru elmi dərəcəsini, 1960-cı ildə professor elmi adını almışdır.

C.İ.Zülfüqarlı 1945-1957-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin Qeyri-üzvi kimya kafedrasının dosenti, 1951-1952-ci illərdə Kimya fakültəsinin dekanı, 1957-1980-ci illərdə Qeyri-üzvi kimya kafedrasının müdürü vəzifələrində çalışmışdır. 1968-ci ildə Azərbaycan SSR EA-nın müxbir üzvü seçilmişdir.

C.Zülfüqarlinın rəhbərliyi ilə Azərbaycan, Tacikistan, Gürcüstan, Dağıstan və Volqoqrad vilayətinin müxtəlif təbii obyektlərində mikroelementlərin yayılması öyrənilmişdir. Aparılmış tədqiqat nəticəsində kaustobiolitlərdə, lay sularında və süxurlarda mikroelementlərin yayılmasının xarakteri, onların birləşmə forması və korrelyativ qarşılıqlı əlaqələri haqqında çox qiymətli məlumat əldə edilmişdir.

Neftin yaşından asılı olaraq, onun üzvi və heterogen komponentləri, habelə cüt-cüt götürülən elementlər arasındaki qarşılıqlı əlaqəni göstərən qanuna uyğunluqlar aşkar edilmişdir.

C.Zülfüqarlı müxtəlif regionların neftlərindəki porfirinlər və onların metal kompleksləri haqqında çox maraqlı məlumat əldə etmiş və bu maddələrin mənşəyinə dair əsaslandırılmış hipotezlər irəli sürmüştür.

Görkəmli alimin rəhbərliyi ilə yarimkeçiricilər kimyası sahəsində aparılan tədqiqatların mühüm əhəmiyyəti olmuşdur. Bu birləşmələr sırasına aid xeyli yeni maddə sintez edilmişdir.

Onların hərtərəfli öyrənilməsi nəticəsində bəlli olmu^odur ki, yarimkeçiriçi xassəsinə malik olan bu birləşmələrdən geniş miqyasda istifadə edilə bilər. Alim tərəfindən buruq sularından yodun alınmasının orijinal üsulu hazırlanmışdır.

300-dən çox elmi əsərin, o cümlədən 4 monoqrafiyanın müəllifidir. Ana dilində kimya terminologiyasının yaranması professor C.Zülfüqarlının adı ilə bağlıdır.

Məhsuldar alim Əməkdar elm xadimi, Azərbaycan Respublikasının Qabaqcıl Maarif xadimi fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

C.Zülfüqarlı “Qırmızı ulduz” ordeni, “Döyüş xidmətinə görə”, “Böyük Vətən müharibəsində Almaniya üzərində qələbə”, “Qafqazın müdafiəsi uğrunda”, “Budapeştin alınması üçün” və “Vyananın alınması üçün” medalları ilə təltif edilmişdir.

Əbdüləzəl Dəmirçizadə

Əbdüləzəl Məmməd oğlu Dəmirçizadə (8 iyun 1909, Şəki – 1979, Bakı) — filologiya elmləri doktoru (1944), professor (1945), Azərbaycan EA-nın müxbir üzvü (1955), Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi (1973), Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureati (1974)

Ə.M.Dəmirçizadə 1917-1922-ci illərdə “Həqiqətül-maarif” adlanan yeni tipli məktəbdə, 1923-1924-cü illərdə isə “Şəki nümunə zəhmət” məktəbində təhsil almışdır. Ə.Dəmirçizadə 1925-1927-ci illərdə Şəki Müəllimlər Seminariyasında təhsilini davam etdirmişdir. 1925-ci ilin sentyabr ayından Şəki 2 sayılı şəhər məktəbində müəllim kimi fəaliyyətə başlamışdır. Həmin ildə onun ilk məqaləsi “Yeni Məktəb” məcmuəsində dərc edilmişdir.

1929-cu ildə Ə.Dəmirçizadə BDU-nun Pedaqoji fakültəsinə daxil olmuşdur. Həmin fakültəni bitirdikdən sonra Şəkiyə qayıdır müəllim işləmişdir. Elmə olan həvəsi Ə.Dəmirçizadəni 1933-cü ildə yenidən Bakıya gətirmişdir. O, ADPU-nun “Dillər” kafedrasının doktoranturasına (aspiranturasına) qəbul edilmişdir. 1936-cı ildə “Türk dili” adlı ilk kitabı, 1938-ci ildə “Azərbaycan ədəbi dili tarixinin xülasələri” adlı ikinci kitabı işıq üzü görmüşdür.

Dövrün görkəmli alımları Y.E.Bertels, S.E.Malov və İ.K.Dmitriyev sonuncu kitabın filologiya üzrə fəlsəfə doktorluğu (namizədlik dissertasiyası) kimi müdafiəyə layiq olduğunu bildirmişlər. 1940-cı ildə Ə.Dəmirçizadəyə filologiya üzrə fəlsəfə doktoru (namizədlik) alımlıq dərəcəsi verilmişdir.

Dil tarixi sahəsində elmi tədqiqatlarını davam etdirən alim 1944-cü ildə “Azərbaycan dilinin tarixi (qədim dövr)” adlı elmi əsəri müdafiə etmiş, 1945-ci ildə isə professor elmi adını almışdır. Ə.Dəmirçizadə 1940-cı ildən 1943-cü ilə qədər BDU-da, 1943-cü ildən ömrünün sonuna qədər ADPU-da “Azərbaycan dilçiliyi” kafedrallarına rəhbərlik etmişdir. 1955-ci ildə Azərbaycan SSR EA-nın müxbir üzvü seçilmişdir.

Onun 20-dən çox kitabı, 200-dən artıq elmi və elmi-metodik məqaləsi çap olunmuşdur. Bu əsərlərdə yenilikçi alim kimi daha çox Azərbaycan dilçiliyinin işlənilməmiş sahələri (fonetika, orfoepiya, etimologiya, üslubiyyat, dil ta-

rixi və s.) araşdırılmışdır. Alimin “Azərbaycan dili tarixi xülasələri” (1938), “M.F.Axundov dil haqqında və Axundovun dili” (1941), “Azərbaycan dilinin tarixi” (1948), “Azərbaycan ədəbi dilinin inkişaf yolları” (1959), “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanının dili” (1959), “Azəri ədəbi dilinin tarixi” (1967), “Azərbaycan dilinin tarixi qrammatikası” (1967) və ölümündən sonra çap olunmuş, “Azərbaycan ədəbi dilinin tarixi (II hissə)” kitabları yalnız Azərbaycan dilçiliyinin deyil, türk aləminin elm xəzinəsini zənginləşdirmiştir.

Dəmirçizadə nəzəri dilçilik məsələləri ilə yanaşı, tətbiqi dilçilik problemlərini də həll etməyə çalışmış, “Azərbaycan dili orfoepiyasının əsasları” (1969) kitabı ədəbi tələffüz, onun mənbələri, pozulma səbəbləri, fonetik, qrafik və qrammatik şəraitdə təfəffüz məsələlərinə həsr etmişdir. O, etimoloji tədqiqatlar sahəsində də xeyli iş görmüş, araşdırmalarını ümmükləşdirərək 1962-ci ildə “50 söz” adlı orijinal kitab nəşr etdirmiştir.

Azərbaycan dilçiliyi üzrə yüksək ixtisaslı elmi kadrların hazırlanmasında da professor Ə.Dəmirçizadənin əvəzsiz xidməti olmuşdur. Onun elmi rəhbərliyi (məsləhətçiliyi) ilə 50-dən çox fəlsəfə doktorluğu və elmlər doktorluğu dissertasiya işi uğurla müdafiə edilmişdir.

Mükafatları:

“Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi” fəxri adı 1973;

Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı 1974;

“Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni və medallar.

Afad Qurbanov

Afad Məhəmməd oğlu Qurbanov (10 yanvar 1929, Qızıl Şəfəq, Loru mahalı – 26 sentyabr 2009, Bakı) — türkoloq, filologiya elmləri doktoru, professor (1970), ictimai-siyasi xadim, Azərbaycan dilçilik elmində elmi məktəb yaratmış alim, Azərbaycan Əlifba Komissiyasının sədri (1990) və hazırkı latin qrafikali Azərbaycan əlifbasının müəllifi, Azərbaycan SSR Natiqlik Cəmiyyətinin sədri (1980), Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü (1983), Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Əməkdar elm xadimi (1981), Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureatı (1991)

Afad Qurbanov 1951-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

1950-ci illərdən Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində Filologiya fakültəsinin dekan müavini, dekanı, Azərbaycan dilçiliyi kafedrasının müdürü, 1981-1989-cu illərdə ADPU-nun rektoru vəzifələrində çalışmışdır. 1990-ci ildə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı seçilmişdir.

XX əsrin 90-cı illərində ölkəmizdə əlifba islahatının aparılmasında danılmaz xidməti olan A.M.Qurbanov Azərbaycan Əlifba Komissiyasının sədri və latin qrafikası əsasında hazırlanmış, bù gün istifadə etdiyimiz Azərbaycanın latin qrafikali əlifbasının müəllifidir. O dövrdə latin qrafikali yeni müstəqil əlifbaya keçməyin zəruriliyini elmi faktlarla əsaslandıran ilk alim professor Afad Qurbanov olmuşdur.

Görkəmli dilçi-alim, Onomastika elmi məktəbinin banisi Afad Qurbanovun təşəbbüsü ilə 1990-ci il 1 avqust tarixində Azərbaycan Əlifba Komissiyası yaradılmış və əlifba mütəxəssisi olduğu nəzərə alınaraq o, həmin komisianın sədri təyin edilmişdir.

Afad Qurbanov latin qrafikası əsasında yeni əlifbamızın layihəsini Azərbaycan dilinin səs sistemi və digər xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla hazırlanmış və Komisianın müzakirəsinə vermişdir. Sonradan televiziya və mətbuat vasitəsi ilə müasir əlifbamızın layihəsi ictimaiyyətə çatdırılmış, geniş müzakirə olunaraq 1992-ci ildə qəbul olunmuşdur.

XX əsrin 20-ci illərində Azərbaycanda istifadə olunan latin qrafikali əlifba böyük mütəfəkkir M.F.Axundovun ideyası əsasında yaradıldığı halda, ha-

zirdə istifadə etdiyimiz latın qrafikalı Azərbaycan əlifbası Afad Qurbanovun adı ilə bağlıdır.

Doktorantlıqdan (aspirantlıqdan) Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvüyünə qədər şərəfli bir tədqiqatçı yolu keçən A.Qurbanov 1962-ci ildə professor Əbdüləzəl Dəmirçizadənin rəhbərliyi ilə “Səməd Vurğunun “Vaqif pyesinin dili və üslubu” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1968-ci ildə “Müasir Azərbaycan ədəbi dili” mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiya işlərini müdafiə etmişdir. Azərbaycan dilçiliyində fonetika Ə.Dəmirçizadə və A.Axundovun, leksikologiya S.Cəfərovun, dialektologiya M.Şirəliyevin, morfologiya M.Hüseynzadənin, sintaksis Ə.Abdullaeviñ, dil tarixi H.Mirzəzadənin, Ə.Dəmirçizadənin və T.Hacıyevin, onomastigiya isə A.Qurbanovun adı ilə bağlıdır. Onun onomalogiyaya dair 100-ə yaxın məqaləsi, “Azərbaycan onomastikası” (1986), “Azərbaycan onomalogiyası məsələləri” (1986), “Poetik onomastika” (1988), “Azərbaycan dilinin onomalogiyası” (1988) monoqrafiyaları çap edilmişdir. Bu əsərlərdə onomastik vahidlərin tədqiqi tarixi, onomastik mənbələr, onomalogiyanın elminəzəri məsələləri kompleks və sistemli şəkildə tədqiq edilmişdir. Azərbaycan dilçiliyi tarixində ilk dəfə olaraq antroponimlərin inkişafı dövrlərini müəyyənləşdirən professor A.Qurbanov olmuşdur.

Görkəmli alimin elmi rəhbərliyi (məsləhətçiliyi) ilə onlarla fəlsəfə doktoru və elmlər dokturu hazırlanmışdır.

Mükafatları:

Əməkdar elm xadimi — 1981;

Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı — 1991 və s.

Zərifə Budaqova

Zərifə İsmayılovna Budaqova (28 aprel 1929, İrəvan – 7 noyabr 1989, Bakı) – filologiya elmləri doktoru (1963), professor (1968), AMEA-nın müxbir üzvü (1980), Azərbaycanlı qadınlar arasında filologiya üzrə fəlsəfə doktoru (elmlər namizədi) və elmlər doktoru elmi adı almış ilk alim və Dilçilik İnstitutunun ilk qadın direktoru (1988-1989-cu illər)

Zərifə Budaqova 1943-cü ildə İrəvan Pedaqoji Texnikumunda, 1945-ci ildən Ermənistən Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fakültəsində təhsil almışdır. 1948-ci ildə tarixi Azərbaycan torpağı olan indiki Ermənistən ərazisindəki azərbaycanlıların böyük qisminin deportasiya edilməsi nəticəsində Zərifə Budaqovanın da ailəsi Azərbaycan Respublikasının paytaxtı Bakı şəhərinə köçmüş və 1948-1949-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fakültəsində təhsilini davam etdirmiş, universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

1953-1955-ci illərdə Azərbaycan EA Dil və Ədəbiyyat İnstitutunda böyük elmi işçi vəzifəsində çalışmış, 1955-ci ildən 1989-cu ilədək (ömrünün sonuna qədər) Dilçilik İnstitutunun Müasir Azərbaycan dili şöbəsinə rəhbərlik etmişdir. Zərifə Budaqova 1963-cü ildə "Azərbaycan ədəbi dilində sadə cümlə" mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiya işini müdafiə etmişdir. 1968-ci ildə «Türk dilləri» ixtisası üzrə professor elmi adı almış, 1980-ci ildə AMEA-nın müxbir üzvü seçilmişdir. Dilçi alim 1984-1988-ci illərdə Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktor müavini, 1988-1989-cu illərdə isə direktoru vəzifəsində çalışmışdır.

Alim 100-dən artıq elmi əsərin, 8 kitabın müəllifidir. O, bir çox beynəlxalq, Ümumittifaq və respublika miqyaslı simpozium, konfrans, müşavirə və elmi sessiyalarda məruzələrlə çıxış etmişdir. Görkəmli alim 20-dən çox fəlsəfə doktorunun və elmlər doktorunun elmi rəhbəri (məsləhətçisi) olmuşdur.

Şamxal Məmmədov

Şamxal Əliməmməd oğlu Məmmədov (15 oktyabr 1910, Füzuli r-nu – 20 noyabr 1984, Bakı) — kimya elmləri doktoru (1954), professor (1956), AMEA-nın müxbir üzvü (1967)

Ş.Ə.Məmmədov 1928-1930-cu illərdə Füzuli Pedaqoji Texnikumunda təhsil almış, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Hazırkıq kursunu bitirmiştir.

Şamxal Məmmədov 1931-1935-ci illərdə ADPU-nun Kimya fakültəsinə daxil olmuş, həmin fakültəni fərqlənmə diplomu ilə bitirmiştir.

İstedadlı alim 1954-cü ildə kimya elmləri doktoru elmi dərəcəsi, 1956-ci ildə professor elmi adı almış, 1967-ci ildə Azərbaycan SSR EA müxbir üzvü seçilmişdir.

Professor Şamxal Məmmədov 1937-1943-cü illərdə SSR EA Azərbaycan filialının Kimya İnstitutunun Üzvi kimya laboratoriyasının müdürü, 1943-cü ildən 1952-ci ilədək həmin institutun direktoru, eyni zamanda BDU-nun Üzvi kimya kafedrasının müdürü vəzifəsini icra etmişdir.

1956-ci ildən 1959-cu ilədək ADPU-nun Kimya kafedrasının müdürü vəzifəsində işləmişdir.

Görkəmli alim 1959-cu ildən 1978-ci ilədək Azərbaycan SSR EA Y.H.Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunun Bioloji aktiv maddələrin sintezi və texnologiyası laboratoriyasının müdürü vəzifəsində çalışmışdır.

Onun rəhbərliyi ilə bir sıra yeni pestisid (herbisid, inseksid, akarisid, funkisid və s.) sintez edilmiş, qlikol efirlərinin sintezi üçün yeni üsullar işlənib hazırlanmışdır. Ş.Məmmədovun əsas elmi fəaliyyəti bioloji xassə daşıyan qlikol efirlərin sintezi və tədqiqi ilə bağlı olub.

Alim tərəfindən qlikol efirlərinin sintezinin onlarla üsulu işlənib hazırlanıb, bu üsulların köməyilə 5000-ə qədər maddə alınıb və ABŞ-ın Index Chemicalsın qeydiyyatından keçib.

Qlikol efirləri əsasında bioloji aktiv birləşmələr sinfinə mənsub olan yeni herbisidlər, insektisidlər, akarisiidlər, baytarlıqda işlədilən Efiran-111 və Efiran -67 tipli müalicəvi preparatların sintezi üsulları işlənib hazırlanıb.

Ş.Ə.Məmmədov 400 elmi əsərin, o cümlədən 70 müəlliflik şəhadətnaməsinin və 3 monoqrafiyanın müəllfidir. Onun elmi rəhbərliyi ilə 50 fəlsəfə doktoru dissertasiya işini müdafiə etmişdir.

Ş.Məmmədov “Qafqazın müdafiəsi”, “1941-1945-ci illərdə Böyük Vətən müharibəsində “Rəşadətli əməyə görə”, “Zəfər nişanı” və “Əmək veterani” medalları, “Sosializm yarışının qalibi” nişanı, “Şərəf nişanı” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

Malik Ramazanzadə

Malik Heydər oğlu Ramazanzadə (21 mart 1912, Bakı, Əmircan kəndi – 22 iyul 1987, Bakı) — texnika elmləri doktoru (1968), professor (1969), Azərbaycan SSR Əməkdar elm və texnika xadimi (1970), Azərbaycan SSR EANın müxbir üzvü (1976)

M.H.Ramazanzadə 1931-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika-riyaziyyat fakültəsini bitirmiş, Azərbaycan Sənaye İnstitutunun (indiki ADNSU) Fizika kafedrasında əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Həmin kafedrada baş laborant, assistent, dosent, 1948-ci ildən ömrünün sonuna dək kafedra müdürü vəzifəsində çalışmışdır. Onun rəhbərliyi ilə kafedra texniki institutlar arasında ən geniş və müasir avadanlıqlarla təchiz olunmuş, yüksək tələblərə uyğun olan laboratoriyanız yaradılmışdır. Malik Ramazanzadə 1941-ci ildə fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1968-ci ildə elmlər doktorluğu dissertasiya işlərini uğurla müdafiə etmiş, 1969-cu ildə professor adına layiq görülmüşdür. 21 aprel 1976-ci ildə Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü seçilmişdir.

Tanınmış maarfçi Malik Ramazanzadə respublikada ilk dəfə ali texniki məktəblər üçün Azərbaycan dilində “Ümumi fizika” adlı dərslik yazımışdır. Həmin dərslik dəfələrlə “Uçpedqiz”, “Azernəşr” və “Maarif” nəşriyyatlarından çap olunmuşdur. O, tələbələr üçün fizikadan laboratoriya işləri üzrə dərsliklər də hazırlanmışdır. Bu dərsliklərin və dərs vəsaitlərinin yazılıması üçün M.H.Ramazanzadə tərəfindən xüsusi fizika-texnika terminologiyasının yaradılması üzrə böyük işlər görülmüşdür.

Görkəmli alimin məhsuldar elmi-tədqiqat və elmi-pedaqoji fəaliyyəti yüksək dövlət mükafatlarına layiq görülmüşdür. O, “Şərəf Nişanı” ordeni, “Qafqazın müdafiəsinə görə”, “1941-1945-ci illərdəki Büyük Vətən müharibəsində Şərəfli əməyə görə” medalları, Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Fəxri fərmanları ilə təltif olunmuş, 1970-ci ildə “Əməkdar elm xadimi” fəxri adına layiq görülmüşdür.

Oruc Həsənli

Oruc Qafar oğlu Həsənli (15 avqust 1950, Naxçıvan MR, Şərur, Ələkli kəndi – 19 iyun 2018, Bakı) — pedaqoji elmlər doktoru (2006), professor (2006), Əməkdar elm xadimi (2014), AMEA-nin müxbir üzvü (2017)

O.Q.Həsənli 1968-1972-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstytutunda ali təhsil almışdır. 1972-1979-cu illərdə Şərur rayon Xanlıqlar kənd məktəbində müəllim kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır.

1992-ci ildə “Diyarşunaslıq materiallarından istifadə şagirdlərin mənəvi tərbiyəsinin vasitəsi kimi” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 2006-ci ildə “Şagird şəxsiyyətinin formalasdırılmasında diyarşunaslıq materiallardan istifadənin sistemi” mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiyalarını müdafiə etmişdir.

1975-2006-ci illərdə Naxçıvan Dövlət Universitetində assistent, müəllim, baş müəllim və dosent vəzifələrində işləyən Oruc Həsənli 2006-ci ildə Naxçıvan Dövlət Universitetinin professoru olmuşdur.

1993-2008-ci illərdə “Naxçıvan” Universitetinin Tədris işləri üzrə prorektoru vəzifəsində işləmişdir. 2010-2018-ci illərdə Naxçıvan Müəllimlər İnstytutunun rektoru vəzifəsində işləmişdir. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputatı, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri yanında Bilik Fondunun Himayəciliğ Şurasının üzvü olmuşdur.

Ölkəmizdə pedaqoji kadrların hazırlanmasında mühüm xidmətlər göstərmiş alimin elmi rəhbərliyi ilə 1 elmlər doktoru, 10 fəlsəfə doktoru dissertasiya işi müdafiə edilmişdir.

O.Həsənli uşaqların və gəncliyin inkişafında tərbiyə məsələlərinə böyük yer vermiş, onu nəzəri və praktik cəhətdən səciyyələndirmiş, ümumtəhsil məktəblərinin qarşısında şagird qüvvəsinin və qabiliyyətlərinin ahəngdar inkişafi vəzifəsini qoymuş, təlimin əməklə birləşdirilməsi ideyasını dəstəkləmiş, təlim prosesində uşaqların psixoloji xüsusiyyətlərini nəzərə almayı və

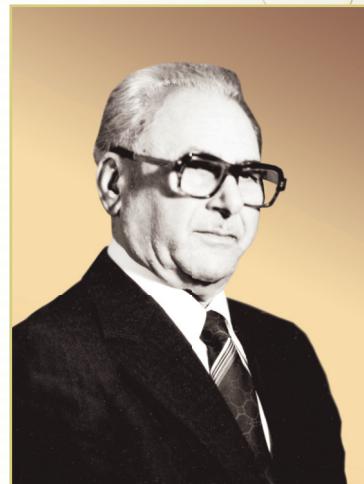
onların məntiqi təfəkkürünü inkişaf etdirməyi zəruri hesab etmiş, öz elmin nəzəri və təcrübi fikirləri ilə pedaqoji-psixoloji elmin inkişafına təsir göstərmişdir.

220-dən artıq elmi əsərin, o cümlədən 26 kitab və monoqrafiyanın müəllifi olan Oruc Həsənlinin əməyi dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, o, 2007-ci ildə “Tərəqqi” medalı ilə təltif edilmiş, 2014-cü ildə Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür. İstedadlı alim həmçinin ümummilli lider Heydər Əliyevin 90 illiyi ilə əlaqədar buraxılmış “Xatırə” qızıl medalı ilə təltif olunmuşdur.

SSRİ PEA-nın HƏQİQİ ÜZVÜ

Mehdi Mehdizadə

Mehdi Məmməd oğlu Mehdizadə (5 yanvar 1903, Cəbrayıl r-nu, Daşkəsən kəndi – 1 may 1984, Bakı) — pedaqoji elmlər doktoru, professor, ictimai xadim, SSRİ Maarif əlaçısı (1959), SSRİ Pedaqoji Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü (1967), Əməkdar elm xadimi (1982), Azərbaycan SSR Xalq Maarif naziri (1952–1980)

1919-cu ildə 16 yaşlı Mehdi Daşkəsən kənd ibtidai məktəbinin ilk məzunlarından biri olmuş, 1920-ci ildə kəndlərində Qiraət komasının müdürü kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır. O, 1921-ci ildə rayon mərkəzində açılan Pedaqoji kursda təhsil almış, kursu bitirdikdən sonra Daşkəsən kənd Birdərəcəli məktəbində müəllim və müdir kimi fəaliyyət göstərmişdir. 1926-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika-riyaziyyat fakültəsini bitirib. Ali təhsilli fizika və riyaziyyat müəllimi kimi Cəbrayıl qəzasının Qaryagin (indiki Füzuli) şəhərindəki orta təhsil verən məktəbdə pedaqoji fəaliyyətini davam etdirmişdir.

Akademik Mehdi Mehdizadə 10 cildlik “Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası”nın, Moskvada nəşr olunan 4 cildlik “Pedaqoji Ensiklopediya”nın, 2 cildlik “Pedaqoji lüğət”in müəlliflərindən biridir. Həyatının son illərində tamamladığı “Məktəb və məktəbli şəxsiyyətinin hərtərəfli inkişafı”, “Azərbaycanda məktəb təhsilinin və pedaqoji fikrin inkişafı” adlı əsərləri görkəmli alımlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir.

Onun elmi məruzə və məqalələri “Azərbaycan məktəbi”, “Советская педагогика», «Народное образование» və digər jurnal və toplularda dərc edilmişdir. Mehdi Mehdizadənin fəaliyyətində beynəlxalq əlaqələr, beynəlxalq təşkilatların təşkil etdikləri tədbirlərdə fəal iştirak, bu tədbirlərdə dərin məzmunlu elmi pedaqoji məruzə və çıxışlar əsas yer tutur. O, 1961-1965-ci illər-

də UNESCO-nun Yaşlıların Təhsili üzrə Məsləhət Komitəsinin daimi üzvü seçilmiş, Sovet hökumətinin maarif məsələləri üzrə tapşırıqlarını yerinə yetirmək məqsədi ilə Sovet nümayəndə heyətinin tərkibində Polşa, Hollandiya, Fransa və digər ölkələrdə rəsmi səfərlərdə olmuşdur. 1961-ci ildə “Zaqafqaziyada yaşlı əhalisi arasında savadsızlığın ləğvi təcrübəsindən” adlı məqaləsi UNESCO-nun Şərqi ölkələri üzrə mətbuat orqanında çap edilmişdir. Akademik Mehdi Mehdizadənin 1961-ci ilin iyun ayında UNESCO yanında Yaşlıların Təhsili Üzrə Beynəlxalq Komissiyanın sessiyasında “Afrika ölkələrində yaşlı əhalinin təhsilinin əsas məsələləri” mövzusunda məruzəsi UNESCO-nun sənədlərində ingilis, fransız və ispan dillərində çap olunmuşdur. Görkəmli alim həmin ilin martında Afrika ölkələri Maarif nazirlərinin Parisdə keçirilən beynəlxalq konfransında da çıxış etmişdir.

M.Mehdizadə 1934-cü ildə ADPU-nun Pedaqoji fakültəsinin dekanı, 1934-cü ilin sonunda elmi işlər üzrə direktor müavini, 1941-1942-ci illərdə tədris işləri üzrə direktor müavini vəzifələrində işləmişdir. 1942-1946-ci illərdə II Dünya müharibəsində iştirak etmişdir.

1946-1950-ci illərdə ADPU-nun Pedaqogika kafedrasının müdürü, fakültə dekanı, elmi işlər üzrə direktor müavini, 1950-1951-ci illərdə rektoru vəzifələrində işləmişdir.

1950-ci ildə Bakı Şəhər Sovetinə, 1951-ci ildə Azərbaycan SSR Ali Sovetinə seçilib. 1951-ci ildə Bakı Şəhər Soveti İcraiyyə Komitəsi sədrinin müavini vəzifəsinə təyin olunub. 25 ilə yaxın müddətdə 1952-1954, 1960-1980-ci illərdə Azərbaycan SSR Maarif naziri vəzifəsində işləyib.

1956-ci ildə “Azərbaycan sovet məktəbinin tarixi” mövzusunda doktorluq dissertasiyasını Moskvada müdafiə edib, 1957-ci ildə ADPU-nun profesoru seçilib. M.Mehdizadə 1959-cu ildə Azərbaycan SSR Ali və Orta ixtisas-Təhsili Komitəsinin birinci müavini vəzifəsinə təyin edilib.

Elmi və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanmasında əvəzsiz xidmət göstərmişdir.

Mükafatları:

SSRİ Maarif əlaçısı — 1959;

Lenin ordeni — 1960;

“Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni — 1966, 1971, 1976;

Böyükəkdə olan nəslin təlim-tərbiyəsinə görə “Krupskaya medali” — 1973;

SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı — 1980;

“Əmək veterani” medalı — 1981;

Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi — 1982

SSRİ PEA-nın MÜXBİR ÜZVLƏRİ

Abasqulu Abaszadə

Abasqulu Ağabala oğlu Abaszadə (10 aprel 1906, Təbriz – 18 fevral 1969, Bakı) – fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor (1953), Rusiya Pedaqoji EA-nın müxbir üzvü (1957), SSRİ Pedaqoji EA-nın müxbir üzvü (1968)

A.A. Abbaszadə 1930-cu ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika-riyaziyyat fakültəsini bitirmişdir. 1923-1933-cü illərdə fizika-riyaziyyat müəllimi kimi pedaqoji fəaliyyət göstərmişdir. 1938-1969-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində Eksperimental və nəzəri fizika kafedrasının müdürü, 1939-1957-ci illərdə Fizika-riyaziyyat fakültəsinin dekanı, 1957-1962-ci illərdə prorektor vəzifələrində çalışmışdır. Eyni zamanda 1932-1949-cu illərdə SSRİ EA-nın Azərbaycan filialında və Azərbaycan EA-nın Fizika və Riyaziyyat İnstitutunda işləmişdir. A.A. Abbaszadə 1957-1962-ci illərdə "Politexnik təlim" və 1962-1969-cu illərdə "Fizika və riyaziyyat tədrisi" jurnallarının redaktoru olmuşdur. 1955-1969-cu illərdə Azərbaycan EA-nın Molekulyar fizika problemləri üzrə Şuranın sədri, 1957-1969-cu illərdə Azərbaycan SSR Maarif Nazirliyinin Fizikanın tədrisi metodikası bölməsinin sədri, 1958-1969-cu illərdə SSRİ Pedaqoji EA-nın Proqram metodikası komissiyasının üzvü olaraq fəaliyyət göstərmişdir.

Görkəmli alim 200-dən artıq elmi əsərin, o cümlədən 20 kitabın müəllifi dir. Elmi və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanmasında xidməti əvəzsizdir.

Professor A.A. Abbaszadənin tədqiqatları mayelərin istilik keçirmə xassələrinə aiddir. O, molekulyar fizika, termodinamika və fizikanın orta və ali məktəblərdə tədrisi metodikasını təkmilləşdirmiştir.

A.A. Abbaszadə "Qırmızı Əmək Bayrağı" ordeni ilə təltif edilmişdir.

Hüseyin Əhmədov

Hüseyin Mustafa oğlu Əhmədov (17 iyul 1926, Qərbi Azərbaycan, Krasnoselovo r-nu, Toxluca kəndi – 4 aprel 2020, Bakı) – pedaqoji elmlər doktoru (1972), professor; SSRİ Pedaqoji Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü (1990), Beynəlxalq PEA-nın həqiqi üzvü (1993), Rusiya Təhsil Akademiyasının xarici üzvü, “SSRİ Maarif əlaçısı” (1977), “Azərbaycan Respublikasının Əməkdar ali məktəb işçisi” (1981), Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərdi təqaüdçüsü (2007)

Üç il ərzində praktik yolla ilkin müəllimlik təcrübəsi toplamış Hüseyin Gəncə şəhərindəki K. Setkin adına Pedaqoji Texnikumun III kursuna daxil olmuşdur. 1947-ci ildə texnikumu bitirib, H. Zərdabi adına Gəncə Pedaqoji İnstитutuna daxil olmuş və 1951-ci ildə ali təhsilini müvəffəqiyyətlə başa çatdırmışdır. Rektorluq onu institutda saxlayır.

1952-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin doktoranturasına (aspirantura) daxil olan Hüseyin Əhmədov Zaqafqaziyada pedaqogika üzrə ilk alimlik dərəcəsi almış Əhməd Seyidov, yaradıcı pedaqoq Mehdi Mehdizadə, Mərdan Muradxanov və başqa görkəmli alımların fəaliyyət göstərdikləri kafedrada – əlverişli elm aləmində az vaxt içərisində çox şey öyrənir.

Hüseyin Əhmədov Azərbaycan maarifçilərinin, pedaqoji fikir nümayəndələrinin, xüsusiilə Nəsimreddin Tusi, Abbasqulu ağa Bakıxanov, Mirzə Şəfi Vazeh, Mirzə Fətəli Axundov, Mirzə Ələkbər Elxanov, Mirzə Kazım bəy, İsmayılov Qaspıralı, Həsən bəy Zərdabi, Seyid Əzim Şirvani, Sultan Məcid Qənizadə, Aleksey Černyayevski, Nəriman Nərimanov, Üzeyir Hacıbəyov, Rəşid bəy Əfəndiyev, R. Əfəndizadə, Əhməd Seyidov və başqalarının ideyalarını öyrənib ümumiləşdirmiş, müasir dövrə gənc nəslin tərbiyəsində onların ideyalarından istifadənin əhəmiyyətini dəyərləndirmişdir.

H. Əhmədov tədqiqatlarında məktəb, ümumiyyətlə, təhsil problemlerinin öyrənilməsinə xüsusi əhəmiyyət vermişdir. Bu sahədə onun “XIX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda xalq maarifi və məktəb” (1967), “XIX əsrin 40-ci illərində Azərbaycanda xalq maarifi və məktəb” (1968), “Azərbaycanda “rust-tatar” məktəbinin tarixinə dair” (rus dilində, 1969), “Ana dili” dərsliyi tərtibində ilk mərhələ (1930-1980)” (1970), “Azərbaycanda kənd ümumtəhsil məktəbləri tarixi” (1970), “XIX əsrдə Azərbaycanda qadın təhsili vəsaitləri

tərtibi tarixinə dair” (1970), “XIX əsrдə Azərbaycan dilində dərslik və tədris vəsaitləri tərtibi tarixindən” (1970), “Azərbaycanda sənət məktəblərinin təşkili tarixinə dair” (1971), “XIX əsrдə Azərbaycanda məktəb təhsilinin inkişaf tarixi” (1972) və s. əsərləri mövcuddur.

Hüseyn Əhmədov 1998-ci ildə Beynəlxalq Pedaqoji Akademiyanın “Y.A.Komenski adına Böyük Qızıl Medali” ilə, 2005-ci ildə Türk Dünyası Araşdırırmaları Uluslararası Elmlər Akademiyasının “Türk dünyasına hizmet” qızıl medalı ilə təltif edilmişdir.

H.Əhmədov 2006-ci ildə Amerika Beynəlxalq Ekspert və Bioqrafiya Araşdırırmalar İnstитutu tərəfindən “Pedaqogika elminin məharətli bilicisi” elan edilmişdir. O, zəngin və çoxcəhətli axtarışları ilə Azərbaycan pedaqoji fikrinin korifeyi səviyyəsinə yüksəlmişdir.

H.Əhmədov elmi və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanmasında əvəzsiz xidmət göstərmişdir.

Sədi İmanov

Sədi Şahsətdin oğlu İmanov (14 aprel 1926, Şamaxı r-nu, Əngəxəran kəndi – 4 oktyabr 2011, Bakı) – pedaqoji elmlər doktoru, professor, SSRİ Pedaqoji Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü (1985)

Sədi İmanov Şamaxı Pedaqoji Məktəbini 1942-ci ildə bitirib, Mərzəndiyə kənd ibtidai məktəbinə müəllim təyin edilmişdir. Sonra pedaqoji fəaliyyətini Örciman, Qaleyibugurd, Dəmirçi kəndlərində davam etdirmişdir. S.Ş.İmanov 1945-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika-riyaziyyat fakültəsinə qəbul olunmuşdur. Fərqlənmə diplomu ilə ali təhsilini başa vurub, Şamaxı Pedaqoji Məktəbində, daha sonra Bakı Neft Texnologiya Texnikumunda pedaqoji fəaliyyətini davam etdirmişdir. S.Ş.İmanov 1973-cü ildə pedaqoji elmlər doktoru, 1975-ci ildə professor adına layiq görülmüşdür. 1985-ci ildə SSRİ Pedaqoji Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü seçilmişdir. 1955-ci ildən ADPU-da işləmişdir. 1975-ci ildən Fizikanın tədrisi metodikası kafedrasının müdürü vəzifəsində çalışmışdır. Tədqiqatları orta və ali məktəblərdə fizikanın tədrisi metodikasına aiddir. O, bir sıra dərslik və elmi-kütləvi ədəbiyyatın tərcüməçisi, elmi redaktoru olmuşdur. Fizika proqramlarının və dərsliklərinin quruluşu və məzmunu, fizikadan tədris metodlarının seçilmə prinsipi və təsnifi, məktəb eksperimentinin sistemi, fənlərarası əlaqə, peşə təmayülü və s. sahələrdə də tədqiqat aparmışdır. S.İmanov Azərbaycanda və xaricdə çap olunmuş 120-yə qədər elmi məqalənin, 15 metodiki vəsaitin, 6 monoqrafiyanın müəllifidir. Görkəmli pedaqoqun elmi yaradıcılığında başlıca yerlərdən birini gənc və yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanması tutmuşdur. O, Respublikamızda və eləcə də Rusiya, Ukrayna, Zaqafqaziya və Orta Asiya regionları üçün yüksək ixtisaslı mütəxəssislər hazırlamışdır. S.İmanovun elmi rəhbərliyi ilə Respublikamızda 14 nəfər, MDB ölkələrində 15 nəfər fəlsəfə doktorluğu (namizədlilik) dissertasiya işini müdafiə etmişdir. 40-a yaxın doktorluq dissertasiyasının müdafiəsində rəsmi opponent olmuşdur. Elmi-pedaqoji kadr hazırlığındakı xidmətlərinə görə Sədi İmanov SSRİ Maarif Nazirliyinin, Azərbaycan SSR Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyinin Fəxri fərmanı ilə təltif edilmişdir.

DÖVLƏT XADİMLƏRİ

Şixəli Qurbanov

Şixəli Qurban oğlu Qurbanov (16 avqust 1925, Bakı – 24 may 1967, Bakı) – filologiya elmləri doktoru, yazıçı, dramaturq, şair, filoloq-alim, ədəbiyyatşünas, ictimai və dövlət xadimi, Ü.Hacıbəyov adına Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureati (1967)

Ş.Q.Qurbanov 1947-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Filologiya fakültəsinə daxil olmuşdur. 1951-ci ildə universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirmiş, həmin universitetin doktoranturasına (aspirantura) qəbul olunmuşdur. 1950-ci ildən elmi axtarışlarla məşğul olan Ş.Qurbanov ADPU-nun Ədəbiyyat tarixi kafedrasında müəllim, sonralar isə dosent işləmişdir. O, "Azərbaycan-rus ədəbi əlaqələrinin başlangıcı və inkişaf yolları" mövzusunu özünə elmi fəaliyyət obyekti seçmişdir. 1956-ci ildə "A.S.Puşkin və Azərbaycan poeziyası" mövzusunda filologiya üzrə fəlsəfə doktorluğu (namizədlilik), 1965-ci ildə "XIX əsr də Azərbaycan-rus ədəbi əlaqələrinin inkişaf mərhələləri" mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiya işlərini müdafiə etmişdir.

1960-ci illərdə Ş.Qurbanov Azərbaycan EA-nın Dil və Ədəbiyyat İnsti-tutuna rəhbərlik etmişdir. Dəfələrlə Azərbaycan SSR Ali Sovetinə deputat seçilmiş, orden və medallarla təltif olunmuşdur.

1967-ci ilin may ayının 24-də Şixəli Qurbanov vəfat etmişdir.

Ş.Qurbanov "Milyonçunun dilənci oğlu" pyesi əsasında oynanılan tamaşa görə 1967-ci ilin yanvarında Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureatına, SSRİ Ali Soveti Rəyasət heyətinin 8 avqust 1967-ci il tarixli qərarı ilə "Sənsiz" pyesinə görə Lenin ordeninə layiq görülmüşdür.

Seçilmiş əsərləri və ayrıca şeirlər kitabı çapdan çıxmışdır. Ş.Qurbanov pyeslər və librettolar da yazmışdır. Onun “Əcəb işə düşdük”, “Bahadır və Sona”, “Özümüz bilərik”, “Olmadı elə, oldu belə”, “Milyonçunun dilənçi oğlu”, “Sənsiz”, “Sevindik qız axtarır”, “Bitməmiş söhbət” əsərləri çap edilmiş, tamaşa yeməklərində qeydləşdirilmişdir.

Mükafatları:

Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı— 1967;
“Lenin” ordeni;
“İgidliyə görə” medal;
“Köniqsberqin alınmasına görə” medal;
“1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində Almaniya üzərində qələbəyə görə” medal.

Fəzail İbrahimli

Fəzail Feyruz oğlu İbrahimli (12 aprel 1951, Yardımlı r-nu, Çanaqbulaq kəndi) — tarix elmləri doktoru (1998), professor, millət vəkili, Milli Məclisin sədr müavini, Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədr müavini (1992)

F.F.İbrahimli 1969-1973-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tarix fakültəsində ali təhsil alıb. Universiteti bitirdikdən sonra təyinatla Yardımlıya göndərilib. 1973-1977-ci illərdə Çanaqbulaq kənd məktəbində müəllim işləyib. 1977-1979-cu illərdə hərbi xidmətdə olub.

1979-1982-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin doktoranturasında (aspirantura) təhsil alıb. 1982-ci ildən Bakı Dövlət Universitetinin Partiya tarihi kafedrasında müəllim, baş müəllim, dosent vəzifələrində çalışıb.

Fəzail İbrahimli 1986-ci ildə fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1998-ci ildə elmlər doktorluğu dissertasiyalarını müdafiə etmişdir. Hazırda BDU-nun Azərbaycan tarixi kafedrasının professorudur.

Bir monoqrafiya, bir kitab, bir dərslik və 60-dan çox elmi məqalənin müəllifidir.

F.İbrahimli 1992-ci ildən Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının üzvüdür.

2000, 2005, 2010, 2015 və 2020-ci illərdə keçirilən Azərbaycan Respublikasının Parlament seçimlərində Milli Məclisə deputat seçilmişdir.

Fəzail Feyruz oğlu İbrahimli 10 mart 2020-ci il tarixdən Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədr müavinidir.

GENERALLAR

Əli Nağıyev

Əli Nağı oğlu Nağıyev (8 noyabr 1958, Naxçıvan MR, Babək rayonu) — Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi, general-polkovnik, Azərbaycan Respublikası Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının sədri

Ə.N.Nağıyev əmək fəaliyyətinə 1975-ci ildə başlamışdır. 1981-1985-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin İdman və hərbi hazırlıq fakültəsində təhsil almışdır. 1986-cı ildə SSR Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin ali kurslarını bitirdikdən sonra Azərbaycan SSR Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin və Azərbaycan Respublikası Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin əməliyyat strukturlarında məsul vəzifələrdə xidmət etmişdir. 2000-2004-cü illərdə Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin Əks-kəşfiyyat idarəsinin rəis müavini, 2004-2005-ci illərdə Transmilli Mütəşəkkil Cinayətkarlığa qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin rəisi vəzifələrini icra etmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 mart 2005-ci il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikası Milli Təhlükəsizlik nazirinin müavini təyin olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 mart 2006-cı il tarixli Sərəncamı ilə Əli Nağıyevə general-mayor ali hərbi rütbəsi verilmişdir. 2011-2019-cu illərdə Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin rəis müavini vəzifəsində çalışmışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 avqust 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə Əli Nağıyev III dərəcəli Dövlət ədliyyə müşaviri ali xüsusi rütbəsinə layiq görülmüşdür.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 20 iyun 2019-cu il tarixli Sərəncamı ilə Əli Nağı oğlu Nağıyev Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi təyin edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27

iyun 2019-cu il tarixli Sərəncamı ilə Ə.Nağıyevə general-leytenant, 7 dekabr 2020-ci il tarixli Sərəncamı ilə general-polkovnik ali hərbi rütbəsi verilmişdir. Təhlükəsizlik orqanlarında xidmət etdiyi müddət ərzində çoxsaylı dövlət təltiflərinə və digər mükafatlara layiq görülmüşdür.

Mükafatları:

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 24 dekabr 1998-ci il tarixli 40 nömrəli Fərmanı ilə “Hərbi xidmətlərə görə” medalı;

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 mart 2002-ci il tarixli 680 nömrəli Fərmanı ilə göstərdiyi yüksək peşəkarlığa, cəsarətə və ığidliyə görə “Azərbaycan Bayrağı” ordeni;

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 mart 2004-cü il tarixli 140 nömrəli Sərəncamı ilə “Vətən uğrunda” medalı;

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 mart 2005-ci il tarixli 672 nömrəli Sərəncamı ilə “İgidliyə görə” medalı;

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 sentyabr 2018-ci il tarixli 514 nömrəli Sərəncamı ilə 3-cü dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordeni;

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 mart 2020-ci il tarixli 1952 nömrəli Sərəncamı ilə 1-ci dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordeni;

Azərbaycan Respublikası ərazilərinin işğaldan azad olunması və ərazi bütövlüğünün bərpa edilməsi zamanı döyük əməliyyatlarına yüksək peşəkarlıqla rəhbərlik etdiyinə, hərbi qulluq vəzifəsini yerinə yetirərkən ığidlik və mərdlik nümunəsi göstərdiyinə görə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 dekabr 2020-ci il tarixli Sərəncamı ilə “Zəfər” ordeni və s.

Vəli Nağıyev

Vəli Nağı oğlu Nağıyev (2 iyul 1964, Naxçıvan MR, Babək r-nu) — Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidməti rəisinin birinci müavini (2015), II dərəcəli dövlət miqrasiya xidməti müşaviri, general-leytenant (2018)

V.N.Nağıyev 1992-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin İbtidai hərbi hazırlıq və bədən tərbiyəsi fakültəsini bitirmişdir. 1981-1993-cü illərdə müxtəlif sahələrdə çalışmışdır. 1993-2007-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Milli Təhlükəsizlik Nazirliyində həqiqi hərbi xidmət keçmişdir.

27 avqust 2015-ci ildən 11 sentyabr 2015-ci ilə qədər Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidməti Vətəndaşlıq Məsələləri baş idarəsinin rəis müavini – Vətəndaşlıq məsələlərinin həlli idarəsinin rəisi, 11 sentyabr 2015-ci ildən 15 dekabr 2015-ci ilə qədər Vətəndaşlıq məsələləri baş idarəsinin rəisi vəzifəsində çalışmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 dekabr 2015-ci il tarixli 1627 nömrəli Sərəncamı ilə Vəli Nağı oğlu Nağıyev Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidməti rəisinin birinci müavini vəzifəsinə təyin edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 mart 2016-ci il tarixli 1898 nömrəli Sərəncamı ilə III dərəcəli dövlət miqrasiya xidməti müşaviri, 16 mart 2018-ci il tarixli 3789 nömrəli Sərəncamı ilə II dərəcəli dövlət miqrasiya xidməti müşaviri ali xüsusi rütbəsinə layiq görülmüşdür.

V.Nağıyev 3-cü dərəcəli “Vətənə xidmətə görə”, 2-ci dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordenləri və 33 medalla təltif edilmişdir.

Rasim Musayev

Rasim İslam oğlu Musayev (10 iyun 1960, Tərtər r-nu – 3 sentyabr 2015, Bakı) – Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Təhqiqatlar İdarəsinin rəisi (2013-2015), polis general-mayoru

R.Musayev Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin məzunu olmuşdur. R.İ.Musayev Binəqədi rayon Polis İdarəsi rəisinin birinci müavini, Binəqədi Rayon Polis İdarəsinin 5-ci polis bölməsinin rəisi, Daxili İşlər Nazirliyi İctimai Təhlükəsizlik İdarəsinin şöbə rəisi, Sabunçu rayon Polis İdarəsinin 15-ci Polis bölməsinin rəisi, 2005-2007-ci illərdə Cəlilabad rayon Polis şöbəsinin rəisi, 2007-2013-cü illərdə Gəncə şəhər Polis İdarəsinin (2011-ci ildə Gəncə şəhər Baş Polis İdarəsi) rəisi vəzifələrində çalışmışdır.

2011-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Rasim Musayevə polis general-mayoru ali xüsusi rütbəsi verilmişdir.

Rasim Musayev 2013-cü ilin fevral ayının 2-də Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Təhqiqatlar İdarəsinin rəisi təyin edilib.

Peşəkar polis işçisi olan Rasim Musayev uzun illər Daxili İşlər Orqanlarında xidmət edib. O, təcrübəli polis əməkdaşı olmaqla yanaşı, öz peşəkarlığı, cinayətkarlığa qarşı mübarizədə prinsipiallığı, həmçinin polis əməkdaşları arasındakı şəxsi nüfuzuna görə həmişə diqqət çəkmiş, fəaliyyəti yuxarı instansiyalar tərəfindən qiymətləndirilmişdir.

Vədadi Əliyev

Vədadi Əli oğlu Əliyev (1961, Bakı) – Azərbaycan Respublikası Daxili Qoşunları Komandanının müavini – Şəxsi heyət üzrə İdarənin rəisi, general-major

V.Ə.Əliyev 1983-cü ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Riyaziyyat fakültəsini, 1999-cu ildə isə Bakı Ali Hərbi Dənizçilik Məktəbinin hərbi hüquqşünaslıq fakültəsini bitirmişdir. 1983-1985-ci illərdə Silahlı Qüvvələrin sıralarında müddətli həqiqi hərbi xidmət keçmişdir. 1985-ci ildə Belarusiya Hərbi Dairəsi tərkibində zabit hazırlığı kursunu başa vurmuşdur. 1985-1992-ci illərdə Müdafiə Sənayesinin “İskra” zavodunda mühəndis, “Coğrafi fiziki cihazqayırma” birliyində mühəndis-quraşdırıcı vəzifələrində işləmişdir.

V.Əliyev 1992-2004-cü illərdə Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin tərkibində tabor komandirinin tərbiyə işləri üzrə müavini, hərbi hissə (alay) komandirinin şəxsi heyət üzrə müavini-bölmə rəisi, hərbi hissə (brigada) komandirinin tərbiyə işləri üzrə müavini-bölmə rəisi vəzifələrində xidmət etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 sentyabr 2004-cü il tarixli 392 nömrəli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunları Komandanının müavini – Şəxsi heyət üzrə İdarənin rəisi vəzifəsinə təyin edilmişdir. 2005-ci idə Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyasının Strateji Tədqiqatlar və Dövlət Müdafiəsini İdarəetmə akademik kursunu bitirmişdir.

Respublikanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda döyüslərdə iştirak etmişdir. Xidməti fəaliyyətindəki uğurlu nəticələrinə görə müxtəlif mükafatlara layiq görülmüşdür. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 9 mart və 2008-ci il 11 mart tarixli Sərəncamları ilə “Vətən uğrunda” və “Hərbi xidmətlərə görə” medalları ilə təltif edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 may 2005-ci il tarixli 802 nömrəli Sərəncamı ilə Vədadi Əliyevə “general-major” hərbi rütbəsi verilmişdir.

ƏMƏKDAR ELM XADİMLƏRİ

Mehdixan Vəkilov

Mehdixan Yusif ağa oğlu Vəkilov (15 iyun 1902, Qazax r-nu, Yuxarı Salahlı kəndi – 18 oktyabr 1975, Bakı) — tarix elmləri doktoru (1969), professor (1969), ictimai-siyasi xadim, yazıçı, pedaqoq, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin rektoru (1956-1962), 1958-1962-ci illərdə 5-ci çağırış Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputati və Ali Sovet Sədrinin müavini, Azərbaycan SSR XKS nəzdində İncəsənət işləri idarəsinin müdürü, AMEA Tarix İnstitutunun şöbə müdürü, Əməkdar elm xadimi (1973)

M.Y.Vəkilov 1918-ci ildə Zaqafqaziya (Qori) Müəllimlər Seminariyası əsasında təşkil edilmiş Qazax Müəllimlər Seminariyasına daxil olmuş, 1924-cü ildə həmin tədris ocağını bitirmişdir. Gənc nəslin təbiyə edilməsi, xalqın maariflənməsi sahəsində böyük səylər göstərən Mehdixan Vəkilov Gəncə qəzası məktəblərində müfəttiş, Quba Qəza Maarif şöbəsinin müdürü və Şuşa şəhərində təşkil olunmuş müəllimlər kursunun müdürü vəzifəsində işləmişdir.

O, Səməd Vurğunun “Komsomol poemasında” Cəlal obrazının prototipi, Azərbaycanın Xalq şairi Səməd Vurğunun böyük və yeganə qardaşıdır.

1926-1931-ci illərdə ADPU-da təhsilini davam etdirdiyi dövrdə də müəllimlik peşəsindən ayrılmamış, Balaxani, Suraxanı fabrik-zavod məktəblərində ictimaiyyət fənnindən dərs demişdir. Həmin məktəblərdə onun tələbələri arasında sonralar məşhurlaşmış görkəmli yazıçı Mirzə İbrahimov və tanınmış şərqşünas alim Məmmədağa Sultanov da var idi. 1931-1934-cü illərdə Qəbələdə müəllim olmuş, Gəncədə Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunda, Bakı kolxoz məktəbində ictimai elmlərdən dərs demiş, 1934-1938-ci illərdə Xalq Maarif Komissarlığında müfəttiş, 1938-1941-ci illərdə Respublika Xalq Komissarları Soveti nəzdində İncəsənət işləri idarəsində teatr şöbəsinin müdürü və Elmlər Akademiyası Azərbaycan filialının Tarix İnstitutunda şöbə müdürü vəzifələrində çalışmışdır. 1946-1956-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetində və Ü.Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında ictimai fə-

ləri tədris etmişdir. M.Y.Vəkilov 1956-1962-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pe-
daqoji Universitetinin rektoru olmuş, uzun müddət Tarix kafedrasının müdürü
vəzifəsində çalışmışdır.

1954-cü ildə felsəfə doktorluğu (namizədlik), 1969-cu ildə elmlər dok-
torluğu dissertasiya işlərini müdafiə edən M.Y.Vəkilov ictimai inkişafın ən
mürəkkəb problemlərindən biri olan XX əsrдə Azərbaycanda mədəni inqilab
məsələlərinin tarixini dərindən və hərtərəfli tədqiq edən ilk azərbaycanlı
alimlərdən biri olmuşdur. Mehdiyan Vəkilov özündən sonra qardaşı haqqında
“Ömür dedikləri bir karvan yolu” adlı gözəl bir xatirə kitabı yazmışdır.

Görkəmli alim 40-dan çox elmi əsərin, çoxsaylı elmi populyar məqalələ-
rin müəllifidir. Azərbaycan, türk, rus, fars dillərini bilirdi.

M.Y.Vəkilovun xidmətləri dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir.
O, birinci dərəcəli Vətən müharibəsi ordeni, iki “Şərəf Nişanı” ordeni və bir
çox SSRİ medalları ilə təltif olunmuş, iki dəfə Respublika Ali Sovetinin Fəx-
ri fərmanına layiq görülmüşdür.

Mərdan Muradxanov

Mərdan Əsədulla bəy oğlu Muradxanov (1909, Salyan – 1979, Bakı) – pedaqoji elmlər doktoru, professor (1961), Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi

M.Ə.Muradxanov 1927-ci ildə Bakı Pedaqoji Texnikumunu, 1932-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetini bitirmişdir. 1939-cu ildə A.İ. Gertsen adına Leninqrad Pedaqoji İnstytutunun doktoranturasını (aspirentura) uğurla başa vurmuşdur.

M.Muradxanov Azərbaycan Elmi Tədqiqat Pedaqogika İnstitutunda elmi işlər üzrə direktor müavini (1946-1952), ADPU-da Pedaqogika (1952-1958) və İbtidai təhsil nəzəriyyəsi və metodikası (1960-1979) kafedralarının müdürü işləmişdir. 1961-ci ildə professor adını almışdır. Azərbaycanda çap olunan “Pedaqogika” (1958-1959, 1964) dərsliklərinin, Moskvada nəşr edilən iki-cildlik “Pedaqoji lügət”in və dördcildlik “Pedaqoji ensiklopediya”nın müəlliflərindəndir.

Mərdan Muradxanov ilk dəfə Mirzə Cəlilin “Danabaş kəndinin məktəbi” əsərinin dərin pedaqoji təhlilini vermişdir.

Elmi və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanmasında xüsusi xidmətləri vardır.

Midhət Ağamirov

Midhət Mir Musa oğlu Ağamirov (15 may 1920, Şuşa – 1 noyabr 1995, Bakı) – fəlsəfə elmləri doktoru (1972), professor, Azərbaycan SSR Əməkdar mədəniyyət işçisi (1970), Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi (1982), Azərbaycan SSR EA müxbir üzvü (1980)

Midhət Ağamirov 1940-cı ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tarix fakültəsinə daxil olmuşdur. O, öz dövrünə görə elmin bir çox sahələrində məşhur olan Mir Möhsün Nəvvabın oğul nəvəsidir.

M.Ağamirov 1947-ci ildə Bakı Dövlət Universitetində “M.Ə.Sabirin iqtimai-siyasi baxışları” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1972-ci ildə M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetində “Azərbaycanda marksist-leninçi təlim uğrunda mübarizə tarixindən” adlı elmlər doktorluğu dissertasiyalarını müdafiə etmişdir.

1945-1947-ci illərdə Azərbaycan SSR EA Fəlsəfə və Hüquq İnstitutunda elmi işçi, 1948-1951-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Marksizm-leninizm fəlsəfəsi kafedrasında assistent, baş müəllim, 1952-ci ildən 1982-ci ilə kimi Fəlsəfə kafedrasının dosenti, 1983-1985-ci illərdə Azərbaycan Texniki Universitetinin Fəlsəfə kafedrasının professoru vəzifələrində fəaliyyət göstərmişdir.

1977-ci ildən Azərbaycan SSR EA Fəlsəfə və Hüquq İnstitutunda şöbə müdürü vəzifəsində işləmişdir.

M.Ağamirovun məqalələrinin əsas hissəsi marksizm-leninizm klassiklərinin əsərlərinə həsr olunduğu üçün, şübhəsiz, elmi maraq doğurmuşdur.

Klassiklərin fəlsəfi əsərlərini Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir. Karl Marksın 1, 2, 3 və 4-cü cildlərini, “Siyasi iqtisadın təqnidinə dair”, “Fəlsəfə yoxsulluğu”, Marks və Engelsin “Komunist partiyasının manifesti”, iki cildlik “Seçilmiş əsərlər”in 1-ci və 2-ci cildini, “Seçilmiş məktublar”ı, üçcildlik “Seçilmiş əsərlər”in 1,2 və 3-cü cildlərini, Fridrix Engelsin “Anti-Dürinq”ini, “Təbiətin dialektikası” əsərini, “Sosializmin utopiyadan elmə doğru”, “Ailə-

nin, xüsusi mülkiyyətin və dövlətin mənşəyi” əsərlərini, V.I.Leninin “Materializm və empiriokritisizm”, “Fəlsəfə dəftərləri” və s. əsərləri Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir.

M.Ağamirov 1944-cü ilin may ayında “Qafqazın müdafiəsinə görə”, 1945-ci ildə “Böyük Vətən müharibəsi illərində Fədakar əməyinə görə”, 1946-ci ildə “Əmək fədakarlığına görə”, 1985-ci ildə “Böyük Vətən müharibəsində (1941-1945) Qələbənin 40 illiyinə görə” medalları almışdır.

1970-ci ildə M.Ağamirov Əməkdar mədəniyyət işçisi, 1982-ci ildə Əməkdar elm xadimi fəxri adlarına layiq görülmüşdür. 1985-ci ildə Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Rəyasət Heyəti tərəfindən “Fəxri Fərman”la təltif edilmişdir.

Nurəddin Kərəmov

Nurəddin Kərəm oğlu Kərəmov (20 mart 1911, Şamaxı r-nu Çarhan kəndi – 13 avqust 1981, Bakı) – coğrafiya elmləri doktoru (1967), professor (1968), Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi (1981)

N.K.Kərəmov Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Coğrafiya fakültəsinə daxil olmuş, həmin universiteti fərqlənmə ilə başa vurmışdır.

1938-ci ildən Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində və Bakı Dövlət Universitetində fiziki coğrafiyadan dərs demiş, müxtəlif illərdə həmin universitetlərdə Fiziki coğrafiya kafedrallarının müdürü işləmişdir.

N.Kərəmov 1967-ci ildə elmlər doktoru adına layiq grülmüş, 1968-ci ildə professor vəzifəsinə seçilmişdir. Onun Azərbaycanda fiziki coğrafiyanın, xüsusi silə landşaftşünaslıq elminin inkişafında xidmətləri əvəzsizdir. Əsərləri əsasən Azərbaycanın, Böyük Qafqazın landşaftına, fiziki coğrafiyasına və təbii komplekslərin yüksəklik zonallığına həsr olunmuşdur.

N.Kərəmov həmçinin Azərbaycan səyyah və coğrafiyaşunasları — Abbasqulu ağa Bakıxanov, Hacı Zeynalabdin Şirvani, Bakuvı Əbdürəşid və başqalarından bəhs edən qiymətli əsərlərin müəllifidir.

N.Kərəmov ali məktəblər üçün "Azərbaycan SSR-in fiziki coğrafiyası" (Bakı, 1959) dərsliyinin tərtibçilərindən biridir. Elmi və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanmasında xidmətləri böyükdür.

1981-ci ildə N.Kərimov Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Nəzər Paşayev

Nəzər Abdulla oğlu Paşayev (15 dekabr 1908, İrəvan vilayəti, Böyük Vedi kəndi – 1989, Bakı) – tarix elmləri doktoru (1964), professor (1965), Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi (1981)

N.A.Paşayev 1934-1937-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tarix fakültəsində təhsil almışdır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetini bitirdikdən bir müddət sonra 1942-1946-cı illərdə Bakı Dövlət Universitetində müəllim işləmişdir.

N.Paşayev 1949-cu ildə fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1964-cü ildə elmlər doktorluğu dissertasiya işlərini uğurla müdafiə etmişdir. 1965-ci ildə professor elmi adına layiq görülmüşdür.

N.Paşayev 1959-cu ildən Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində dosent vəzifəsində çalışmış, 1971-ci ildən isə Azərbaycan tarixi kafedrasının müdürü vəzifəsində işləmişdir. 1965-ci ildən Azərbaycan SSR Elm və Mədəniyyət Tarixi Elmi şurasının üzvü olmuşdur. O, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində professor vəzifəsində çalışmışdır.

1981-ci ildə Nəzər Paşayev elmi yaradıcılığına və fəaliyyətinə görə Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

N.Paşayev çoxsaylı elmi əsərlərin, o cümlədən “Azərbaycanda sosialist mədəniyyətinin inkişafı” (Bakı, “Azərnəşr”, 1957), “Zaqafqaziya respublikalarının elmi və mədəni əlaqələri” (Bakı, “Azərnəşr”, 1962), “Sovet Azərbaycanında mədəni inqilabın zəfəri” (Moskva, 1976), “Nəriman Nərimanov və Azərbaycan mədəniyyəti” (Bakı, “Azərnəşr”, 1986) kitab və monoqrafiyalarının müəllfidir.

Həsən Mirzəyev

Həsən İbrahim oğlu Mirzəyev (26 noyabr 1927, Şərur Dərələyəz qəzası, Qovuşağı kəndi – 25 fevral 2015, Bakı) – filologiya elmləri doktoru (1988), professor (1990), dilçi-türkoloq, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi (2007), Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin üzvü (2008-2015)

H.İ.Mirzəyev 1948-1950-ci illərdə Naxçıvan Dövlət Müəllimlər İnstitutunda, 1951-1955-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində ali təhsil almışdır.

Əmək fəaliyyətinə 1950-ci ildə doğma kəndində başlayan Həsən Mirzəyev 1955-ci ildə ali təhsilini başa vurduqdan sonra rayon Xalq Maarif şöbəsinin inspektoru və Qovuşağı kənd orta məktəbinin müəllimi, 1957-1959-cu illərdə məktəb direktoru vəzifəsində işləyib. 1959-1962-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində Azərbaycan dilçiliyi ixtisası üzrə doktoranturada (aspiranturada) təhsil almış, ömrünün sonuna dək həmin universitetdə çalışmışdır.

H.Mirzəyev ADPU-da müəllim, baş müəllim, dosent, professor, "Müasir Azərbaycan dilçiliyi" kafedrasının yaradıcısı və müdürü vəzifələrində işləmişdir. O, 1965-ci ildə fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1988-ci ildə elmlər doktorluğu dissertasiya işlərini müdafiə edib. 1990-ci ildə professor elmi adına layiq görünlüb. Azərbaycan filologiya elminin inkişafında H.Mirzəyevin özünə-məxsus yeri var. O, dilçiliyin müxtəlif problemlərinə dair bir sıra sanballı tədqiqatları ilə tanınıb. Qərbi Azərbaycanın yer adları ilə bağlı araşdırmaları milli tarixin öyrənilməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Müəllifi olduğu 200-dən çox elmi əsər, o cümlədən 25 kitabı və dərs vəsaiti nəşr edilib. O, eyni zamanda, bədii yaradıcılıqla da məşğul olurdu.

H.Mirzəyev 1998-ci ildə I çağırış, 2000-ci ildə ikinci çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə 22 sayılı Binəqədi ikinci seçki dairəsindən deputat seçilmişdir.

Həsən Mirzəyev 2002-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyevin fərmanı ilə "Şöhrət" ordeninə, 2007-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Nizami Xudiyev

Nizami Manaf oğlu Xudiyev (1 aprel 1949, Naxçıvan MR, Şahbuz r-nu – 26 may 2021, Bakı) – filologiya elmləri doktoru (1990), professor (1990), Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin (1999) və Jurnalistlər İttifaqının üzvü, “Qızıl qələm” mükafatı laureati (2001), Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi (2001)

N.M.Xudiyev 1966-1970-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Filologiya fakültəsində ali təhsil alıb. “Nizami Gəncəvi” adına təqaüdlə həmin fakültəni fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. 1974-1979-cu illərdə ADPU-nun Filologiya fakültəsinin Həmkarlar təşkilatının sədri, 1975-2021-ci illərdə ADPU-nun Azərbaycan dilçiliyi kafedrasında baş müəllim, dosent, professor vəzifələrində çalışmışdır. 1978-ci ildə “Abdulla Şaiqin nəşr dili” (leksika və frazeologiya) mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək filologiya üzrə felsəfə doktoru alimlik dərəcəsi almışdır.

1989-cu ildən 2021-ci ilədək “Sovetskaya türkologiya” (sonralar “Türkologiya”) jurnalı redaksiya heyətinin üzvü olmuşdur.

N.Xudiyev 1991-1994-cü illərdə ADPU-nun tədris işləri üzrə prorektoru, 1994-1996-cı illərdə həmin universitetin rektoru vəzifələrində işləmişdir. 1995-ci ildən 2010-cu ilədək üç çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı seçilmişdir.

N.Xudiyev 1996-ci ildən Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Şirkətinin sədri, 2005-2006-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri vəzifələrində çalışmışdır. O, Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının və İdarə Heyətinin üzvü olmuşdur.

2005-ci ildə Milli Məclisin Elm və təhsil məsələləri daimi komissiyasının, Azərbaycan-Amerika Birləşmiş Ştatları, Azərbaycan-Belarus, Azərbaycan-Böyük Britaniya, Azərbaycan-Hindistan, Azərbaycan-Pakistan, Azərbaycan-Türkiyə parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qruplarının üzvü olmuşdur.

2006-cı ildən ömrünün sonuna qədər ADPU-nun Azərbaycan dilçiliyi kafedrasının müdürü vəzifəsində işləmişdir.

Nizami Xudiyev 60-dan çox monoqrafiya, dərslik və dərs vəsaitinin, 400-dən çox elmi məqalənin müəllifi, 50-dən çox sənədli televiziya filminin sənari müəllfidir.

N.Xudiyevin elmi-pedaqoji və ictimai fəaliyyəti yüksək mükafatlarla qiymətləndirilmişdir. O, Azərbaycan Ali Sovetinin fəxri fərmanı (1982), “Akademik Yusif Məmmədəliyev adına medal və mükafat” (1996), “Qızıl Qələm” (2001), “Abdulla Şaiq” (2001), “Həsən bəy Zərdabi” (2004), “Azərbaycan Respublikası qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanı (2012), “Türk dilinə xidmət” ödülü (2004) və sair mükafatlara layiq görülmüşdür.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərancamları ilə Əməkdar elm xadimi fəxri adına və Prezidentin fərdi təqaüdünə layiq görülmüşdür.

Qəzənfər Kazimov

Qəzənfər Şirin oğlu Kazimov (3 mart 1937, Cəbrayıl r-nu, Soltanlı kəndi) – filologiya elmləri doktoru (1988), professor (1989), Əməkdar elm xadimi (2015)

Q.Ş.Kazimov 1960-cı ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tarix-filologiya fakültəsini bitirmiştir. 1960-1962-ci illərdə Soltanlı kənd orta məktəbində müəllim işləmiş, 1962-ci ildə Azərbaycan dilçiliyi ixtisası üzrə ADPU-nun doktoranturasına (aspirantura) daxil olmuşdur. O, 1967-ci ildə “Ə.Haqverdiyevin dramaturgiya dili” adlı fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1988-ci ildə “Azərbaycan sovet satirik nəşrinin dili. 1920-1940-cı illər” (komizmin dil vasitə və üsulları problemi) adlı elmlər doktorluğu dissertasiya işlərini müdafiə etmişdir. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində müəllim (1965-1971), dosent (1972-1988), professor (1989-1998) vəzifələrində işləmişdir. 1989-1997-ci illərdə ADPU-nun Filologiya fakültəsinin dekanı olmuşdur. Pedaqoji Universitetdə Müdafiə Şurasının sədr müavini (1990-1994), Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında AAK-ın ekspert şurasının üzvü (1996-1999) olmuşdur.

1999-cu ildən Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda aparıcı elmi işçi işləmişdir. 2001-ci ildən həmin institutun Azərbaycan dialektologiyası şöbəsinin müdiridir.

Q.Kazimov Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Asiya Kral Cəmiyyətinin, Respublika Yazarları Birliyinin və Respublika Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür. 300-ə qədər elmi və elmi-publisistik məqalənin, ali və orta məktəblər üçün 8 programın müəllifidir. “Azərbaycan dilindən təcrübə məşğələlər” (1973), “Yazıçı və dil” (1975), “Komik-bədii vasitələr” (1983), “Bədii ədəbiyyatda komizm üsulları” (1987), “Qurbani” (1990), “Qurbani və poetikası”, (1996), “Sənət düşüncələri” (1997), “Dilimiz-tariximiz” (1998), “Müasir Azərbaycan dili. Sintaksis” (2000), “Azərbaycan dilinin tarixi (Ən qədim dövrlərdən XIII əsrə qədər)” və s. monoqrafiya, ali və orta məktəblər üçün çoxsaylı dərsliklərin də müəllifidir. Onun elmi yaradıcılığı ilə bağlı özünün 10 cilddən ibarət olan “Seçilmiş əsərləri”ndə ətraflı tanış olmaq olar.

Q.Kazimov 2015-ci ildə Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Paşa Əfəndiyev

Paşa Şərif oğlu Əfəndiyev (1928, Qax r-nu, İlisu kəndi) – filologiya elmlər doktoru (1974), professor; Əməkdar elm xadimi (2007)

P.Ş.Əfəndiyev 1950-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

1954-cü ildə «Koroğlu» Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq dastanıdır» mövzusunda fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1974-cü ildə «Azərbaycan folklorşünaslığının tarixi» mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

Paşa Əfəndiyev Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrasının müdiri işləmişdir. Azərbaycan folklorşünaslığının tarixinin işlənməsi P.Əfəndiyevin adı ilə bağlıdır. O, “C.Cabbarlı və xalq yaradıcılığı” (1985), “Xalqın söz xəzinəsi” (1985), “S.Vurğun və xalq yaradıcılığı” (1992), “Dastan yaradıcılığı” (1999), “Azərbaycan folklorşünaslığının mün-təxabatı” (2000), “Azərbaycan folklorşünaslığının tarixi” (2006), “Azərbaycan folklorşünaslığının problemləri” (5 cilddə), “63 il institut divarları arasında” (2009) və başqa monoqrafiyaların (kitabların) müəllifidir.

P.Əfəndiyevin Azərbaycan folklorşünaslığının inkişafında böyük xidməti var. Aşıq Molla Cümə yaradıcılığının ilk araşdırıcısidır.

P.Əfəndiyevin elmi-pedaqoji fəaliyyətində “Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı” dərsliyi mühüm yer tutur. İlk çapı 1970-ci ilə aid bu dərslik müəyyən dəyişiklərlə və əlavələrlə bir neçə dəfə təkrar çap edilmiş və mötəbərliyini qoruyub saxlamışdır.

30-dan çox monoqrafiya və dərsliyin, 200-dən artıq elmi məqalənin müəllifi olan P.Əfəndiyevin elmi rəhbərliyi (məsləhətçiliyi) ilə 11 fəlsəfə doktoru və 4 elmlər doktoru hazırlanmışdır.

2007-ci ildə P.Əfəndiyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Fərrux Rüstəmov

Fərrux Abbas oğlu Rüstəmov (1 yanvar 1961, Qərbi Azərbaycan, Goyçə mahalı, Cil kəndi) – pedaqoji elmlər doktoru (2003), professor (2004), Əməkdar elm xadimi (2012), Beynəlxalq Pedaqoji Akademiyanın, Pedaqoji və Sosial Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü (2010)

F.A.Rüstəmov 1978-1982-ci illərdə ADPU-nun Pedaqoji fakültəsində təhsil alıb. Tələbəlik illərində fakültə Əlaçılardı şurasının və TEC-in sədri olub, “Əla təhsilə görə”, “Əla təhsilə və ictimai işə görə” SSRİ Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyinin, ÜLKƏGİ-nin döş nişanları, Azərbaycan SSR Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyinin I-II dərəcəli diplomları, ÜLKƏGİ-nin və institut rektorluğunun Fəxri Fərmanları ilə təltif olunub, Lenin təqaüdünə layiq görürlüb. 1982-1985-ci illərdə Quba rayonu Rəngidər kənd məktəbində müəllim və məktəb direktoru vəzifələrində işləyib. 1985-ci ildə ADPU-da pedaqogika nəzəriyyəsi və tarixi ixtisası üzrə doktoranturaya (aspiranturaya) qəbul olunub. 1985-1987-ci illərdə hərbi xidmətdə olub. 1989-cu ildə “Azərbaycanda sovet pedaqoji elminin inkişafı (1961-1981-ci illər)” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 2003-cü ildə “Azərbaycanda pedaqoji elmin inkişaf yolları (1920-1991-ci illər)” mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiya işlərini müdafiə edib. 1988-ci ildə SSRİ EA-nın Sovet Sosioloqları Assosiasiyanın üzvü seçilib.

ADPU-nun Şagirdlərin peşəyönümü elmi-tədqiqat laboratoriyasında kiçik elmi işçi (1990-1991), ümumi pedaqogika kafedrasında müəllim (1992-1995), dosent (1996-2004), professor (2004-2006) vəzifələrində çalışıb. Şagirdlərin peşəyönümü elmi-tədqiqat laboratoriyasına (1996-2000) və Dədə Qorqud elmi-tədqiqat laboratoriyasının “Pedaqogika, psixologiya, fəlsəfə” bölməsinə (2000-2004), Bakı Qızlar Universitetinin Pedaqogika kafedrasına (1998-2006), ADPU-nun İbtidai təhsilin pedaqogikası və metodikası kafedrasına (2007-2011) və Pedaqoji təhsilin problemləri elmi-tədqiqat laboratoriyasına (2008-2011) rəhbərlik edib. 2007-ci ildən İbtidai təhsilin pedaqogikası və metodikası kafedrasının professorudur. 2007-2015-ci illərdə ADPU-nun

Pedaqoji fakültəsinin dekanı, universitet Elmi Şurasının üzvü, fakültə Elmi Şurasının sədri olub. 2015-ci ilin dekabr ayından İbtidai təhsil fakültəsinin dekanı vəzifəsində çalışır.

35 monoqrafiya, kitab və kitabçanın, 32 tədris programının, 500-dən çox elmi-pedaqoji və publisistik yazının müəllifidir.

UNESKO-nun yaşlıların təhsili ilə bağlı nəşr etdirdiyi 10 cildlik monoqrafiyanın (“Образование на протяжении всей жизни: разнообразие идей концепций форм методов технологий”. Санкт-Петербург, 2013) redaktorlarından biridir. Əsərləri Bakı, Moskva, Səmərqənd, Ceboksarı, Tehran, Təbriz, İstanbul, Astana, Sankt-Peterburq və Tbilisi şəhərlərinin nüfuzlu jurnallarında və elmi məcmuələrində Azərbaycan, rus, türk, özbək dillərində çap edilmişdir. Rusiya Təhsil Akademiyası “Müasir dövrdə Azərbaycanda təhsilin inkişafının əsas istiqamətləri” (şəhərli) (Moskva, 2000) əsərini, Tehranın “Xorşida-fərin” nəşriyyatı “Şərqdə pedaqogika tarixi” (2010, 377 s.) nəşr etmişdir.

Elmi rəhbərliyi ilə 18 nəfər fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi alıb. 5 nəfər müdafiə ərefəsindədir. Elmi məsləhətçiliyi ilə 2 nəfər elmlər doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. 4 nəfərin elmlər doktoru, 25 nəfərin pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim etdiyi dissertasiya işinin rəsmi opponenti olmuşdur. 1997-ci il-dən 2009-cu ilə kimi Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında AAK-ın Təhsil Problemləri İnstitutunda və ADPU-da fəaliyyət göstərən Dissertasiya Şurasının üzvü olmuşdur. 2009-2016-cı illərdə ADPU-da fəaliyyət göstərən ümumi pedaqogika, pedaqogika və təhsilin tarixi ixtisası üzrə Dissertasiya Şurasının sədr müavini olmuşdur. Sədrliyi ilə 18 nəfər elmlər doktoru, 146 nəfər fəlsəfə doktoru dissertasiyası müdafiə etmişdir.

Türkiyə, Rusiya, Yunanistan, Albaniya, İtaliya, Finlandiya, İsveç, Norveç, Danimarka, Estoniya, İspaniya və Portuqaliyada keçirilən Beynəlxalq konfranslarda iştirak və çıxış etmişdir.

Pedaqoji Universitetin Xəbərləri. Humanitar, ictimai, pedaqoji-psixoloji elmlər seriyası, “Məktəbəqədər və ibtidai təhsil”, “Kurikulum”, “Təhsildə İKT”, “Azərbaycan məktəbi”, “Dədə Qorqud araşdırmları”, “Media və təhsil innovasiyaları” jurnallarının, “Bakı Qızlar Universitetinin Elmi Xəbərləri”nin, “Təhsil İnstitutunun Elmi Xəbərləri”nin, “Naxçıvan” Universitetinin Elmi Xəbərləri”nin redaksiya heyətinin üzvü, “Pedaqoji tədqiqatlar” elmi məqalələr məcmuəsinin redaktoru, “Azərbaycanda təhsil” beynəlxalq jurnalının baş redaktorudur. Azərbaycanda müəllim kadrları hazırlığının strategiya və konsepsiyasını hazırlayan işçi qrupunun, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin “Elm və Təhsil Məsələləri Daimi Komissiyası”nın “Təhsil haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu”nu hazırlayan işçi qrupunun, Fasiləsiz Pedaqoji Təhsil üzrə Koordinasiya Şurasının, Dərslikləri Qiymətləndirmə Şurasının üzvü, “Həyat bilgisi” fənn kurikulumunu hazırlayan işçi komissiyasının sədri olmuşdur.

Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü, akademik Mehdi Mehdizadə, “Gənc alımlar” və “Qızıl qələm” mükafatları laureatıdır. “Avropa Nəşr Mətbu evi” komissiyasının qərarı ilə “Ən yaxşı vətənpərvər tədqiqatçı alim” qızıl medalı (2009), Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin kollegiyasının qərarı ilə “Azərbaycan Respublikasının qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanı (2010) ilə təltif olunmuşdur.

1998-ci ildə Beynəlxalq Pedaqoji Akademiyasının, 2010-cu ildə Pedaqoji və Sosial Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamları ilə “Tərəqqi medalı”na (2006), Əməkdar elm xadimi fəxri adına (2012) layiq görülmüşdür.

ƏMƏKDAR MÜƏLLİMLƏR, ELMLƏR DOKTORLARI, PROFESSORLAR

Cəfər Xəndan

Cəfər Zeynal oğlu Hacıyev – Cəfər Xəndan (8 may 1910, İrəvan – 10 avqust 1961, Bakı) – şair, filologiya elmləri doktoru (1948), professor (1949), ədəbiyyatşünas, tənqidçi, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü

C.Z.Hacıyev Gəncə Pedaqoji Texnikumunu bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinə daxil olmuş, həmçinin Fəhlə fakültəsində müəllimlik (1925-1929) etmişdir. Cəfər Xəndan Pedaqoji Universitetin Dil və ədəbiyyat fakültəsini bitirdikdən sonra doktoranturaya (aspiranturaya) daxil olmuş, eyni zamanda universitetin Ədəbiyyat kafedrasının assistenti, dosenti kimi fəaliyyət göstərmişdir (1932-1941).

Istedadlı alim M.F.Axundov adına Müəllimlər İnstytutunun Dil və ədəbiyyat fakültəsində dekan, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində kafedra müdürü, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Dilçilik və Ədəbiyyat İnstitutunda şöbə müdürü, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqında təşkilat katibi, “Ədəbiyyat qəzeti”nin məsul katibi, “Gənc işçi” redaksiyasında ədəbiyyat şöbəsinin müdürü vəzifələrində işləmişdir. 1939-cu ildə dissertasiya müdafiə edib filologiya üzrə fəlsəfə doktoru (elmləri namizədi) alimlik dərəcəsi almışdır.

C.Xandan 1941-ci ildə səfərbərliyə alınmış, Sovet ordusu tərkibində siyasi rəhbər və jurnalist kimi alman işgalçılara qarşı vuruşmuşdur. Cənub-Qərb, Şimali Qafqaz, Zaqqafqaziya cəbhələrində siyasi şöbənin baş təlimatçısı, cəbhə qəzetlərində (“Vo slavu Rodini”, “Vpered k pobede”, “Boets RKKA”, “Vətən yolunda”) məsul redaktorun müavini olmuşdur (1944-1946).

Ordu sıralarından tərxis olunandan sonra 1946-1947-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasında dosent, eyni zamanda “Kommunist” qəzetində Mədəniyyət və məişət şöbəsinin müdürü vəzifəsində işləmişdir.

C.Xəndan “1906-1946-cı illərdə Cənubi Azərbaycan xalqının milli azadlıq mübarizəsi və onun bədii ədəbiyyatda inikası” mövzusunda dissertasiya işini müdafiə edib, elmlər doktoru alimlik dərəcəsi almışdır. 1948-1950-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin direktoru, Bakı Dövlət Universitetinin rektoru (1950-1954) vəzifələrində işləmişdir. 1952-1961-ci illərdə BDU-nun Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasının müdürü vəzifəsində çalışmışdır.

Elmi rəhbərliyi ilə 30 filologiya elmləri doktoru və filologiya üzrə fəlsəfə doktoru (elmlər namizədi) hazırlanmışdır.

Professor C.Xəndan “Qırmızı ulduz” (1942), “Qırmızı Əmək Bayrağı” (1946) ordenləri, “Qafqazın müdafiəsinə görə”, “Almaniya üzərində qələbəyə görə” medalları, Fəxri fərman və hədiyyələrlə mükafatlandırılmışdır.

Əli Sultanlı

Əli Abdulla oğlu Sultanlı (25 dekabr 1906, Naxçıvan – 18 iyul 1960, Bakı) – ədəbiyyatşünas, filologiya elmləri doktoru (1946), professor (1947), Azərbaycan Yazarlar Birliyinin üzvü

İlk təhsilini Naxçıvanda alan Ə.Sultanlı 1923-cü ildə Naxçıvan Müəllimlər Seminariyasına qəbul olunmuş, oranı uğurla bitirmişdir. 1930-cu illərdə ADPU-nun Dil və ədəbiyyat fakültəsini bitirmişdir. O, bir müddət «Şərq qapısı» qəzetində ədəbi işçi vəzifəsində çalışmışdır.

Ə.Sultanlı 1929-cu ildə BDU-nun Xarici ölkələr ədəbiyyatı tarixi kafedrasında assistent və ömrünün sonuna kimi Respublikanın ali məktəblərində, Elmi-Tədqiqat İnstytutunda dünya və Azərbaycan ədəbiyyatından dərs demiş, elmi-tədqiqat işi aparmışdır. İstedadlı alim 1934-1939-cu illərdə Xarici ölkələr ədəbiyyatı tarixi kafedrasına rəhbərlik etmiş, 1939-1941-ci illərdə BDU-nun prorektoru vəzifəsində çalışmışdır. O, bir sıra dərsliklər, tədqiqat əsərləri yazmışdır.

Ə.Sultanlı «Antik ədəbiyyat tarixi», «Roma ədəbiyyatı müntəxəbatı», «Antik ədəbiyyatı müntəxəbatı» dərsliklərinin, «Azərbaycan dramaturgiyasının inkişaf yolları», «Nizami və Qərbi Avropa ədəbiyyatı» və s. əsərlərin müəllifi kimi şöhrət qazanmışdır.

Professor Əli Sultanlı Azərbaycan alımları arasında ilk dəfə, 1939-cu ildə Xarici ölkələr ədəbiyyatı sahəsində filologiya üzrə fəlsəfə doktoru (nəmizədlik), 1946-cı ildə filologiya elmləri doktoru alımlıq dərəcəsi almışdır.

Əli Sultanlının xidmətləri yüksək qiymətləndirilərək 1940-cı ildə SSRİ Ali Sovetinin fərmanı ilə “Əmək igitliyinə görə” medalı ilə təltif edilmişdir.

Məmmədhüseyin Təhmasib

Məmmədhüseyin Abbasqulu oğlu Təhmasib (12 aprel 1907, Naxçıvan 5 oktyabr 1982, Bakı) — filologiya elmləri doktoru (1965), professor (1970), yazıçı, ədəbiyyatşünas, folklorşünas, dramaturq, ssenari müəllifi, tərcüməçi, Azərbaycan Yazarlar Birliyinin üzvü, Əmək veterani (1977)

M.A.Təhmasib 1930-1933-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsində təhsil almışdır. 3 il Naxçıvan şəhər orta məktəbində müəllimlik etmişdir.

Ədəbi yaradıcılığa 1934-cü ildən başlamışdır. “Qaçaq Nəbi” adlı ssenarisini 1938-ci ildə “İnqilab və mədəniyyət” jurnalında çap etdirmişdir. M.Təhmasibin “Bir qalanın sırrı” (1960), “Onu bağışlamaq olarmı?” (1960) ssenariləri əsasında eyni adlı filmlər çəkilmişdir. “Bahar” (1938), “Aslan yatağı” (1941), “Çiçəklənən arzular” (1951), “Hind nağılı” (1956), “Rübailər aləmində” (1968) və b. pyes-nağılları respublikanın teatr səhnələrində müvəffəqiyyətlə tamaşaşa qoyulmuşdur. 1965-ci ildə “Azərbaycan xalq dastanları (orta əsrlər)” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir.

Görkəmli alim 1946-1977-ci illərdə “Koroğlu”, “Molla Nəsrəddinin lətifələri”, “Aşıq Ələsgər”, “Kitabi-Dədə Qorqud”, “Azərbaycan dastanları” və digər xalq incilərinin toplanması, tərtib edilməsi və nəşr olunmasında fəal çalışmışdır.

O, “Çiçəkli dağ” (nağıl-pyes) (1935), Azərbaycan folkloru kursu (1940), Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq eposu (parçalar, 1941), Azərbaycan xalqının qəhrəman oğulları (1942), Azərbaycan xalqının dastanları (1972) və s. kitabların müəllifidir.

M.Təhmasib 1967-ci ildə Azərbaycan Respublikası Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı ilə, 1977-ci ildə “Əmək veterani” və digər medallarla təltif olunmuşdur.

Mirzəağa Quluzadə

Mirzəağa Yüzbaşı oğlu Quluzadə (24 oktyabr 1907 – dekabr 1979) – filologiya elmləri doktoru (1956), professor

M.Y.Quluzadə 1923-1927-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Texnikumunda təhsil almışdır. 1927-1932-ci illərdə Salyan şəhər orta məktəbində müəllim işləmiş, 1932-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsinə daxil olmuşdur. M.Quluzadə 1936-ci ildə ali təhsilini başa vuraraq Qazax pedaqoji məktəbində müəllim vəzifəsində çalışmışdır. 1939-1941-ci illərdə SSRİ EA Azərbaycan filialının doktorantı (aspiranti) olmuşdur. 1948-1956-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetində müəllim işləmişdir.

Mirzəağa Quluzadə 1948-ci ildə fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1956-ci ildə elmlər doktorluğu dissertasiya işlərini müdafiə etmişdir. 1948-1952-ci illərdə AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstитutunun direktor müavini, 1952-1958-ci və 1969-1979-cu illərdə isə direktoru vəzifələrində çalışmışdır.

O, ədəbi irsin araşdırılması və milli kadrların hazırlanmasındaki fəaliyyətinə görə “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni ilə təltif edilmişdir.

M.Quluzadə “Nizami Gəncəvi; həyat və yaradıcılığı”, “Füzulinin lirikası” və “Böyük ideallar şairi” monoqrafiyalarının müəllifidir. “Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi”nin birinci cildinin müəllifi və redaktorlarından biridir. Onun elmi fəaliyyətinin əsasını qədim və orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatının tədqiqi təşkil edir. Alimin elmi rəhbərliyi ilə onlarla fəlsəfə doktoru (elmlər namizədi) hazırlanmışdır.

AMEA-nın müxbir üzvü, professor Abbas Zamanov onun vəfati ilə bağlı “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetində (14 dekabr 1979) yazmışdır: “Tariximizin dərinliklərində yaranmış ədəbiyyatımızın Nizami, Nəsimi, Füzuli kimi nə-hənglərinin yaradıcılığının öyrənilməsi və əsərlərinin nəşri professor M.Quluzadənin adı ilə bağlıdır”.

Ağaməmməd Abdullayev

Ağaməmməd Səməd oğlu Abdullayev (1908, Bakı – 1976, Bakı) – pedaqoji elmlər doktoru (1958), professor (1960)

A.S.Abdullayev 1926-cı ildə Bakı Pedaqoji Texnikumunu bitirmiştir. Həmin il Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fakültəsinə daxil olmuşdur. Təhsil almaqla bərabər orta məktəbdə Azərbaycan dili müəllimi kimi fəaliyyət göstərmişdir. Onun iş fəaliyyəti 1930-cu ildən ömrünün sonlarına kimi ali məktəblərlə bağlı olmuşdur.

Professor A.Abdullayev Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası elminin yaradıcısı sayılır. O, SSRİ-də fənlərin tədrisi metodikası sahəsində ilk pedaqoji elmlər doktoru elmi adı alan dörd nəfərdən biri idi. Görkəmli alim 1941-1942-ci illərdə M.F.Axundov adına Müəllimlər İnstitutunun direktoru vəzifəsində çalışmışdır.

A.Abdullayev 1943-1944 cü illərdə ADPU-nun rektoru vəzifəsini icra etmişdir. 1942-1949-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Qiyabi Pedaqoji Universitetində Azərbaycan dili kafedrasına rəhbərlik etmiş, 1942-ci ildə pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru (pedaqoji elmlər namizədi), 1958-ci ildə pedaqoji elmlər doktoru alimlik dərəcələrini almışdır. 1958-ci ildə çap etdirdiyi “Azərbaycan dilinin tədrisi tarixindən” adlı monoqrafiyası alimin arxivlərdə uzun müddətli gərgin əməyi nəticəsində yaradılmış qiymətli əsərdir. Bu əsərdə Azərbaycanda ana dili tədrisinin zəngin tarixə malik olduğu göstərilmişdir.

A.Abdullayev 1960-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Elmi işlər üzrə prorektoru, eyni zamanda Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası kafedrasının müdürü işləmişdir. Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası üzrə böyük nüfuz sahibi professor A.Abdullayev 1966-1970-ci illərdə M.F.Axundov adına Dillər İnstitutunun, indiki BSU-nun rektoru vəzifəsini icra etmişdir. Bacarıqlı alim 1970-ci ildən 1976-ci ilə kimi həmin İnstitutun Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası kafedrasının müdürü işləmişdir.

Professor A.S.Abdulayev 150-dən çox elmi əsərin, o cümlədən «Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası», «Azərbaycan dilinin tədrisi tarixindən» adlı fundamental monoqrafiyaların, orta və ali məktəb dərsliklərinin, elmi-metodik vəsaitlərin müəllifidir.

Onun əsərləri arasında «Ümumtəhsil məktəblərində Azərbaycan dilinin tədrisi», «Üslubiyyatın tədrisi metodikası», «Müəllimin nitq mədəniyyəti», «Nitq mədəniyyəti və natiqlik sənəti» kitabları da vardır.

A.S.Abdullayev «Qafqazın müdafiəsi», «1941–1945-ci illərdə «Böyük Vətən müharibəsində göstərdiyi rəşadətə görə» medalları və Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Fəxri Fərmanı ilə təltif olunmuşdur.

Püstəxanım Rzazadə

Püstəxanım Fərəməz qızı Rzazadə (2 iyul 1913, Bakı – 2 may 1981, Bakı) – kimya elmləri doktoru (1965), professor (1965), Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureatı (1978)

P.F.Rzazadə 1931-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Kimya-biologiya fakültəsinə daxil olmuşdur. Tələbəlik illərində fakültə və universitetin ictimai-pedaqoji həyatında fəal iştirak etmiş, 1935-ci ildə təhsilini uğurla başa vurmuşdur.

Əmək fəaliyyətinə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Elmi-tədqiqat laboratoriyasında (1935-1937) başlamışdır. 1937-1945-ci illərdə Bakının müxtəlif ali məktəblərində müəllim işləmişdir. 1945-1957-ci illərdə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Qeyri-üzvi və Fizika-Kimya İnstitutunda bacarıqlı mütəxəssis kimi işləmişdir. 1957-1981-ci illərdə həmin İnstitutda laboratoriya müdürü vəzifəsində çalışmışdır.

Professor P.Rzazadənin əsas tədqiqatları Azərbaycanın təbii mineral sərvətlərinin kompleks emalı və istifadəsinə aiddir.

İstedadlı alim elmi nailiyyətlərinə görə iki dəfə “Şərəf nişanı” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Əkbər Ağayev

Əkbər Məmməd oğlu Ağayev (21 mart 1915, Şuşa – 2 mart 1989, Bakı) – filologiya elmləri doktoru (1972), professor, Azərbaycan Yازıcılar Birliyinin üzvü (1939), Azərbaycanın Əməkdar ali məktəb işçisi (1981)

Ə.M.Ağayev Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat şöbəsini bitirmiştir. 1940-1941-ci illərdə SSRİ Elmlər Akademiyası Azərbaycan filialının doktoranturasında (aspirantura), həmçinin Moskvada Ali Diplomatiya Məktəbində təhsil almışdır. Moskvada Ali Diplomatiya Məktəbində təhsilini başa vurduqdan sonra “İzvestiya” qəzeti və Sovet İttifaqı Teleqraf Agentliyi redaksiyalarında işləmişdir. Bakıda bir sıra mətbuat orqanlarında ədəbi işçi, məsul katib, şöbə müdürü və redaktor vəzifələrində çalışmışdır.

Əkbər Ağayev Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində, Azərbaycan Dillər Universitetində, Bakı Dövlət Universitetində müəllim, kafedra müdürü və fakültə dekanı, Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda ındışaf etmiş sosializm dövrü ədəbiyyatı şöbəsinin müdürü vəzifələrində işləmişdir.

Ədəbi fəaliyyətə hələ 1935-ci ildə başlamış Əkbər Ağayevin “Nizami və dünya ədəbiyyatı” (1964), “Şeirimizin yeni nəslisi”, “Lirikanın qüdrəti”, “Dramaturgiyanın bəzi məsələləri”, “Ədəbiyyat tarixi haqqında qeydlər” və s. kimi ədəbiyyatşünaslıq və ədəbi tənqidə həsr olunmuş xeyli məqaləsi məlumdur ki, onların arasında rus və dünya ədəbiyyatına həsr olunmuş “Anri Barbüs”, “Höte Nizami haqqında”, “Fransız xalqının böyük oğlu”, “Humanist sənətkar”, “Xalq nəgməkarı”, “Səhər şəfəqləri” kimi əsərlər də vardır.

Onun “M.Y.Lermontov və Azərbaycan” (1941), “A.İ.Gertsen” (1962), “Sənətkarlıq məsələləri” (ədəbi-tənqid məqalələr, 1962), “Nizami və dünya ədəbiyyatı” (1964), “Sənətkara töhfə” (1978), “Əsrin tərənnümü” və s. kitabları vardır.

Ə.Ağayev 1981-ci ildə “Azərbaycanın Əməkdar ali məktəb işçisi” adına layiq görülmüşdür.

Yəhya Kərimov

Yəhya Şəfi oğlu Kərimov (1927, Qax r-nu, İlusu kəndi –13 avqust 2021, Qax r-nu) – pedaqoji elmlər doktoru (1975), professor, Beynəlxalq Pedaqoji Akademianın həqiqi üzvü, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar müəllimi

Y.Ş.Kərimov Qax orta məktəbini bitirərək Şəki Pedaqoji Texnikumuna daxil olmuş, oranı bitirdikdən sonra Qaxda pioner baş dəstə rəhbəri və müəllim işləmişdir. 1950-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetini bitirmişdir. 1955-ci ildən Elmi-Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunun doktoranturasında (aspirantura) təhsil almış, 1958-ci ildən həmin institutda kiçik elmi işçi, 1961-ci ildən şöbə müdürü işləmişdir. Y.Kərimov 1962-ci ildə fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1975-ci ildə elmlər doktorluğu dissertasiya işlərini müdafiə etmişdir. 1976-ci ildən Elmi-Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunda elmi işlər üzrə direktor müavini işləmişdir.

Y.Kərimov Elmi-Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunun Müdafiə şurasının sədr müavini və sədri olmuşdur. Onun elmi rəhbərliyi (məsləhətçiliyi) ilə 40-dan artıq fəlsəfə doktoru (elmlər namizədi), 3 elmlər doktoru hazırlanmışdır.

200-dən çox əsərin, o cümlədən “Savad təlimi”, “İbtidai siniflərdə işləşər”, “Altiyaşlıların məktəbə hazırlanmasının nəzəri və praktiki problemləri”, “Əlifba dərsliyinin tətbiqi prinsipləri”, “Uşaq məktəbə gedir”, “Ana dilinin tədrisi metodikası” və s. monoqrafiyaların müəllifidir. 1959-cu ildən ibtidai siniflər üçün ana dili proqramlarının tərtibçisi, bütün proqramların redaktorudur. 1963-cü ildən “Əlifba” dərsliyinin müəllifidir.

Y.Kərimov 1970-ci ildən “İbtidai məktəb və məktəbəqədər tərbiyə” jurnalının redaktorudur.

Mükafatlar:

- “Şöhrət ordeni” — 2006;
- “Qabaqcıl Maarif xadimi”;
- “SSRİ Maarif əlaçısı”;
- “Azərbaycanın Əməkdar müəllimi”;
- Prezident təqaüdçüsü.

Abdulla Mehrabov

Abdulla Oruc oğlu Mehrabov (1 may 1938, Gürcüstan, Bolnisi r-nu, Saraçlı kəndi – 30 may 2015, Bakı) – texnika elmləri doktoru (1983), professor, Əməkdar müəllim (2006)

A.O.Mehrabov 1962-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

1962-ci ildən əmək fəaliyyətinə başlamış, ADPU-da tədris ustası, 1963-cü ildən isə Azərbaycan Politexnik İnstitutunun Fizika kafedrasında müəllim işləmişdir.

Abdulla Mehrabov 1964-1967-ci illərdə Leninqrad Dəqiq Mexanika və Optika İnstitutunun doktoranturasında (aspirantura) “Bərk cisimlər fizikası” ixtisası üzrə təhsilini davam etdirmiş, 1967-ci ildə “Qurğuşun-manqan ərintilərinin fiziki xassələrinin tədqiqi” mövzusunda dissertasiya işini müdafiə edərək fizika-riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru (elmlər namizədi) alimlik dərəcəsi almışdır. 1967-ci ildən 1975-ci ilədək Azərbaycan Politexnik İnstitutunun Fizika kafedrasında assistent, baş müəllim, dosent və kafedra müdürü vəzifələrində çalışmışdır.

A.Mehrabov 1975-ci ildə Azərbaycan Politexnik İnstitutunun bazasında yeni Azərbaycan İnşaat-Mühəndisləri İnstitutu yaradıldıqdan sonra həmin institutun Fizika kafedrasına rəhbərlik etmişdir. 1983-cü ildə “Mürəkkəb həndəsi formalı sistemlərdə istilik ötürülməsinin bəzi problemləri” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edərək texnika elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almışdır.

“Bərk cisimlər fizikası” sahəsində, yüksək enerjili hissəciklərin və radiasiyanın dəmir və nikel əsaslı ərintilərin kristallik quruluşuna, faza keçidlərinə, fiziki, mexaniki və istilik xassələrinə təsirini öyrənərək əldə etdiyi nəticələr A.Mehrabova böyük şöhrət gətirmiş, əməyi elmi ictimaiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Elmi rəhbərliyi (məsələhçiliyi) ilə 12 elmlər doktoru, 29 fəlsəfə doktoru (elmlər namizədi) hazırlanmışdır.

A.Mehrəbov dünyanın aparıcı elmi jurnallarında, respublika məcmuələrində çap olunmuş 400-dən çox elmi məqalənin, 41 elmi-metodik vəsaitin, 9 dərslik və dərs vəsaitinin, 8 monoqrafiyanın və 14 ixtiranın müəllifidir.

A.Mehrəbov 1990-1992-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Xalq təhsili nazirinin müavini, 1990-2000-ci illərdə Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin tədris işləri üzrə prorektoru, 2001-2013-cü illərdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil Problemləri İnstитutunun direktoru vəzifələrində işləmişdir.

2004-cü ildə Rusiya Təhsil Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir. 2006-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə A.Mehrəbov Azərbaycan Respublikasının Əməkdar müəllimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Zahid Qaralov

Zahid İbrahim oğlu Qaralov (10 iyul 1934, Borçalı mahalının Başkeçid r-nu, Ormeşən kəndi – 7 yanvar 2015, Almaniya, Berlin) – pedaqoji elmlər doktoru, professor, Azərbaycan ictimai-siyasi xadimi, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar müəllimi (1981)

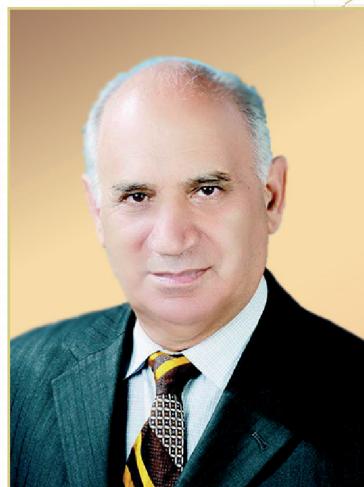
Z.İ.Qaralov 1950-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika-riyaziyyat fakültəsinə qəbul olunmuşdur. Ali məktəbi bitirdikdən sonra, Zahid Qaralov 1956-ci ildə Ormeşən səkkizillik məktəbinə direktor təyin olunmuşdur. Zahid Qaralov 1956-ci ildə Gürcüstan müəllimlərinin I qurultayına nümayəndə seçilmişdir. O, “Əməkdə fədakarlığa görə” medalı ilə təltif edilmişdir. Professor Z.Qaralov 1959-cu il Başkeçid Rayon Komsomol Komitəsinin birinci katibi vəzifəsinə təyin edilmişdir. Dmanisi Rayon Partiya Komitəsinin plenum üzvü və büro üzvü olmuşdur. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində “Fizikanın tədrisi metodikası” ixtisası üzrə qiyabi doktoranturaya (aspiranturaya) qəbul olunmuşdur. 1959-cu ildə Gürcüstan LKGİ MK-nin plenum üzvü seçilmiştir. Maarif Nazirliyinin orqanı olan “Fizika və riyaziyyat tədrisi” jurnalının baş redaktoru olmuş və 1996-ci ilə qədər həmin vəzifəni yerinə yetirmişdir. Z.Qaralov 1974-cü il 1 iyun tarixində ADETPI-nin “Fizika və riyaziyyat tədrisi metodikası” şöbəsinin müdürü vəzifəsinə təyin edilmişdir. 1976-cı il 2 iyun tarixindən ADETPI-nin direktoru vəzifəsini icra etmişdir.

1977-ci il sentyabr ayında Umumittifaq Pedaqoji və Psixoloji Tədqiqatları Əlaqələndirmə Şurasının üzvü seçilmiştir. 1993-cü ildə Z.Qaralovun “Fizika qanunlarının tədrisi” monoqrafiyası çap olunmuşdur.

Z.Qaralov 1981-ci ildə “Respublikanın Əməkdar müəllimi” fəxri adına layiq görülmüşdür. O, “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni, “Əmək veterani” medalı ilə təltif edilmişdir. 1983-cü ildə Azərbaycan SSR Maarif nazirinin müavini təyin edilmiş, İnstitutun direktoru vəzifəsini ictimai əsaslarla davam etdirmişdir. Z.İ.Qaralovun müəllifi olduğu yüzdən çox məqalə və kitabları vardır. İslədiyi dövrdə göstərdiyi nailiyyətlərə görə bir sıra orden və medallarla, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının “Şöhrət” və “Şərəf” ordenləri ilə təltif edilmişdir.

Əjdər Ağayev

Əjdər Əbdüllühüseyn oğlu Ağayev (10 oktyabr 1937, Neftçala r-nu, Qırmızıkənd kəndi – 27 noyabr 2018, Bakı) – pedaqoji elmlər doktoru (1996), professor (1996), şair, publisist, tənqidçi, Azərbaycan Yaziçilar Birliyinin üzvü (2001), Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü (1957), Əməkdar müəllim (2000), Azərbaycan Təhsil Şurasının təsisçisi və ilk sədri

Ə.Ə.Ağayev 1955-1960-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tarix-filologiya fakültəsində təhsil almışdır. 1960-1965-ci illərdə Salyan rayonu məktəblərində müəllim işləmişdir. 1965-1969-cu illərdə Azərbaycan Elmi Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunun doktoranturasında (aspirantura) təhsilini davam etdirmişdir. O, “Ferhad Ağazadənin pedaqoji görüşləri” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu (namizədlik) dissertasiyası müdafiə etmiş, elmi işçi, baş elmi işçi, bölmə müdürü, şöbə müdürü, 1969-cu ildən elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifələrində çalışmışdır. 1996-ci ildə “Azərbaycan ictimai fikrində şəxsiyyətin formallaşması” mövzusunda doktorluq dissertasiya işini müdafiə etmişdir.

1974-1981-ci illərdə “Azərbaycan məktəbi” jurnalının və onun əlavə nəşr edilən məcmuələrinin baş redaktoru olmuşdur. Elmi-Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunda Pedaqogikanın nəzəriyyəsi və tarixi şöbəsinin müdürü, 1981-ci ildən Lənkəran Dövlət Universitetində Pedaqogika və psixologiya kafedrasının müdürü vəzifəsində çalışmışdır. Ə.Ağayev Azərbaycan Nazirliyi nəzdində Elmi-metodiki şuranın Pedaqogika və psixologiya elmləri bölməsinin sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Attestasiya Komissiyasında pedaqogika və psixologiya elmləri üzrə Ekspert Komissiyası sədrinin müavini olmuşdur.

Bədii yaradıcılığa 1950-ci illərdən başlamışdır. İlk hekayəsi “İlk və son mahni” 1956-ci ildə “Azərbaycan pioneri” qəzetində, “Bir də çal o mahnını” adlı ilk şeiri isə 1957-ci ildə “Azərbaycan gəncləri” qəzetində çap olunmuşdur. Onun 200-dək şeirinə mahni bəstələnmiş, əsərləri xarici ölkə xalqlarının dillərinə tərcümə olunmuşdur.

2000-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə Əjdər Ağayev Azərbaycan Respublikasının Əməkdar müəllimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Dərgah Qüdrətov

Dərgah Humay oğlu Qüdrətov (1929, Cəbrayıl r-nu, Daşkəsən kəndi – 2007, Bakı) – tarix elmləri doktoru (1970), professor, Əməkdar müəllim

D.Qüdrətov 1947-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tarix fakültəsinə qəbul olunmuşdur. Tələbəlik illərində fakültə və universitetin ictimai-pedaqoji həyatında fəal iştirak etmişdir. 1951-ci ildə ADPU-nun Tarix fakültəsini bitirmiş, doktoranturada (aspiranturada) təhsilini davam etdirmişdir.

D.Qüdrətov 1962-ci ildə fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1970-ci ildə elmlər doktorluğu dessertasiya işlərini müdafiə etmişdir. O, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tarix fakültəsində müəllim, baş müəllim, dosent, professor vəzifələrində işləmiş, bacarığı və istedadı ilə fərqlənmişdir.

D.Qüdrətovun elmi kadrların hazırlanmasında xidməti böyükdür. Azərbaycanda tarix elminin inkişafında fəaliyyəti olan bir çox tarix elmləri doktoru və tarix üzrə fəlsəfə doktorları onun yetirmələridir.

D.Qüdrətov Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində fəaliyəti dövründə 15 il Tarix fakültəsinin dekanı, 5 il “Türk və Şərqi Avropa xalqları tarixi və tarixin tədrisi metodikası” kafedrasının müdürü olmuşdur.

D.Qüdrətov xeyli sayıda dərslik, dərs vəsaitləri, monoqrafiyalar və elmi-publisistik məqalələrin müəllifi, müdafiə şuralarının üzvü olmuşdur.

Elmi yaradıcılığına və ictimai fəaliyyətinə görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Dərgah Qüdrətov 2006-ci ildə “Əməkdar müəllim” fəxri adına layiq görülmüşdür.

Seyidağa Həmidov

Seyidağa Sail oğlu Həmidov (1938, Lənkəran r-nu, Boladı kəndi – 2018, Bakı) – pedaqoji elmlər doktoru, professor (1994), Əməkdar müəllim (2006)

S.S.Həmidov 1955-ci ildə ADPU-nun Fizika-riyaziyyat fakültəsinə qəbul olunmuşdur. Ümumtəhsil məktəblərinin ibtidai sinifləri üçün riyaziyyat dərsliklərinin rus dilindən tərcümə edilməsində və nəşrə hazırlanmasında S.Həmidovun mühüm xidmətləri olub. Onun elmi fəaliyyəti “Müqayisə nəzəriyyəsi elementlərinin riyazi isbat və hesablamalara tətbiqi” (1984), “Elementar riyazi təsəvvürlərin formalaşdırılması kursunun nəzəri əsasları” (1987), “Uşaqlarda elementar riyazi təsəvvürlərin formalaşdırılması metodikası” (1988), “Pedaqoji fakültədə riyaziyyatın tədrisi metodikası” (1990), “Riyaziyyatın tədrisi metodikası (I-IV siniflər)” (1994), “Həndəsədən didaktik materiallar” (1994), “Riyaziyyatın tədrisi metodikası (I-IV siniflər)” (1997), “Riyaziyyatdan məsələ və misallar” (şərikli, 1983), “Riyaziyyatın tədrisi metodikası” (2001), “İbtidai siniflərdə məsələ həlli təliminin aktual problemləri” (şərikli, 2008) adlı dərslik və dərs vəsaitlərində, respublikanın və xarici ölkələrin nüfuzlu elmi jurnallarında nəşr olunmuş 200-dən artıq elmi, metodik məqalədə öz əksini tapmışdır. S.Həmidov 1994-cü ildə professor elmi adını almışdır. Onun elmi rəhbərliyi ilə 14 nəfər fəlsəfə doktorluğu (namizədlilik) dissertasiya işini müdafiə etmişdir. S.Həmidov ADPU-nun Pedaqoji fakültə Həmkarlar təşkilatının sədri, ilk partiya təşkilatının katibi, universitet Elmi Şurasının elmi katibi (1994-2000), ümumi pedaqogika, pedaqogika və təhsilin tarixi ixtisası üzrə Dissertasiya şurasının elmi katibi (2000-2005), Ali Attestasiya Komissiyasında ekspert şurasının elmi katibi (1995-2000) vəzifələrində çalışmışdır. Uzun müddət Riyaziyyat və onun ibtidai kursunun tədrisi metodikası kafedrasının müdürü vəzifəsində işləmişdir.

Məhəmməd Balayev

Məhəmməd Ali oğlu Balayev (31 dekabr 1938, Qazax r-nu, Xanlıqlar kəndi – 2 mart 2020, Bakı) – fəlsəfə elmləri doktoru (1992), professor (2004), Əməkdar müəllim (2012)

M.A.Balayev 1956-cı ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tarix-filologiya fakültəsinə daxil olmuş, 1961-ci ildə həmin universiteti bitirmişdir. M.Balayev 1961-1962-ci illərdə Yardımlı rayonunun Arus kənd orta məktəbində, 1962-1963-cü illərdə Bakı şəhəri, Nərimanov rayonunun 1, 82, 115 nömrəli orta məktəblərində tarix, Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi işləmişdir. M.Balayev 1964-1967-ci illərdə Azərbaycan AMEA Fəlsəfə və Hüquq İnstitutunun doktoranturasında (aspirantura) təhsil almışdır. 1967-1973-cü illərdə AMEA Fəlsəfə və Hüquq İnstitutunda kiçik elmi işçi vəzifəsində çalışmışdır. 1970-ci ildə fəlsəfə doktorluğu (namizədlik) dissertasiya işini müdafiə edərək fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almışdır.

1968-ci ildən 1974-cü ilə kimi M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Dillər İnstitutunda fəlsəfə müəllimi vəzifəsində işləmişdir. 1973-1992-ci illərdə ADPU-nun Fəlsəfə kafedrasında baş müəllim, dosent vəzifələrində çalışmışdır. 1992-ci ildə “İslam: mənşəyi, təkamülü və ictimai həyatda rolü (problemin siyasi aspekti)” mövzusunda doktorluq dissertasiya işini müdafiə etmiş, fəlsəfə elmləri doktoru elmi dərəcəsi adını almışdır. M.Balayev 1990-1994-cü illərdə ADPU-nun Pedaqoqika və psixologiya fakültəsinin qiyabi şöbəsinin dekan müavini, 2020-ci ilədək Fəlsəfə kafedrasının müdürü vəzifəsini icra etmişdir. M.Balayev 2004-cü ildə professor elmi adını almışdır. 100 elmi məqalənin, 3 metodik vəsaitin, 2 monoqrafiya, 3 kitabı, 19 programın müəllifidir. M.Balayev 2007-ci ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Azərbaycan Respublikasının Qabaqcıl Təhsil işçisi döş nişanı, 2012-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar müəllimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Yafəs Baxşəliyev

Yafəs Rəsul oğlu Baxşəliyev (5 fevral 1940, Qafan, Keypəşin kəndi – 18 aprel 2012, Bakı) – fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor, Əməkdar müəllim (2012)

Y.R.Baxşəliyev Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika-riyaziyyat fakültəsində ali təhsil almışdır. 1962-ci ildə ADPU-nu bitirib təyinatla Laçın rayonunun Pircahan və Kürdhacı kənd məktəblərində fizika və riyaziyyat müəllimi işləmişdir. Sonralar Bakı şəhərindəki 54 sayılı məktəbdə, Sumqayıt Neft kimya avtomatlaşdırma Elmi-Tədqiqat Layihə İnstitutunda çalışmışdır. 1965-ci ildə doktoranturaya (aspirantura) qəbul edildikdən bir il sonra Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Ali cəbr və həndəsə kafedrasının baş laborantı vəzifəsinə işə götürülmüşdür.

Y.Baxşəliyev 1976-ci ildə dissertasiya işini müdafiə edərək fizika-riyaziyyat üzrə felsəfə doktoru (elmləri namizədi) alımlı dərəcəsi almışdır. 1999-cu ildə çalışdığı Ali cəbr və həndəsə kafedrasının müdürü seçilmiş və ömrünün son gününə qədər bu kafedraya rəhbərlik etmişdir. 2009-cu ildə doktorluq dissertasiyası müdafiyyə etmişdir.

5 dərsliyin, bir çox metodiki vəsaitlərin, 80-dən artıq elmi məqalənin müəllifi olan fizika-riyaziyyat elmləri doktoru Y.Baxşəliyev 2012-ci il aprelin 18-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar müəllimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Məlikməmməd Cəbrayılov

Məlikməmməd Saday oğlu Cəbrayılov (15 may 1945, Hacıqabul r-nu, Qızılburun kəndi) – fizika-riyaziyyat elmləri doktoru (1998), professor, Əməkdar müəllim (2006).

1967-ci ildə V.Lenin adına Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunu Riyaziyyat ixtisası üzrə bitirib. Tələbəlik illərində ən yüksək tələbə təqaüdünə -Lenin təqaüdünə layiq görülüb. 1966-ci ildə Moskvada SSRİ tələbələrinin I forumunda iştirak edib. İnstitutu fərqlənmə diplomu ilə bitirən M.Cəbrayılov Lenin təqaüdçüsü olduğu üçün Universitet Elmi Şurasının qərarı ilə Riyazi analiz kafedrasında assistant saxlanılıb. 1966-1970-ci illərdə ADPU-nun komsomol komitəsinin ştatlı katibi olan M.Cəbrayılov 1970-1974-cü illərdə aspiranturada təhsil alıb. 1974-cü ildə “Çoxdəyişənli diferensiallanan funksiyalar nəzəriyyəsinin bəzi məsələləri” mövzusunda namizədlik, 1998-ci ildə “Vektorqiyəmətli funksiyalar üçün Besov fəzalarında daxilolma teoremləri və onların operator-diferensial tənliklərə tətbiqləri” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edib.

Tədqiqatlarında riyaziyyat elmi üçin vacib bir problem-bir sinif anizotrop diferensial operator tənliklərin tədqiqi ilə bağlı meydana gələn vektorqiyəmətli funksiyalardan ibarət Besov-Nikolski fəzalarının struktur xassələri öyrənilib, həmin fəzalarda, həmçinin vektorqiyəmətli Sobolev-Liuviill fəzalarında daxilolma kəsilməzliyi, çəkili halda isə kompaktlığı araşdırılıb, aproksimasiya ədədləri qiymətləndirilib. Aldığı nəticələrin tətbiqi ilə müəyyən sinif operatorun operator əmsallı diferensial tənliklər üçün sərhəd məsələsinin koersitiv həllinin varlığını isbat edib, baş hissəni öz-özünə qoşma olmayan diferensial operatorların rezolventasının qiymətləndirilməsi ilə bağlı nəticələr alıb. Aldığı elmi nəticələr görkəmli rus riyaziyyatçıları-akademiklər S.M.Nikolski, V.A.İlin və Ukrayna EA-akademiki M.Qorbaçuk tərəfindən yüksək qiymətləndirilib.

ADPU-nun Riyazi analiz kafedrasında müəllim (1967-1980), dosent (1980-1991) vəzifələrində işləyib, 1991-ci ildə həmin kafedraya professor seçilib. 1989-1996-cı illərdə ADPU-nun qiyabi təhsil üzrə prorektoru, 1996-

2017-ci illərdə tədris işləri üzrə prorektoru, 1998-2012-ci illərdə Riyazi analiz kafedrasının müdürü vəzifələrində çalışıb. Hazırda həmin kafedranın professorudur. 1989-1992-ci illərdə Azərbaycan ali pedaqoji məktəblərinin Elmi Metodiki Birləşməsinin sədri, sonrakı illərdə Təhsil Nazirliyinin müxtəlif işçi qruplarının və komissiyalarının üzvü olub. 2006, 2009 və 2012-ci illərdə Təhsil Nazirliyinin Dövlət Təhsil Proqramlarını (Dövlət standartları) hazırlayan işçi qrupuna rəhbərlik edib.

2009-2018-ci illərdə ADPU-nun nəzdində fəaliyyət göstərən ümumi pedaqogika, pedaqogika və təhsilin tarixi, təlim və tərbiyənin nəzəriyyəsi və metodikası ixtisasları üzrə Dissertasiya Şurasının üzvü, AMEA-nın Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunda namizədlik və doktorluq dissertasiyalarının müdafiəsini keçirən birdəfəlik şuraların sədr müavini olmuşdur. Onun elmi rəhbərliyi ilə 7 nəfər riyazi analiz və riyaziyyatın tədrisi metodikası ixtisasları üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almış, 1 nəfər elmlər doktoru, 4 nəfər fəlsəfə doktoru dərəcəsi almaq üçün dissertasiyalarını tamamlamışdır. 21 dissertasiya işinin rəsmi opponenti olmuşdur.

1 monoqrafiya, 120-dən artıq elmi və metodiki məqalə, 11 dərs vəsaiti və 2 metodik vəsaitin müəllifidir. Məqalələrinin xeyli hissəsi Rusiya və Ukrayna Elmlər Akademiyalarının Xəbərlərində və digər nüfuzlu elmi jurnallarda nəşr olunub. “Ədədi üsullardan mühazirələr” (1989), “Metrik fəzalar və çoxdəyişənli funksiyaların diferensial hesabı” (1982), “Metrik və normali fəzalar. Xətti operatorlar” (2004), “Riyazi analiz” (diferensial hesabı) (2006,2010) və “Riyazi analiz” (inteqral hesabı) (2016) dərs vəsaitləri nəşr olunub.

Moskva Pedaqoji Universitetinin əməkdaşları ilə birlikdə Rusiya Təhsil Nazirliyinin qrifi ilə dərs vəsaiti kimi təsdiq edilən “Riyazi analiz” (I-II hissə) (Moskva, 2005,2006) kitabının nəşrinə nail olub. Ali pedaqoji təhsilin və riyazi analizin tədrisinin aktual problemləri ilə bağlı Bakı, Ankara, Kiyev, Moskva, Odessa, Düşənbə, Kaluqa, Saratov, Teberda, Voronejdə keçirilən Beynəlxalq və respublika səviyyəli konfransların iştirakçısı olub. Sankt-Peterburq, Roma, Afina, İstanbul, Helsinki şəhərlərində keçirilən konfrans və treninqlərdə iştirak edib. “ADPU-nun Xəbərləri” məcmuəsinin redaksiya heyətinin üzvüdür. 2002-ci ildə Beynəlxalq Pedaqoji Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir. Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasının qərarı ilə “Azərbaycan Respublikasının qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanı (2006), “Rəşadətli əməyə görə” medalı (1970), müxtəlif diplom və Fəxri fərmanlarla təltif olunub.

2006-ci ildə ona Əməkdar müəllim fəxri adı verilib. Yeni Azərbaycan Partiyası ADPU ərazi təşkilatı idarə heyətinin üzvüdür. 2018-ci ildən ADPU Ağsaqqallar Şurasının sədridir.

Nailə Verdizadə

Nailə Allahverdi qızı Verdizadə (10 may 1945, Bakı) – kimya elmləri doktoru (1991), professor, Əməkdar müəllim (2005).

N.A.Verdizadə 1963-cü ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Kimya-biologiya fakültəsinə daxil olmuş, 1967-ci ildə həmin Universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirmiş və orada assistent vəzifəsində fəaliyyətə başlamışdır. 1970-ci ildə kimya üzrə fəlsəfə doktoru (elmlər namizədi), 1991-ci ildə analitik kimya ixtisası üzrə kimya elmləri doktoru elmi dərəcəsi almışdır. İstedadlı alim 1978-ci ildə dosent, 1996-ci ildə professor vəzifəsinə seçilmiştir.

1976-ci ildən 2017-ci ilə kimi ADPU-nun “Analitik və üzvi kimya” kafedrasının müdürü vəzifəsində işləmişdir. Hazırda həmin kafedranın professoru vəzifəsində çalışır. 1989-cu ildən 2012-ci ilə kimi kafedranın nəzdində olan “Koordinasion birləşmələr” elmi-tədqiqat laboratoriyasının rəhbəri olmuşdur. N.Verdizadə Azərbaycan qadınları və müəllimləri qurultaylarının nümayəndəsi olmuşdur. Bacarıqlı alim 400-dən artıq elmi əsərin, o cümlədən 40-dan artıq dərslik, dərs vəsaiti, elmi-populyar kitablar və metodiki göstərişlərin, 13 proqramın müəllifidir. Onun elmi rəhbərliyi (məsləhətçiliyi) ilə 2 elmlər doktoru və 8 kimya üzrə fəlsəfə doktoru hazırlanmışdır. 2005-ci ildə ona Əməkdar müəllim fəxri adı verilmişdir.

Mükafatları:

1980-ci ildə D.İ.Mendeleyev adına Ümumittifaq Kimya Cəmiyyətinin Azərbaycan bölməsinin diplomi; 1981-ci ildə təhsil sistemində yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanması işindəki əməyinə görə SSRİ Ali və orta ixtisas Təhsil Nazirliyi tərəfindən “За отличные успехи в работе» döş nişanı;

2005-ci ildə “Əməkdar müəllim”;

2008-ci ildə “Qızıl qələm” mükafatı.

Cəfər Cəfərov

Cəfər Əsəd oğlu Cəfərov (1932, Qərbi Azərbaycan, Əştərək r-nu, Hamamlı kəndi) – filologiya elmləri doktoru (1992), professor (1993), Əməkdar müəllim (2012).

C.Ə.Cəfərov 1948-ci ildə İrəvan Azərbaycan Pedaqoji Texnikumunu bitirmiş, 1948-1950-ci illərdə Hamamlı kənd məktəbində müəllim işləmişdir. SSRİ Nazirlər Sovetinin qərarına əsasən Ermənistanın Əştərək rayonunda yaşayan azərbaycanlılar 1950-ci ildə Azərbaycan Respublikasının müxtəlif rayonlarına, o cümlədən də Hamamlı kənd sakinləri Salyan rayonuna deportasiya olunmuşlar.

C.Cəfərov 1950-ci ildə Qazax Müəllimlər İnstitutunu bitirmiş, 1952-1953-cü tədris ilində Salyan rayonunun 4 sayılı məktəbində Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi işləmiş, 1953-1958-ci illərdə BDU-nun Filologiya fakültəsində təhsil almışdır. 1958-1960-ci illərdə Tərtər rayonunda müəllim işləmişdir. 1960-1964-cü illərdə ADPU-nun doktoranturasında (aspirantura) təhsil almış, 1964-1974-cü illərdə Azərbaycan dilçiliyi kafedrasında assistent, baş müəllim, dosent vəzifələrində fəaliyyət göstərmişdir. 1993-cü ildən Müasir Azərbaycan dili kafedrasında professor vəzifəsində çalışır.

C.Cəfərov 1965-ci ildə "Azərbaycan dilində inkarlığın ifadə vasitələri" mövzusunda fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1992-ci ildə "Müasir Azərbaycan dilində keçid prosesləri" mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiya işlərini müdafiə etmişdir. 100-dən çox elmi məqalənin, "Nitq hissələrində keçid prosesləri" (1983), "Müasir Azərbaycan dilində inkarlığın ifadə vasitələri" (2000) adlı monoqrafiyaların, "Müasir Azərbaycan dilinin morfologiyası" (N.Abdullayevlə birlikdə, 2004) dərsliyinin, "Linqvistik təhlil nümunələri" (N.Abdullayevlə birlikdə, 2004) dərs vəsaitinin müəllifidir. C.Cəfərov BDU-nun nəzdində fəaliyyət göstərən Dissertasiya Şurasının üzvüdür.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 18 aprel 2012-ci il tarixli Sərəncamı ilə Cəfər Əsəd oğlu Cəfərov Azərbaycan Respublikasının

Əməkdar müəllimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Himalay Qasimov

Himalay Ənvər oğlu Qasimov (21 fevral 1939, Naxçıvan MR) – filologiya elmləri doktoru (1995), professor (1996)

H.Ə.Qasimov 1966-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tarix-filologiya fakültəsini bitirmişdir.

1966-ci ildən Naxçıvan şəhər 2 sayılı orta məktəbdə müəllim işləmişdir. 1969-cu ildən Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində çalışır. 1974-cü ildə “Azərbaycan ədəbiyyatında süjetli lirika” adlı fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1995-ci ildə “Müasir Azərbaycan romanı: janın tipologiyası və poetikası” mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiya işlərini müdafiə etmişdir. 1996-ci ildən Azərbaycan və dünya ədəbiyyatı kafedrasının professorudur.

H.Qasimov 2003-cü ildən 2019-cu ilədək Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Azərbaycan və dünya ədəbiyyatı kafedrasının müdürü vəzifəsində işləmişdir.

Elmi kadrların hazırlanmasında onun əvəzsiz xidmətləri vardır. Onlarla fəlsəfə doktoru (elmlər namizədi) və elmlər doktoru dissertasiya işlərinin elmi rəhbəri (məsləhətçisi) olmuş, 40-dan çox fəlsəfə doktoru (namizədlik) və elmlər doktoru dissertasiya işlərinə rəsmi opponentlik etmişdir.

H.Qasimov Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstитutunda və universitetlərdə Dissertation Şuralarının üzvü olmuşdur.

2006-ci ildə “Tərəqqi” medalı ilə təltif edilmişdir.

Mirzəli Murquzov

Mirzəli İsmayıł oğlu Murquzov (1 aprel 1937, Qazax r-nu, Çaylı kəndi) — fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor, Əməkdar müəllim (2005), “Şöhrət” ordenli (2006)

M.İ.Murquzov ADPU-nun Fizika-riyaziyyat fakültəsində təhsil almışdır. 1962-ci ildə ADPU-nu bitirdikdən sonra Ukrayna EA-nın Materialşünaslıq İnstitutunun doktoranturasına (aspiranturasına) daxil olmuşdur. Akademik B.V.Samsonovun rəhbərliyi altında müxtəlif kristal maddələrin fiziki xassələri ilə atom quruluşu arasında əlaqəni tədqiq etməyə başlamışdır.

Gərgin əməyin nəticəsi olaraq M.Murquzovun maddənin xassəsi ilə elektron quruluşu arasındaki əlaqəyə həsr olunmuş elmi-tədqiqat işi onun elmi rəhbəri tərəfindən ilin ən yaxşı işi hesab edildi və bu barədə Ukraynanın mərkəzi qəzeti olan “Radianskaya Ukrayna” geniş informasiya verdi.

Azərbaycana qayıtdıqdan sonra da M.Murquzov aktuallığı ilə seçilən elmi işlərini davam etdirdi. Onun təşəbbüsü ilə Azərbaycanda Elmlər Akademiyasının Qeyri-üzvi və Fiziki Kimya İnstitutunda ilk dəfə lantanoidli materialların tədqiqinə başlandı. Lantanoidlərin oxşar elektron quruluşlarına görə onların fərdi xüsusiyyətlərinin dəqiq araşdırılaraq sistemləşdirilməsi problemlərinin həllində onun müstəsna xidmətləri vardır. Aldığı elmi nəticələrlə bir sıra xarici ölkələrdə keçirilən beynəlxalq konfranslarda məruzələri alımların marağına səbəb olmuşdur.

M.Murquzov 1969-cu ildə ADPU-nun Ümumi fizika və astronomiya kafedrasına baş müəllim vəzifəsinə seçilmiş, 1996-2016-cı illərdə Fizika fakültəsinin dekanı vəzifəsində çalışmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 4 oktyabr 2005-ci il tarixli Sərəncamı ilə Əməkdar müəllim fəxri adına layiq görülmüş, 26 dekabr 2006-cı ildə ona “Şöhrət” ordeni verilmişdir.

Vidiadi Xəlilov

Vidiadi Cəmil oğlu Xəlilov (25 dekabr 1942, Cəbrayıl r-nu, Çərəkən kəndi) – pedaqoji elmlər doktoru (1994), professor (1997), Əməkdar müəllim (2006), Rusiya Pedaqoji və Sosial Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü (2011)

V.C.Xəlilov 1964-cü ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Pedaqogika və ibtidai təhsil fakültəsini bitirmişdir.

V.Xəlilov 1968-ci ildə Azərbaycan Dövlət Elmi-Tədqiqat Pedaqogika İnstitutunun doktoranturasına (aspirantura) daxil olmuş, 1971-ci ildə doktorantura təhsilini uğurla bitirmiştir. Həmin institutda kiçik elmi işçi (1971), baş elmi işçi (1976) və yeni yaradılan Estetik tərbiyə şöbəsinin müdürü (1977-2000), 2010-cu ildən 2014-cü ilədək Məktəbəqədər və ibtidai təhsil şöbəsinin müdürü vəzifələrində çalışmışdır. 2014-cü ildən Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun baş elmi məsləhətçisi vəzifəsində çalışır. “Məktəbəqədər və ibtidai təhsil” jurnalının redaksiya heyətinin üzvüdür.

V.Xəlilovun elmi rəhbərliyi ilə 15 nəfər dissertasiya müdafiə edərək pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru (elmlər namizədi) elmi dərəcəsi almışdır. 24 nəfərin dissertationası işinə rəsmi opponentlik etmişdir. Bununla yanaşı, professor Vidiadi Xəlilov estetika, estetik tərbiyə, musiqi, təsviri incəsənət üzrə monoqrafiya, program və dərsliyin, 200-dən çox məqalənin müəllifidir.

Vidiadi Xəlilov Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamları ilə 2006-ci ildə Əməkdar müəllim fəxri adına, 2021-ci ildə 3-cü dərəcəli “Əmək” ordeninə layiq görülmüşdür.

Mükafatları:

SSRİ Maarif əlaçısı — 1982;

Respublika Lenin komsomolu mükafatı — 1982;

Akademik Mehdi Meh dizadə mükafatı — 1997.

Sərdar Quliyev

Sərdar Musa oğlu Quliyev (1923, Füzuli r-nu, Dədəli kəndi) – pedaqoji elmlər doktoru (1988), professor, Əməkdar müəllim (2011)

S.M.Quliyev 1949-cu ildə Füzuli şəhərindəki Pedaqoji Texnikumu, 1953-cü ildə ADPU-nun Tarix fakültəsini bitirmiştir. O, Naxçıvan ikiillik Pedaqoji İnstytutunda, Füzuli rayonunun Yuxarı Seyidəhmədli kənd orta məktəbində müəllim, Dədəlikənd məktəbində direktor, Göyçay RXMŞ-da metodist, inspektor vəzifələrində işləmişdir.

S.Quliyev 1968-ci ildə “Şagirdlərdə düzlük və doğruçuluq təriyəsi (V-VIII siniflərdə)” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 1988-ci ildə “Şagirdlərin mənəvi təriyəsində ailə, məktəb, ictimaiyyətin və əmək kollektivlərinin əlbir fəaliyyətinin nəzəri əsasları” mövzusunda doktorluq dissertasiya işlərini müdafiə etmişdir.

ADPU-da Axşam və qiyabi işlər üzrə prorektor, universitet Partiya komitəsinin katibi, Hazırkı şöbəsinin dekanı, İbtidai təhsilin pedaqogikası və metodikası kafedrasının müdürü vəzifələrində çalışmışdır. 25 kitab, kitabça və dərs vəsaitinin, 200-dən artıq elmi-pedaqoji məqalənin müəllfididir.

S.Quliyev “Qabaqcıl maarif xadimi”, “Azərbaycan Respublikasının qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanları ilə təltif olunmuş, 2012-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar müəllimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Tərlan Novruzov

Tərlan Cabbar oğlu Novruzov (20 yanvar 1947, Yardımlı r-nu, Bürzüm Bülbül kəndi) – filologiya elmləri doktoru (1993), professor (1995), 1993-cü ildən Azərbaycan Yazarlar Birliyinin üzvü, Əməkdar müəllim (2012)

T.C.Novruzov 1965-1969-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tarix-filologiya fakültəsində təhsil almışdır. 1969-1974-cü illərdə həmin universitetdə Azərbaycan dilçiliyi kafedrasında assistent, müəllim işləmişdir. 1974-1983-cü illərdə Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrasında müəllim, M.F.Axundov adına Rus dili və Ədəbiyyatı İnstitutunda Azərbaycan dili və ədəbiyyatı kafedrasında baş müəllim olmuşdur (1984). 1985-1993-cü illərdə ADPU-nun Azərbaycan, rus və xarici ölkələr ədəbiyyatı kafedrasında baş müəllim, dosent vəzifələrində çalışmışdır. 1993-cü ildən həmin kafedranın professorudur.

T.Novruzov “M.Ə.Sabir ədəbi məktəbi” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir (1992). “Xarici ədəbiyyat (Orta əsrlər və intibah dövrü)” (1993), “XVII əsr xarici ədəbiyyatı” (1992), “Antik ədəbiyyat tarixi” (1996) dərs vəsaitləri (icmal) və tədris proqramlarını tərtib etmişdir. 100-dən çox elmi əsərin müəllifidir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 18 aprel 2012-ci il tarixli Sərəncamı ilə Tərlan Cabbar oğlu Novruzov Azərbaycan Respublikasının Əməkdar müəllimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Rafiq Əliyev (Yusifoğlu)

Rafiq Yusif oğlu Əliyev – Rafiq Yusifoğlu (2 yanvar 1950, Qubadlı r-nu, Çardaxlı kəndi) – şair, yazıçı, filologiya elmləri doktoru (2006), professor (2008), tərcüməçi, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü (1986), Əməkdar mədəniyyət işçisi (2005)

R.Y.Əliyev 1966-1970-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Filologiya fakültəsində, 1978-1982-ci illərdə Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun doktoranturasında (aspirantura) təhsil almışdır.

R.Y.Əliyev 1984-cü ildə “Azərbaycan poemasının inkişaf problemləri” mövzusunda fəlsəfə doktorluğu (namizədlik), 2006-cı ildə “XX əsr Azərbaycan poemasının sənətkarlıq xüsusiyyətləri” mövzusunda doktorluq dissertasiya işlərini müdafiə etmişdir.

R.Yusifoğlu əmək fəaliyyətinə Sumqayıt şəhərində tərbiyəçi müəllim kimi başlamış, 1971-1972-ci illərdə Sumqayıtda 10 sayılı orta məktəbdə, 1973-1985-ci illərdə 23 sayılı orta məktəbdə müəllimlik etmişdir. 1985-ci ildən 1992-ci ilədək “Göyərçin” jurnalında şöbə müdürü, 1992-1996-ci illərdə məsul katib olmuşdur. 1996-1997-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Televiziyasının “Xəbərlər” baş redaksiyasında “Elm, mədəniyyət, incəsənət” şöbəsinin müdürü vəzifəsində çalışmışdır. Rafiq Yusifoğlu 1997-ci ildən “Göyərçin” jurnalının baş redaktorudur.

Hazırda Sumqayıt Dövlət Universitetinin Azərbaycan və xarici ölkələr ədəbiyyatı kafedrasının professorudur. Eyni zamanda 2008-ci ildən Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin professoru vəzifəsində işləyir. Şairin uşaqlıq ədəbiyyati sahəsində xüsusi fəaliyyəti vardır.

Ədəbi fəaliyyətə hələ orta məktəbdə oxuyarkən başlayan Rafiq Yusifoğlu 1966-ci ildən dövri mətbuatda şeirləri, məqalələri ilə müntəzəm çıxış edir. Son illərdə bədii tərcümə ilə ciddi məşğul olur. O, F.Q.Lorkanın, Corc Bayronun, Peter Şyuttun, Hans Jurgen Hayzenin, Ulla Hanin, Roza Auslenderin və başqalarının şeirlərini, dünya uşaqlıq ədəbiyyatının gözəl nümunələrini

Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir. Əsərləri bir sıra dillərə tərcümə edilib. Çoxsaylı elmi-publisistik məqalələrin, mahni mətnlərinin müəllifidir. Əsərləri əsasında “Qəm karvani”, “Bütün Azərbaycan əsgər olmalı” televiziya tamaşaları çəkilmişdir.

2005-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisi fəxri adına layiq görülmüşdür.

SOVET İTTİFAQI QƏHRƏMANLARI

Mehdi Hüseynzadə

Mehdi Hənifə oğlu Hüseynzadə, ləqəbi Mixaylo (22 dekabr 1918, Bakı, Novxani – 2 noyabr 1944, Sloveniya, Vitovlye) – leytenant, partizan, İkinci Dünya müharibəsi dövründə kəşfiyyat-təxribat qrupunun rəhbəri, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı (1957)

M.H.Hüseynzadə İkinci Dünya müharibəsi zamanı əsir düşsə də, düşərgədən qaçaraq Yuqoslaviya, Triest, İtaliya partizan dəstələri ilə Vermaxta qarşı mübarizə aparmış, çətin döyüş tapsırıqlarını və sabotaj əməliyyatlarını yerinə yetirmişdir. 1925-ci ildə o, yazıçı Süleyman Sani Axundovun direktoru olduğu 77 sayılı natamam (7 illik) orta məktəbə (sonradan 19 sayılı orta məktəb) daxil olmuşdur. Mehdinin ilk müəllimi bəstəkar Səid Rüstəmov idi. 1932-ci ildə o, orta məktəbi bitirərək Bakı Rəssamlıq məktəbinə qəbul edilmişdir. Mehdi Hüseynzadə burada Kazım Kazımkadə, Əsgər Abbasov, Əli Zeynalov, Mürsəl Nəcəfov ilə birlikdə oxumuşdur. Onun diplom işinin mövzusu Qırmızı Ordu əsgərlərinin həyatı barədə idi və o, bu rəsmini “Qırmızı Ordu əsgərləri düşərgələrdə” adlandırmışdır. 1936-ci ildə Rəssamlıq məktəbini uğurla bitirən Mehdi Hüseynzadə Suraxanıda ibtidai məktəblərdən birinə müəllim göndərilmişdir. O, burada bir neçə ay işləmişdir. Bununla yanaşı, gənc rəssam Abbas Səhhət adına kitabxanada oxu zalının rəhbəri kimi də çalışmışdır. M.Hüseyinzadə daha sonra Leningrad Xarici Dillər İnstitutunda Fransız dili fakültəsinə daxil olmuş, 1940-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsinin ikinci kursuna köçürülmüşdür. Onun Pedaqoji Universitetə keçməsinin səbəbi poeziyaya və ədəbiyyata olan sevgisindən irəli gəlmişdir. Mehdi Hüseynzadə 1944-cü il noyabrın 2-də tapsırıqdan Çepovan yaşayış məntəqəsində yerləşən 9-cu korpusun qərargahına qayıdarkən Vitovlye kəndində həlak olmuşdur. SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin 11 aprel 1957-ci il tarixli qərarı ilə Mehdi Hüseynzadəyə ölümündən sonra Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verilmişdir.

Fariz Səfərov

Fariz Məcid oğlu Səfərov (20 iyun, 1920, Ağdaş r-nu, Ləki qəsəbəsi – 27 avqust 1964, Bakı) – Sovet İttifaqı Qəhrəmanı (1944)

F.M.Səfərov Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində ali təhsil almış, universiteti bitirdikdən sonra Kürdəmir rayonunda rus dili müəllimi işləmişdir.

F.Səfərov 1939-cu ildə Bakı ŞHK-dan hərbi xidmətə çağırılmış, Litvada, sonra Minsk şəhərində Hərbi Hava Qüvvələri hissəsində xidmət etmişdir.

On günlük məzuniyyətə gedən baş serjant Fariz Səfərov mühəribə başladığından Minskdəki hərbi hissəyə geri dönməli olmuşdur. Yolda olduğu qatarı alman təyyarələri bombalamış, çox sayıda insan ölsə də, Səfərov Fariz sağ qalmış və 416-cı Taqanroq diviziyasının hissələrindən birinə qoşulmuşdur.

1943-cü ildə Zaporoyje ətrafında Qızıl Ordu birləşmələri qanlı döyüslərlə düşməni sıxışdıraraq Dnepr sahillərinə yaxınlaşlığı bir vaxt baş serjant F.Səfərov gecənin qaranlığında bir qrup döyüşü ilə birlikdə qayıqlarla düşmən sahilinə yön alır. Sahilə yaxınlaşmağa 10-15 metr qalmış düşmən onların qayıqlarını görsə də, sahilə çıxa bilirlər. Ağır döyüslərə baxmayaraq düşmən sahil zolağını yenidən ələ keçirə bilmir. Fariz Səfərovun rəhbərliyi altında əməliyyat müvəffəqiyyətlə tamamlanır. Alman ordusuna məxsus xeyli döyüş sursatı, texnikası ələ keçirilir. Tezliklə sovet ordu hissələri Dnepr çayıını keçərək hücuma başlayır. Mühəribədən sonra da F.Səfərov ordudan ayrılmamış və 1957-ci ildə mayor rütbəsində ehtiyata göndərilmişdir.

19 mart 1944-cü il tarixində SSR Ali Sovetinin qərarı ilə Səfərov Fariz Məcid oğluna Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verilmişdir.

Orden və medalları:

- “Qırmızı Ulduz” ordeni;
- “Lenin” ordeni;
- “İgidliyə görə” medalı;
- “Qırmızı bayraq” ordeni.

Xıdır Mustafayev

Xıdır Həsən oğlu Mustafayev (27 mart 1905, Qərbi Azərbaycan, Kirovakan, Gözəldərə kəndi – 21 may 1976, Bakı) – Sovet İttifaqı Qəhrəmanı (1944)

X.H.Mustafayev 1937-ci ildə Kirovakan RHK-dan orduya çağırılmışdır. 1937-1941-ci illərdə əsgərlik dostu Xankisi Şükür oğlu İsmayılovla birlikdə Tiflis Ali Piyadalar Məktəbində hərbi təhsil almışdır. Müharibənin ilk günlərində Motoatıcı batalyonun komandiri olmuşdur. Stalinqrad, Kiyev, Jitomir, Kazatin, Berdiçev, Prokursov, Ternopol uğrunda aparılan döyüşlərdə iştirak etmişdir. 1943-cü ilin payızında Kiyevin azad edilməsi uğrunda döyüşlərdə tankçılar batalyonunun komandiri mayor Xıdır Mustafayev xüsusilə fərqlənmişdir. 1943-cü il noyabrın 5-dən 6-na keçən gecə Xıdır Mustafayev zərbəçi tank batalyonuna komandır təyin edilmişdir. Komandirin təklifi ilə qurulan strateji plana uyğun olaraq batalyonun qarşısına gözlənilmədən düşmənin arxasına keçib Kiyevdən 70 kilometr aralıda yerləşən Fastov şəhərini tutmaq vəzifəsi qoyulmuşdur. Noyabrın 6-sı axşam X.Mustafayevin tankçıları şəhərə daxil olaraq dəmiryol vağzalını ələ keçirdilər. Beş saat yaxın davam edən döyüşlər nəticəsində sovet tankçıları alman qarnizonunu darmadağın edərək Fastov şəhərini onlardan tamamilə təmizləmişdir. Düşmən döyüş meydanında 64 zenit topu, 43 tank, 16 eşalon, 40 min tona yaxın yanacaq, 5 parovoz və 40 silah ambarını qoyub qaçmışdır. X.Mustafayev 1945-ci ildə Bakıya gəlmiş, ADPU-da ikinci ali təhsil almışdır. Bir müddət Bakı Şəhəri Hərbi Komendaturasına rəhbərlik etmişdir. Sonra mülki işə keçmiş, Azərbaycan SSR Avtomobil Nəqliyyatı Nazirliyində şöbə rəisi, 1 nömrəli Bakı Taksomator Parkının direktoru vəzifələrində çalışmışdır.

Xıdır Mustafayev 2 "Lenin" ordeni, "Qırmızı Ulduz" ordeni, 1-ci dərəcəli "Vətən müharibəsi" ordeni, "Qırmızı Bayraq" ordeni, "Qırmızı Ulduz" medali ilə təltif edilmişdir. Fastov uğrunda döyüşlərə peşəkarlıqla komandanlıq etdiyinə və döyüş meydanında qəhrəmanlığı ilə fərqləndiyinə görə SSRİ Ali Sovetinin 1944-cü il 10 yanvar tarixli qərarı ilə Xıdır Həsən oğlu Mustafayevə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verilmişdir.

Səlahəddin Kazimov

Səlahəddin Həsən oğlu Kazimov (22 dekabr 1920, Zaqatala, Qas – indiki Dağlı kəndi – 2 iyul 1978, Bakı) – general-major, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı (1943)

S.H.Kazimov 1941-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmış, 1942-ci ilin aprelindən Mərkəzi cəbhədə 13-cü Ordu tərkibində 62-ci Artilleriya alayında batalyon komandiri vəzifəsində döyüş əməliyyatına başlamışdır. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində ali təhsil almışdır.

Baş leytenant S.Kazimov Desna, Dnepr və Pripyat çaylarının keçilməsi əməliyyatlarında fərqlənmişdir.

1943-cü ilin 22-23 sentyabrında Dnepr çayını keçərkən sərrast atəş ilə düşmənin atəş nöqtələrini məhv etmiş, alayın Dneprin sağ sahilinə keçməsini və hücum əməliyyatının Çerniqov, Qomel istiqamətlərində genişlənməsini təmin etmişdir.

S.Kazimov SSR Ali Sovetinin qərarı ilə 1943-cü ilin 16 oktyabrında Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı almışdır.

Mühəribədən sonra S.Kazimov Azərbaycanda Daxili İşlər Nazirliyi sisteminde işləmiş və general-major rütbəsində nazir müavini vəzifəsinə yüksəlmişdir.

Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Səlahəddin Kazimovun barelyefi Bakı şəhərindəki Səməd Vurğun küçəsi 196 ünvandakı binaya vurulmuşdur.

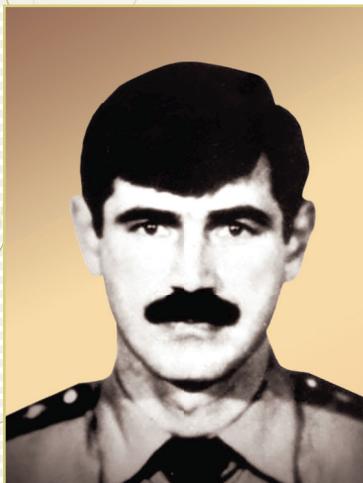
Mükafatları:

- “Lenin” ordeni;
- “Qırmızı Ulduz” ordeni;
- “Qırmızı bayraq” ordeni;
- “Döyüş xidmətlərinə görə” medalı;
- “1941-1945-ci illər Büyük Vətən müharibəsində Almaniya üzərində qələbəyə görə” medalı,

“Berlinin alınmasına görə” medalı;
“Varşavanın azad edilməsinə görə” medalı;
“Moskvanın müdafiəsinə görə” medalı;
“SSRİ Silahlı Qüvvələrinin 40 illiyi” yubiley medalı;
“SSRİ Silahlı Qüvvələrinin 50 illiyi” yubiley medalı;
“Praqanın azad edilməsinə görə” medalı;
“1941-1945-ci illər Büyük Vətən müharibəsində Qələbənin 20 illik yubileyi” medalı;
“Vladimir İliç Leninin anadan olmasının 100 illiyi ilə əlaqədar rəşadətli əməyə görə” medalı;
“Aleksandr Nevski” ordeni;
“Sovet Ordu və Donanmasının 30 illiyi” yubiley medalı.

AZƏRBAYCANIN MİLLİ QƏHRƏMANLARI

Mətləb Quliyev

Mətləb Kamran oğlu Quliyev (9 yanvar 1959, Beyləqan r-nu – 31 avqust 1992, Ağdam r-nu) – Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı (1992), Qarabağ müharibəsi şəhidi

M.K.Quliyev C.Naxçıvanski adına hərbi məktəbdə təhsil almış, hərbi xidmətini Ukraynada keçmişdir.

M.Quliyev Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin İncəsənət və fiziki tərbiyə fakültəsinə qəbul olunmuşdur. 1985-ci ildə leytenant rütbəsi ilə təhsilini başa vuraraq Sumqayıt şəhərində 3 sayılı məktəbdə hərbi hazırlıq müəllimi işləmişdir. M.Quliyev 1992-ci ildən Daxili İşlər Nazirliyində çalışmışdır.

Bacarıqlı hərbçi tez-tez cəbhəyə getmiş, torpaqlarımızın azad edilməsi uğrunda döyüşlərdə cəsarətlə iştirak etmişdir. 1992-ci il 31 avqustda Ağdam bölgəsində ağır döyüşlər zamanı mənfur erməni quldurları yüksəklikləri ələ keçirmişdilər. Bunu görən Mətləb Quliyev pulemyotla düşmənin üzərinə yermiş, onlarla erməni yaraqlısını məhv etmişdir. Cəsur döyüşçünün mərmisinin bitdiyini görən azgınlaşmış ermənilər onu hər tərəfdən mühasirəyə alaraq atəş açmağa başlamışdır. Bu qanlı döyüşdə M.Quliyev qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 290 sayılı fərmanı ilə baş leytenant Mətləb Kamran oğlu Quliyev ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhərinin “Şəhidlər xiyabanı”nda dəfn edilmişdir.

Mirələkbər İbrahimov

Mirələkbər Mirələsgər oğlu İbrahimov (30 sentyabr 1961, Qərbi Azərbaycan, Vedibasar mahalı, Xalisa kəndi – 5 mart 1994, Füzuli r-nu) – Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı (1994), Qarabağ müharibəsi şəhidi

M.M.İbrahimov 1978-ci ildə Bakı şəhərindəki 158 sayılı orta məktəbi bitirmiş və hərbi xidmətə getmişdir. 1980-ci ildə ordudan təxris olunan gənc M.İbrahimov Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin İncəsənət və fiziki tərbiyə fakültəsinə daxil olmuşdur. Universiteti bitirdikdən sonra Bakıda 153 sayılı orta məktəbdə ibtidai hərbi hazırlıq müəllimi işləmişdir.

Qarabağda ermənilərin törətdikləri ağlaşımaz vəhşiliklər Mirələkbəri bərk narahat etmiş və könüllü olaraq cəbhəyə yollanmışdır.

1993-cü ildə onu yenicə yaradılmış Yasamal taboruna komandir təyin etmişlər. M.İbrahimov öz taboru ilə Füzuli rayonunun Kürdmahmudlu, Aşağı Seyidəhmədli kəndləri uğrunda gedən döyüslərdə qəhrəmancasına vuruşmuşdur. Onun son döyüşü 5 mart 1994-cü ildə olmuşdur. Mənfur erməni quzdurları iki kəndi işğal etmişdilər. Əks hücumda keçən cəsur komandırın taboru kəndləri azad etmişdir. Bu döyüşdə Mirələkbər İbrahimov qəhrəmancasına şəhid olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı fərmanı ilə kapitan İbrahimov Mirələkbər Mirələsgər oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

SOSİALİST ƏMƏYİ QƏHRƏMANLARI

Zərbəli Səmədov

Zərbəli Mirzəğa oğlu Səmədov (1 yanvar 1908, Bakı – 4 oktyabr 1979, Bakı) – Azərbaycan SSR Əməkdar müəllimi (1960), Sosialist Əməyi Qəhrəmanı (1968)

Z.M.Səmədov 1927-ci ildə Bakıda Pedaqoji məktəbi, 1941-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil-ədəbiyyat fakültəsini bitirmiştir.

1929-cu ildən Bakı məktəblərində (1945-ci ildən ömrünün sonuna dək Qırmızı Əmək Bayrağı ordenli 190 nömrəli orta məktəbdə) Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi işləmişdir.

Z.Səmədov rus məktəblərinin 9-cu sinifləri üçün “Azərbaycan dili” dərsliyinin (1958-1978), “Rusca-azərbaycanca danışışq kitabı”nın (1964, 1969), “8-ci sinifdə ədəbiyyat dərsləri” metodik vəsaitinin (1971) müəlliflərindən biridir. İşlədiyi müddətdə bacarığı, peşəsinə dərin sevgisi, məsuliyyəti ilə fərqlənmişdir. 1960-ci ildə Azərbaycan SSR Əməkdar müəllimi, 1968-ci ildə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

Z.Səmədov Lenin ordeni, 2 “Şərəf nişanı” ordeni və medallarla təltif olunmuşdur.

Rüstəm Səfərəliyev

Rüstəm Qasım oğlu Səfərəliyev (1909, Füzuli r-nu, Qoçəhmədli kəndi – 1991, Bakı) – partiya və dövlət xadimi, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı (1949)

R.Q.Səfərəliyev 1934-cü ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tarix fakültəsini bitirmiştir.

1929-1974-cü illərdə müəllim, Pedaqoji Texnikumun direktoru, Bakıda məktəb direktoru, Maarif şöbəsinin müdürü, AKP MK aparatında təlimatçı, Şəki RK-nın katibi, Azərbaycan KP Balakən, Zaqtala, Mirbəşir, Göyçay, Bərdə Rayon Komitələrinin birinci katibi və s. vəzifələrdə işləmişdir.

1948-ci ildə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və satışının yerinə yetirilməsində yüksək əmək göstəricilərinə nail olmuşdur.

R.Səfərəliyev Sov.İKP 19, 25, 26-cı və AKP 18-30-cu qurultaylarının nümayəndəsi olmuşdur. 1951-ci ildən AKP MK üzvü idi. Azərbaycan SSR Ali Sovetinin (1, 5, 7-10-cu çağırış) deputati seçilmişdir.

1972-ci ildə partiya və dövlət orqanlarında çalışmışdır. Rüstəm Səfərəliyevə həsr olunmuş “Bizim katib” adlı film çəkilmişdir. Kinoportretdə raykom katibinin gündəlik işi, qayğıları öz əksini tapmışdır.

Rüstəm Səfərəliyev 1949-cu ildə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdür.

Mükafatları:

“Lenin” ordeni 4 dəfə;

“Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni;

Sosialist Əməyi Qəhrəmanı;

“Şərəf Nişanı” ordeni.

SSRİ XALQ MÜƏLLİMLƏRİ

Zahid Şöyübov

Zahid Hamil oğlu Şöyübov (22 oktyabr 1924, Ağdaş r-nu, Ərəbbəsrə kəndi – 2006, Xaldan) – Azərbaycan SSR Əməkdar müəllimi (1960), SSRİ Xalq müəllimi (1981)

Ailənin ağırlığı çox gənc yaşlarından üzərinə düşən Zahid Şöyübov 1942-ci ildə Sovet ordusu sıralarına çağırılıb. 416-cı Azərbaycan diviziyanın 1368-ci polkunun tərkibində Şimali Qafqazda hitlerçilərlə aparılan ağır döyüslərin iştirakçısı olub. Cəbhə yolları gənci Taqanroq və Ukrayna torpaqlarındakı Mariopol şəhəri uğrunda döyüslərə gətirib çıxarıb. Almaniya ərazisində gedən döyüslərdə də özünü igid döyüşü kimi göstərəmiş, bir sırə orden və medallara layiq görülmüşdür.

Z.Şöyübov 1946-ci ildə ordudan tərxis olunub, doğma yurda, kəndinə qayıtmışdır. O, 1949-cu ildə Şəki Pedaqoji məktəbini bitirmişdir. Bu illər ərzində daim öz üzərində işləyən Z.Şöyübov Şəki Pedaqoji məktəbini bitirən vaxtdan Xaldan kənd orta məktəbinə təyinat almışdır. Burada müəllim işləyərək Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika-riyaziyyat fakültəsində qiyabi təhsil (1949-1955) almışdır.

Z.Şöyübov 1949-1955-ci illərdə Xaldan orta məktəbində fizika-riyaziyyat müəllimi, dərs hissə müdürü, direktor vəzifələrində çalışmışdır. 1955-1962-ci illərdə Xaldan rayon, Mingəçevir şəhər Maarif şöbələrində müdir vəzifəsində işləmişdir. Tanınmış ziyanlı 1962-ci ildə yenidən Xaldana qayıtmış, orada əvvəlcə müəllim, 3 il sonra isə həmin məktəbə direktor təyin olunmuş və ömrünün sonuna kimi bu məktəbdə çalışmışdır.

Z.Şöyübovun başçılıq etdiyi məktəb Respublikadan uzaqlarda da tanınmış, məşhurlaşmışdır. O zaman İttifaq miqyasında Ukraynanın Boqdanovka kənd

orta məktəbinin qabaqcıl işi barədə tez-tez məqalələr dərc olunurdu. Tezliklə Z.Şöyübovun rəhbərlik etdiyi Xaldan kənd Kompleks orta məktəbi sözügedən tədris müəssisəsi ilə yaxın dostluq əlaqələri yaratmışdır. Zahid Şöyübovun yaratdığı bu məktəb barədə respublikamızda, eləcə də Belçika, Çexoslovakiya, Moskva, Kiyev, Alma-Atanın kino və telestudiyalarının əməkdaşları sənədli filmlər çəkmiş, bu məktəbi daha geniş şəkildə tanıtmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 02 oktyabr 1999-cu il tarixli Sərəncamı ilə Zahid Şöyübov “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir.

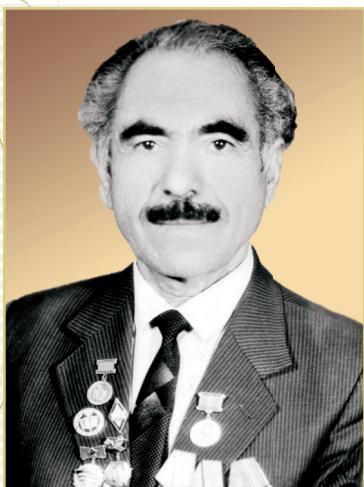
Mükafatları:

Azərbaycan SSR-in Əməkdar müəllimi — 1960;

SSRİ Xalq müəllimi — 1981;

Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni və medallar;

“Şöhrət” ordeni — 1999.

İsrafil Şükürov

İsrafil Xudaverdi oğlu Şükürov (18 iyun 1924, Qərbi Azərbaycan, Dərələyəz mahalı, Qabaqlı kəndi – 16 mart 1994, Naxçıvan MR) – Naxçıvan MR Əməkdar müəllimi (1980), SSRİ Xalq müəllimi (1984)

Böyük Vətən müharibəsi başlayanda İ.Şükürov müharibədə iştirak etmək üçün Hərbi komissarlıqla müraciət etmişdir. Ona yaşıının az olduğu bildirilsə də, fikrindən əl çəkməmiş, bir neçə dəfə müraciət etdikdən sonra 1942-ci il mart ayının 11-də cəhbəyə yollanmışdır. Döyüslərin birində ağır yaranlansa da, müalicə alb yenidən döyüşlərə qatılmışdır. Gərgin döyüslərdə mərdliklə vuruşmuş və ikinci dəfə ağır yaralanmışdır. Bu dəfə də müalicəsi bitər-bitməz yenidən cəhbəyə getmişdir. Döyüslər zamanı bir neçə şəhərin azad edilməsində fədakarlıq göstərmiş, müharibədən orden və medallarla doğma yurduna qayıtmışdır. İ.Şükürov 1946-ci ildə 2 illik Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun Dil və ədəbiyyat fakültəsinə daxil olmuşdur. 1948-ci ildə Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunu, 1954-cü ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsini bitirmişdir. 1948-1957-ci illərdə Naxçıvan MR Babək rayonunun Təzəkənd və Şixmahmud kənd məktəblərində müəllim işləmişdir. Müəllim işlədiyi az müddət ərzində öz bacarığı, peşəkarlığı ilə və tədris etdiyi fənni şagirdlərinə sevdirdiyinə görə fərqlənmiş, kollektivin dərin hörmətini qazanmışdır. İ.Şükürov 1957-ci ildən həmin rayonun Didivar kənd orta məktəbində Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi işləmişdir. İ.Şükürov Payız və Sust kənd məktəblərində direktor vəzifəsində çalışmışdır. Direktor işlədiyi müddətdə həmin məktəblərdə tədrisin yüksək səviyyədə keçilməsi üçün hər cür şərait yaratmışdır. O, ömrünün 46 ilini müəllimlik peşəsinə həsr etmişdir. İşlədiyi illərdə İ.Şükürov dəfələrlə mükafatlandırılmış, adı həmişə birincilər sırasında çəkilmişdir. İ.Şükürovun fəaliyyəti dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Peşəkar müəllim 1970-ci ildə Lenin Yubiley medalı, 1975-ci ildə Qabaqcıl maarif xadimi, 1976-ci ildə "Şərəf Nişanı" ordenini ilə təltif edilmiş, 1980-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Əməkdar müəllimi, 1982-ci ildə Metodist müəllim, 1984-cü ildə SSRİ Xalq müəllimi fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

ŞAİRLƏR, YAZIÇILAR

Əhməd Cavad

Cavad Məhəmmədəli oğlu Axundzadə

Əhməd Cavad (5 may 1892, Şəmkir r-nu, Seyfəli kəndi – 12 oktyabr 1937, Bakı) – şair, filologiya elmləri doktoru, professor (1933), tərcüməçi, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü (1934), “Azərbaycan himni”nin sözlərinin müəllifi

Cavad Axundzadə (Əhməd Cavad) 1922-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinə daxil olmuş, 1926-cı ildə həmin universiteti uğurla bitirmişdir. N.Nərimanov adına Texnikumda, Pambıqçılıq İnstitutunda (indiki Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti) müəllim, dosent, professor və kafedra müdürü vəzifələrində çalışmışdır.

Şair poeziya ilə ilk dəfə Gəncədə təhsil illərində maraqlanmış, 1910-cu ildən başlayaraq lirik şeirlər və tənqidi məqalələrlə müxtəlif qəzet və jurnallarda çıxış etmişdir.

“Utan”, “Müəllim” şeirləri onun ilk qələm təcrübələrindəndir. Ə.Cavadın arxivində “Fələk, dil kabab...” adlı 34 səhifəlik bir əlyazması saxlanılır. Bir neçə ildən sonra onun şeir dili sadələşmişdir. 1913-cü ildə qələmə aldığı “Dilimiz” şeiri buna misaldır.

İstedadlı şairin “Bir-birimizi sevəlim” adlı məqaləsi “Məktəb” jurnalında dərc olunmuşdur. Həmin jurnalda çap etdirdiyi uşaq şeirləri də diqqətəlayiqdir. Əhməd Cavad 1918-ci il oktyabr ayının 5-də Hacıkənddə olarkən “Röyasını görmüşdüm” şeirini yazmış, həmin şeirdə yeni quruluşu dəstəkləmişdir. Şairin “Marş” adlı şeiri (“Gənclər yurdı”, 1918, 14 avqust) o dövrün əhval-ruhiyyəsini əks etdirir. Şeirin mayasında azadlıq bayrağının tərənnümü durur.

Əhməd Cavadın 1918-ci ildə yazdığı şeirlərdən biri də “İngilis” adlanır. Bu altı bəndlilik şeirdə Azərbaycan xalqının ingilislərin gəlməsinə olan münasibəti əks edilmişdir. Şair “Gəlmə” adlı şeirində də yadellilərə münasibətini

bildirmiştir. “İngilis” şeirinin əksinə olaraq şair “Ey əsgər” adlı şeirində türk ordusuna məhəbbətini ifadə etmişdir. Türk ordusunun gəlməsi Azərbaycan xalqını qırğından xilas etmək məqsədi daşıyırırdı. Vətənin azadlığı, müstəqilliyi, üçrəngli ay-ulduzlu bayraq, səkkiz güşəli gerbin milli rəmz kimi mənalandırılması, türkçülük ideyalarının təbliği onun ideallarının ifadəsi idi. “Azərbaycan bayrağı” adlı şeirində bu ideya özünün dolğun ifadəsini tapmışdır.

Əhməd Cavadın bayraq mövzusuna həsr olunmuş bir sıra şeirləri vardır. O, öz şeirlərində dəfələrlə “Bir dəfə yüksələn bayraq, bir daha enməz” misrasını müxtəlif məqamlarda işlətmişdir.

Şairin “Al bayrağa” adlı şeirində 1919-cu ilin yayında Azərbaycandakı millət və din qardaşlarının köməyinə gəlmış Türkiyənin bayrağından bəhs edilir.

Rəsmi sənədlərdən məlum olur ki, Əhməd Cavad 1937-ci il iyun ayının 4-də həbs edilmiş, heç yerə sürgün edilmədən həmin ilin oktyabr ayının 12-dən 13-nə keçən gecə Bakıda vəhşicəsinə gülələnmişdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 7 may 2019-cu il tarixli, 211 nömrəli Qərarı ilə Əhməd Cavad Azərbaycan Respublikasında əsərləri dövlət varidatı elan edilən müəlliflərin siyahısına daxil edilmişdir.

Mikayıl Müşfiq

Mikayıl Əbdülfədir oğlu İsmayılov
(5 iyun 1908, Bakı – 6 yanvar 1938, Bakı) –
şair, tərcüməçi, pedaqoq, Azərbaycan Yaziçilar Birliyinin üzvü (1934)

M.Ə.Müşfiq 1920-1927-ci illərdə Bakıda Müəllimlər seminariyasında, sonra 12 nömrəli II dərəcəli məktəbdə təhsil almış, 1931-ci ildə Ali Pedaqoji İnstitutun, indiki Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsini bitirərək Bakı məktəblərində ədəbiyyat fənnindən dərs demişdir. 1930-cu illərdə M.Müşfiq Azərnəşrdə redaktor vəzifəsində işləmişdir. Poetik yaradıcılığa 1926-cı ildə “Gənc işçi” qəzetində çap etdirdiyi “Bu gün” şeiri ilə başlamış Müşfiq sonrakı illərdə dövri mətbuatda müntəzəm çıxış etmişdir. 1927-ci ildən “Maarif və mədəniyyət” və “Komsomol” jurnallarında, “Gənc işçi” qəzetində nəşr olunmuşdur. 1930-cu ildə şairin ilk “Küləklər” adlı şeir kitabı işıq üzü görmüşdür.

1932-ci il Müşfiqin həyatında məhsuldar olmuş, “Günün səsləri”, “Vuruşmalar”, “Pambıq”, “Buruqlar arasında” kitabları, daha sonra bir-birinin ardınca “Şeirlər”, “Çoban”, “Mənim dostum”, “Səhər”, “Sındırılan saz”, “Azadlıq dastanı”, “Buruq adımı” əsərləri nəşr edilmişdir. 1934-cü ildə M.Müşfiq Azərbaycan Yaziçilar İttifaqına üzv seçilmişdir.

İstedadlı şair yaradıcılığında uşaqlar üçün də yer ayırmış, bir-birindən gözləl əsərlər yaratmışdır. Şairin yaradıcılığında bədii tərcümə fəaliyyəti də xüsusi yer tutur. 1930-1937-ci illərdə Aleksandr Puşkinin “Qaraçılar” (Ş.Abbasovla birgə), Taras Şevçenkonun “Kobzar” (Əhməd Cavadla birgə), Yegişe Çarensin “Şeirlər”, Samuil Marşakin “Huşsuza bax, huşsuza”, Mirzə Fətəli Axundovun “A.S.Puşkinin ölümünə Şərq poeması” əsərlərini tərcümə etmişdir. Bundan əlavə Mikayıl Müşfiq Mixail Lermontovun, Firdovsinin “Şahnamə”sindən bəzi parçaları (Mirmehdi Seyidzadı ilə birgə) tərcümə etmiş, gözlə mütərcim kimi oxucuların rəğbətini qazanmışdır. 1936-cı ildə Mikayıl Müşfiqin “Səhər” poeması Azərbaycanda Sovet hakimiyyətinin qurulmasının 15 illiyi münasibətilə

keçirilən müsabiqədə “Yeddi yaxşı ədəbi əsər” mükafatına layiq görülmüşdür. Mikayıl Müşfiqin Azərbaycan poeziyasının nadir incilərindən sayılan “Oxu, tar, oxu tar”, “Qal, sənə qurban”, “Sənin gülüşlərin”, “Maralım”, “Ana”, “Küləklər”, “Yenə o bağ olaydı” və digər şeirlərinə bəstələnən mahnılar dinləyici alqışını, rəğbətini qazanmış sənət əsərləridir.

1937-ci il repressiyaları Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli siması Mikayıl Müşfiqdən də yan keçmir. 1938-ci il yanvar ayının 5-də SSRİ Ali Məhkəməsinin 20 dəqiqəlik məhkəmə iclası Müşfiq barəsində güllələnmə qərarı verir. Hökm yanvarın 6-da Nargin adasında yerinə yetirilir. 1956-ci il mayın 23-də SSRİ Ali Məhkəməsinin Hərbi kollegiyasının qərarına əsasən Mikayıl Mirzə Əbdüll-qədir oğlu İsmayıllzadə (Mikayıl Müşfiq) ölümündən sonra bəraət almışdır.

Mikayıl Müşfiqin xatirəsinə çoxlu sayıda əsərlər həsr olunmuşdur. Şəmsəddin Abbasovun nəşriyyatdan Müşfiqin sonuncu “Çağlayan” poemasının qovluğunu 1937-ci ildə xilas edib götürdüyü sonradan məlum olmuşdur. Kitabdakı şeirlər çap edilmiş, 1957-ci ildə, şairin bəraətdən sonra ikicildliyi çap olunmuşdur.

1998-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev “Mikayıl Müşfiqin 90 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında” Sərəncam imzalamışdır. 2005-ci ildə “Müşfiqli günlərim” kitabının son genişləndirilmiş nəşri “Gənclik” nəşriyyatında işıq üzü görmüşdür. 2007-ci il 16 aprel də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev “Mikayıl Müşfiqin 100 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında” Sərəncam imzalamışdır. 2008-ci il Qaradağ Rayon İcra Hakimiyyətinin və “Müşfiqsevərlər” Cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə görkəmli Azərbaycan şairi Mikayıl Müşfiqin 100 illik yubileyi təntənə ilə qeyd edilmişdir.

Şairin 110 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 17 may 2018-ci il tarixdə Sərəncam imzalamışdır.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 7 may 2019-cu il tarixli, 211 nömrəli Qərarı ilə Mikayıl Müşfiq Azərbaycan Respublikasında əsərləri dövlət varidati elan edilən müəlliflərin siyahısına daxil edilmişdir.

Süleyman Rəhimov

Süleyman Hüseyn oğlu Rəhimov (22 mart 1900, Qubadlı r-nu, Əyin kəndi – 11 oktyabr 1983, Bakı) – yazıçı, nasir, siyasətçi, Azərbaycan Yazıcılar Birliyinin üzvü (1938), Azərbaycan SSR Xalq yazıçısı (1960), Sosialist Əməyi Qəhrəmanı (1975)

S.H.Rəhimov texnikumda təhsil almış, 1921-ci ildə Xanlıq kəndində yeni açılmış məktəbdə müəllim işləməyə başlamışdır. Şuşada Pedaqoji kursda oxuduqdan sonra uzun müddət Zəngəzur mahalının müxtəlif rayonlarında müəllimlik etmişdir.

S.Rəhimov 1932-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetini bitirmiştir. Eyni zamanda Qaraşəhərdə ikinövbəli savad kursunda yaşılı fəhlələrə dərs demişdir.

S.Rəhimov ədəbi fəaliyyətə 1930-cu ildən iri həcmli əsərlərlə başlamış, həyatda gördüklerini təsvir etməyə üstünlük vermişdir. O, həm də xalq yaradıcılığına daha çox müraciət edən sənətkarlardan olmuşdur. Xalq əfsanələrinən yaradıcılığı boyu bəhrələnmiş, maraqlı əsərlər yazmışdır. Nasirin əsərlərində atalar sözləri və məsəllərə, nağıllardakı hikmətə, rəvayətlərə geniş yer verilmişdir.

Ədibin ilk əsəri “Şamo” romanıdır. Bununla belə o, 50 il bu əsərinin üzərində işləmiş və ona əlavələr etmişdir. Onun ən tanınmış əsərlərindən biri də “Qara torpaq və sarı qızıl”dır.

Süleyman Rəhimovun yaratdığı qəhrəmanlar haqqası, ədalətə böyük hörmətlə yanaşan insanlardır. Onlar zəhməti, əməyi uca tutmaları və xalqa, vətənə sədaqətləri ilə fərqlənirlər. Bütün bunlar onun “Şamo”, “Saçlı”, “Mehman” əsərlərində öz əksini tapıb. Bundan başqa onun “Mahtaban”, “Medalyon”, “Aynalı”, “Ağbulaq dağlarında”, “Ana abidəsi”, “Qafqaz qartalı”, “Minnətsiz çörək”, “Pəri çinqılı”, “Tülkü və şir”, “Ləpirlər” və s. əsərləri sevilə-sevilə oxunur.

Görkəmli ədib 1939-1940, 1944-1946 və 1954-1958-ci illərdə Azərbaycan Yazıcılar Birliyinin sədri olmuşdur.

1934-1937-ci illərdə Azərbaycanın Laçın, Samux, Şahbuz və Noraşen rayonlarında rəhbər partiya işlərində çalışmışdır. Azərbaycan K(b)P Bakı şəhər komitəsində təbliğat üzrə katib (1940-1941), Azərbaycan K(b)P MK-da təbliğat və təşviqat şöbəsinin müdir müavini (1941-1944), Azərbaycan Nazirlər Soveti yanında Mədəni-Maarif İşləri Komitəsinin sədri (1945-1958) vəzifələrində işləmişdir.

Mükafatları:

- “Şərəf Nişanı” ordeni — 6 fevral 1942;
- “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni — 9 iyun 1959;
- “Azərbaycan SSR Xalq yazıçısı” fəxri adı — 1960;
- “Qızıl qələm” mükafatı — 1972;
- 3 dəfə “Lenin” ordeni — 25 fevral 1946; 20 mart 1970; 4 dekabr 1975;
- Sosialist Əməyi Qəhrəmanı — 4 dekabr 1975;
- “Xalqlar Dostluğu” ordeni — 5 mart 1980.

Milvarid Dilbazi

Mirvarid Paşa qızı Dilbazi (19 avqust 1912, Qazax qəzası, Musaköy (indiki Xanlıqlar kəndi) – 12 iyun 2001, Bakı) – şair, tərcüməçi, Azərbaycan Yazarlar Birliyinin üzvü (1934), Azərbaycan SSR Əməkdar mədəniyyət işçisi (1967), “Şərəf Nişanı” (iki dəfə), “Qırmızı Əmək Bayrağı” və “İstiqlal” (1997) ordenli, Azərbaycan SSR Xalq şairi (1979)

M.P.Dilbazi 1929-cu ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Ədəbiyyat-ictimaiyyat fakültəsinə qəbul olunmuşdur. Universiteti bitirdikdən sonra gənc şair Quba Partiya Məktəbinə ədəbiyyat müəllimi təyin olunmuşdur. İki ildən sonra Bakıya qayıdan Mirvarid Dilbazi Azərbaycan EA-nın Əlyazmaları fondunda şöbə müdürü (1934-1938), Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında tərcüməçi (1938-1940) vəzifələrində çalışmışdır.

Onun “Qadınların hüriyyəti” adlı ilk şeiri 1927-ci ildə “Oktyabr alovları” adlı məcmuədə dərc edilmişdir. Bu dərgidə, o cümlədən şairin keçən əsrin 20-ci illərinin axırlarında yazılmış, Azərbaycan qadınlarının yeni həyat yollarını tərənnüm edən “Zəhra”, “Qurtuluş”, “Qadın” kimi şeirləri dərc olunmuşdur. Böyük Vətən müharibəsi illərində M.Dilbazi yaradıcılığında da vətəni müdafiə mövzusu əsas yer tutmuşdur. O, “Məhsəti” (1945), “Əlcəzairli qız” (1961), “Partizan Aliyə” (1972) poemalarının müəllifidir.

Şairin “Məhsəti” poeması süjetinin genişliyi, məzmun zənginliyi baxımından seçilən əsərlərindəndir. “Məhsəti” poeması məşhur rübai ustası M.Gəncəvinin həyatı, ədəbi və ictimai fəaliyyətindən bəhs edir. “Əlcəzairli qız” əsəri real faktlar əsasında yazılmışdır. İkinci dünya müharibəsindən sonra Şərqdə genişlənən azadlıq hərəkatı, müstəmləkəciliyə qarşı mübarizə yeni mərhələyə daxil olmuşdur. Bu illərin siyasi mənzərəsini diqqətlə izleyən şair Əlcəzair hadisələrinin mərkəzində dayanan Cəmiləni və onunla bağlı azadlıq hərəkatını poeması üçün mövzu seçmişdir.

M.Dilbazinin şeirləri yalnız mövzu rəngarəngliyi ilə deyil, həmçinin forma müxtəlifliyi və fikrin bədii ifadəsi baxımından da yetkin sənət nümunəsi səviyyəsinə qalxmış, şeir xəzinəmizi zənginləşdirmişdir. Onun 1970-1980-ci illərdə “Bənövşələr üzüyəndə” (1970), “Ana qanadı” (1972), “Dağ çıçayı”

(1977), “Yasəmən fəsil”, “Seçilmiş şeirlər” (1979) şeir kitabları və nəhayət, 3 cilddə “Seçilmiş əsərləri” (1982-1984) çap olunmuşdur.

M.Dilbazinin yaradıcılığı dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, 21 oktyabr 1967-ci il tarixində Azərbaycan SSR Əməkdar mədəniyyət işçisi, 23 fevral 1979-cu il tarixində Azərbaycan SSR Xalq şairi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Bəstəkarlardan Süleyman Ələsgərov, Tofiq Quliyev, Fikrət Əmirov, Şəfiqə Axundova, Ağabacı Rzayeva və başqaları şairin sözlərinə mahnilər, romans və oratoriyalar bəstələmişlər.

Xalq şairi M.Dilbazi Nizami Gəncəvi, Xaqani Şirvani, Əlişir Nəvai, Aleksandr Puşkin, Taras Şevçenko, N.Tixonov, Samuil Marşak, Sergey Mixalkov və başqa şairlərin əsərlərini Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir. Əsərləri müxtəlif xarici dillərə tərcümə olunmuşdur.

Mükafatları:

İki dəfə “Şərəf Nişanı” ordeni— 31 yanvar 1939; 9 iyun 1959;

“Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni — 17 avqust 1982;

“Azərbaycan SSR Əməkdar mədəniyyət işçisi” fəxri adı 21 oktyabr 1967;

“Azərbaycan SSR Xalq şairi” fəxri adı — 23 fevral 1979;

“İstiqlal” ordeni — 18 avqust 1997 və s.

Mehdi Hüseyin

Mehdi Əli oğlu Hüseynov (22 mart 1909, Qazax, İkinci Şixli – 10 mart 1965, Bakı) – yazıçı, nasir; dramaturq, tənqidçi, ictimai xadim, Dövlət mükafatı laureatı (1950), Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri (1958-1965), 1943-cü ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Azərbaycan SSR Xalq yazıçısı (1964), Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı İdarə Heyətinin birinci katibi, SSRİ Yazıçılar İttifaqı İdarə Heyətinin katibi (1958-1965)

M.Ə.Hüseyin ADPU-nun Pedaqoji fakültəsinin Tarix şöbəsini (1929) və Moskva Dövlət Kinematoqrafiya İnstitutu yanında akademiya tipli Kinossernistlər kursunu (1938) bitirmiştir. M.Ə.Hüseyin bədii yaradıcılığa hekayə ilə başlamış, birinci hekayəti 1927-ci ildə nəşr edilmişdir. İlk iri həcmli əsərlərinə məhəbbət mövzusunda yazdığı "Kin" povesti və siyasi motivli "Daşqın" romanı aiddir. 1930-cu illərin hadisələrini əks etdirən "Tərlan" romanı da onun qələminin məhsuludur. Yaziçı 1948-ci ildə Bakı neftçilərinin bədii obrazını "Abşeron" romanında əks etdirmiştir. Yaradıcılığı müxbir yazıları ilə başlamışdır. «Bizdə futurizm cərəyanı» adlı ilk tənqid məqaləsi 1926-ci ildə, «Qoyun qırxımı» adlı ilk hekayəsi isə 1927-ci ildə dərc edilmişdir. «Bahar suları» (1930), «Xavər» (1930) kitablarındakı hekayələrdə Azərbaycan kəndində yeni həyat uğrunda mübarizənin səciyyəvi epizodları, dövrün koloriti əksini tapmışdır. Ən mühüm tarixi əsəri olan «Səhər» (1953), «Tərlan» (1940), «Vətən çicəkləri» (1942), «Moskva» (1942), «Ürək» (1945), «Fəryad» (1945) əsərlərində vətənpərvərliyin qüdrəti, adamların mərdliyi və qəhrəmanlığı tərənnüm olunur. Mehdi Hüseyin dramaturq kimi də tanınmışdır. O, dram yaradıcılığına «Söhrət» (1939) pyesi ilə başlamışdır. «Nizami» (1942) və «Cavanşir» (1957) tarixi dramlarında Azərbaycan xalqının vətənpərvəliyi, qəhrəmanlıq ənənələri əks olunmuşdur. «Şair» (1939), «Fətəli xan» (1947, Ə.Məmmədxanlı ilə birgə), «Səhər» (1958), «Qara daşlar» (1958) kino ssenarilərinin müəllifidir. Mehdi Hüseyin tənqid və publisistika sahələrində də fəaliyyət göstərmişdir. Görkəmli ədibin əsərləri bir sıra xarici dillərə tərcümə olunmuşdur.

Mükafatları:

Dövlət mükafatı laureatı — 1950;
Azərbaycan SSR Xalq yazıçısı — 1964;
"Qırmızı Əmək Bayrağı" ordeni.

İsmayıllı Şixlı

İsmayıllı Qəhrəman oğlu Şixlinski – İsmayıllı Şixli (22 mart 1919, Qazax r-nu, İkinci Şixli kəndi – 26 iyul 1995, Bakı) – nasir, filologiya elmləri namizədi (1954), Azərbaycan Yaziçilar Birliyinin üzvü (1949), Azərbaycan SSR Xalq yaziçisi (1984), Azərbaycan SSR komsomolu mükafatı laureati (1976), Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin deputati (1986, 1990), Azərbaycan Yaziçilar İttifaqının sədri (1986-1987), M.F.Axundov adına ədəbi mükafat laureati (1991)

İsmayıllı Şixli 1937-1941-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsində təhsil almışdır. İkinci Dünya müharibəsi dövründə o, sovet ordusu tərkibində ön cəbhələrdə olmuşdur. 1946-cı ildə altı Kosalar kənd məktəbində tədris hissə müdürü işləmişdir. 1946-1949-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Filologiya fakültəsinin aspirantı olmuş, müəllim, baş müəllim, Xarici ölkələr ədəbiyyatı kafedrasının müdürü, Azərbaycan Yaziçilar İttifaqının katibi (1965-1968) vəzifələrində çalışmışdır. “Azərbaycan” jurnalının baş redaktoru (1976-1978), Azərbaycan Yaziçilar İttifaqının birinci katibi (1981-1987), SSRİ Yaziçilar İttifaqının katibi (1981-1987) vəzifələrini icra etmişdir. İ.Şixlinin ilk mətbu əsəri “Quşlar” şeiri 1938-ci ildə “Ədəbiyyat” qəzetində dərc olunmuşdur. Ədəbi yaradıcılığa 1947-ci ildə “İnqilab və mədəniyyət” jurnalında çap etdirildiyi “Həkimin nağılı” hekayəsi ilə başlamışdır. Bundan sonra dövri mətbuatda müntəzəm çıkış etmişdir. Əsərləri keçmiş SSRİ və xarici ölkə xalqlarının dillərinə tərcümə olunmuşdur. İsmayıllı Şixlinin 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında Sərəncam imzalamışdır.

28 yanvar 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev İsmayıllı Şixlinin 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında Sərəncam imzalamışdır.

İlyas Əfəndiyev

İlyas Məhəmməd oğlu Əfəndiyev (26 may 1914, Füzuli – 3 oktyabr 1996, Bakı) – nasir, dramaturq, Azərbaycan Yازıcılar Birliyinin üzvü (1940), Azərbaycan SSR Xalq yaziçisi (1979), Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureati (1972)

İ.Əfəndiyev 1934-cü ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinə qəbul olunmuş və universiteti uğurla bitirmişdir.

Bədii yaradıcılıq sahəsində ilk uğurlu addımlarını 1930-cu illərin sonlarında atmağa başlamış İ.Əfəndiyev bundan əvvəl bir jurnalist, mətbuat işçisi kimi özünü sınamışdır.

1949-cu ildə Azərbaycanın ədəbi-mədəni ictimaiyyəti və bütün sənətsevərləri Azərbaycan Dövlət Dram Teatrının 75 illiyini təntənə ilə qeyd edərkən, səhnə sənətinin inkişafındakı xidmətləri nəzərə alınaraq İ.Əfəndiyev “Şərəf Nişanı” ordeni ilə təltif edilmişdir. 1954-cü ildə tamaşaşa qoyulmuş “Atayevlər ailəsi” İ.Əfəndiyevin yaradıcılığında irəli atılmış uğurlu bir addım idi.

“İlyas Əfəndiyev teatri”nın uğurlarından söhbət açarkən - təkcə onu göstərmək kifayətdir ki, ilk tamaşası 1968-ci ildə olmuş “Unuda bilmirəm” pyesi 1981-ci ilə qədər yalnız Azərbaycan Milli Teatrı səhnəsində 350 dəfə oynanılmışdır. İlyas Əfəndiyev 1971-ci ildə “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Əlinə qələm aldığı ilk gündən müasir mövzulara daha çox müraciət edən dramaturq 1971-ci ildə mövzusu tarixi keçmişimizdən götürülmüş “Mahnı dağlarda qaldı” pyesini yazar. Yeni yaradıcılıq uğuru kimi qarşılanmış bu pyesə görə İ.Əfəndiyev 1972-ci ildə Dövlət mükafatına layiq görülmüşdür.

1974-cü ildə Respublikamızın ədəbi ictimaiyyəti yazarının anadan olmasının 60 illiyini təntənə ilə qeyd etmişdir. Yubilyar “Oktyabr İnqilabi” ordeni ilə təltif olunmuşdur. Azərnəşr onun 4 cildlik “Seçilmiş əsərləri”ni nəşr etmişdir.

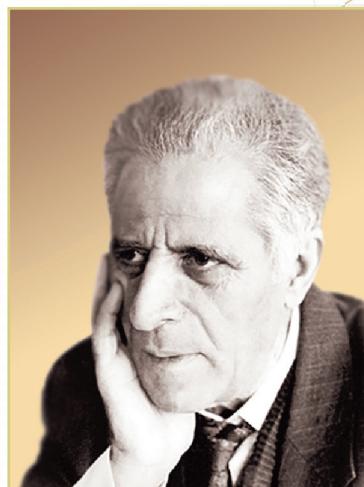
İ.Əfəndiyev Azərbaycan Respublikası Ali Soveti Rəyasət heyətinin 30 iyul 1979-cu il tarixli fərmanı ilə Xalq yaziçisi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Yazıcıının anadan olmasının 70 illiyi Respublikamızda qeyd olunarkən “Yazıcı” nəşriyyatı 1984-1985-ci illərdə oxucularına gözəl bir hədiyyə hazırlamış, ədibin 6 cildlik “Seçilmiş əsərləri”ni nəfis şəkildə 40 min nüsxə tirajla çap etmişdir. Ədəbiyyat sahəsindəki xidmətləri nəzərə alınan ədib həmin il “Lenin” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Azərbaycanın ədəbi ictimaiyyəti 1994-cü ilin may-iyun aylarında Xalq yazıçısı İ.Əfəndiyevin anadan olmasının 80 illiyyini təntənəli şəkildə keçirmişdir. Ədəbiyyatın inkişafında xidmətlərini nəzərə alan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev 24 may 1994-cü il tarixli fermanı ilə İ.Əfəndiyev “Şöhrət” ordeni ilə təltif etmişdir.

Məmməd Araz

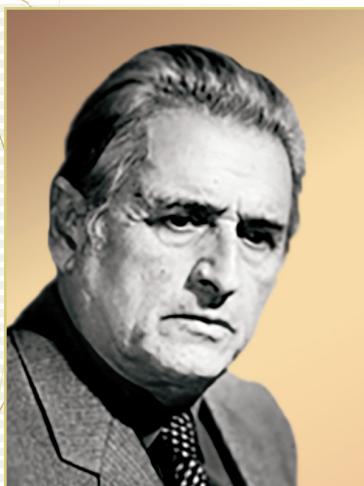
Məmməd İnfil oğlu İbrahimov – Məmməd Araz (14 oktyabr 1933, Naxçıvan MR, Şahbuz r-nu, Nursu kəndi – 1 dekabr 2004, Bakı) – şair, tərcüməçi, publisist, Azərbaycan Yaziçilar İttifaqının üzvü (1957), Azərbaycan SSR Əməkdar mədəniyyət işçisi (1979), Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureati (1988), Azərbaycan Respublikasının Xalq şairi (1991)

M.İ.İbrahimov Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində təhsil almışdır. Tələbəlik illərində Pedaqoji Universitetdə yaziçi İsmayııl Şıxlının rəhbərlik etdiyi Ədəbiyyat dərnəyinin məşğələlərində fəal iştirak etmişdir. Burada bəyənilən “Yanın, işıqlarım” şeiri 1952-ci ildə çap edilmişdir. 1954-cü ildə ali təhsilini başa vuran Məmməd Araz əmək fəaliyyətinə doğma kəndindəki orta məktəbdə müəllimliklə başlamış, sonra Bakıya köçmüştür. O, Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Baş Mətbuat İdarəsində müvəkkil işləmişdir. 1959-1961-ci illərdə Moskvada Yaziçilar İttifaqı nəzdindəki Ali Ədəbiyyat Kurslarında təhsil almışdır. “Ulduz” jurnalının məsul katibi, “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetində, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında baş redaktorun müavini olmuşdur. 1974-cü ildən ömrünün sonuna kimi “Azərbaycan təbiəti” jurnalının baş redaktoru olmuşdur. Uzun müddət Azərbaycan Yaziçilar İttifaqının poeziya bölməsinə rəhbərlik etmiş, xidmətlərinə görə Azərbaycan Respublikasının İstiqlal ordeni (1995), bir medal və Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanları ilə təltif edilmişdir. 1992-ci ildə Hacı Zeynalabdin Tağıyev adına mükafata layiq görülmüşdür. 1993-cü ildən şairin adına “Məmməd Araz” mükafatı təsis olunmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 27 sentyabr 2013-cü il Sərəncamı əsasında Məmməd Arazın 80 illik yubileyi yüksək səviyyədə keçirilmişdir.

Mükafatları:

- Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fəxri fərmanı — 1975;
- “Azərbaycan SSR Əməkdar mədəniyyət işçisi” fəxri adı — 1979;
- “Azərbaycan SSR Əməkdar incəsənət xadimi” fəxri adı — 1984;
- Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı — 1988;
- “Azərbaycan Respublikasının Xalq şairi” fəxri adı — 1991;
- “İstiqlal” ordeni — 1995.

Qılman İlkin

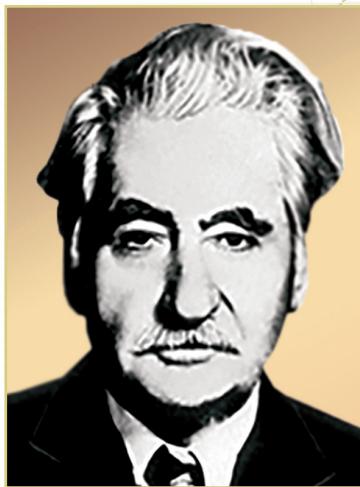
Qılman İslabala oğlu Musayev – Qılman İlkin (28 aprel 1914, Bakı, Mərdəkan – 6 noyabr 2009, Bakı) — yazıçı, nasir, Azərbaycan Yaziçilar Birliyinin üzvü, Azərbaycan SSR Əməkdar incəsənət xadimi (1989), Azərbaycan Respublikasının Xalq yaziçisi (2003)

Q.İ.Musayev 1926-1929-cu illərdə Bakı Pedaqoji Texnikumunda, 1932-1936-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil-ədəbiyyat fakültəsində təhsil almışdır. O, Bakı Dövlət Universitetində baş müəllim vəzifəsini tutmuş, Azərbaycan Yaziçilar Birliyinə üzv qəbul olunmuşdur.

Azərbaycanda ədəbi prosesin təşkilatçısı, jurnal redaktoru, nəşriyyat rəhbəri kimi çoxtərəflı fəaliyyət göstərən yaziçı 1960-1963-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının baş redaktoru, 1963-1967-ci illərdə “Azərbaycan” jurnalının baş redaktoru, 1967-1971-ci illərdə yenidən Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında direktor vəzifələrində işləmişdir. 1974-cü ildən fərdi təqaüdə çıxmışdır. Qılman İlkin ədəbi yaradıcılığı 1943-cü ildə “Yaralı şahin” adlı hekayəsi ilə başlamışdır. Yaziçinin N.Vəzirovun uşaqlıq illərinə həsr etdiyi “Həyat yollarında” adlı povesti 1947-ci ildə çapdan çıxmışdır. Onun yaradıcılığında “Qalada üsyan” (1959), “Şimal küləyi” (1962), “Hədiyyə” (1969), “Dağlı məhəlləsi” (1978), “Dəniz qapısı” (1984), “Madam Qədrı” (1988), “Bakı və bakılırlar” (1998) əsərləri də yer alır. 1994–2000-ci illərdə “Sən Bakını tanıyırsanmı?”, “Tovuz lələyi” kitabları kütləvi tirajla nəşr olunmuşdur. Qılman İlkinin “Qalada üsyan” romanı əsasında “Azərbaycanfilm”də “Yenilməz batalyon” filmi çəkilmişdir. O, eyni zamanda “Kölgələr sürüñür” filminin ssenarisini də yazmışdır. Yaziçı “Cərrahlar”, “Tayqa nağılı”, “Əsgər mühəribədən qayıdırı”, “Geriyə yol yoxdur”, “Çətin döngələr”, “Baba və nəvə”, “Həyat sınaqları”, “Qarışqa şıllaq atdı” pyeslərinin, “Şimal küləyi” povestinin, silsilə hekayələrin müəllifidir. Bu əsərlərin əksəriyyəti uzun müddət televiziyyada nümayiş olunmuş, “Təzə şagird” pyesi isə tamaşaya qoyulmuşdur. Yaradıcılığı boyu 50-dən çox kitabı çap olunan müəllifin bu nəşrlərdə 4 romanı yer alır. 8 iyul 2014-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Xalq yaziçisi Qılman İlkinin 100 illik yubileyi haqqında Sərəncam imzalamışdır.

Əbülhəsən Ələkbərzadə

Əbülhəsən Əlibaba oğlu Ələkbərzadə (1904, Şamaxı r-nu, Baskal kəndi – 1986, Bakı) – nasir, Azərbaycan Yaziçilər Birliyinin üzvü (1934), Azərbaycan SSR Xalq yaziçisi (1979)

Müasir Azərbaycan nəşrinin görkəmli təməlçilərindən olan və onun təkamülündə çox fəal iştirak edən ədiblərdən biri də Xalq yaziçisi Əbülhəsən Ələkbərzadədir. Onun təmsil etdiyi nəsil müasir cəmiyyətimizin formallaşmasının bilavasitə şahidi və iştirakçısı olmuşdur. Azərbaycan Kinematoqrafiya Komitəsində baş redaktor, müxtəlif vaxtlarda iki dəfə “Azərbaycan” jurnalında baş redaktor vəzifələrində işləmiş ədib ali təhsilini Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində almışdır.

O, “Yoxuşlar” (1933), “Müharibə” (I kitab, 1947), “Dostluq qalası” (1960), “Tərs adamlar” (1967), “Dünya qopur” (1968), “Seçilmiş əsərləri” (üç cilddə, 1984) və s. kitabların müəllifidir.

Bir sıra nasirlərimiz kimi Ə.Əbülhəsən də yaradıcılığının ilk illərində şeirlə daha çox məşgul olmuşdur. 1925-1927-ci illərdə “Maarif yolu” jurnalında onun “Dağlar”, “Şahbuz dağı”, “Bahar yağışları”, “Qasimkəndin yaxınlığında”, “Etirafdan”, “Cortel axşamı” və başqa şeirləri dərc olunmuşdur. Bu əsərlər lirik xarakterdədir, əsasən təbiət lövhələrindən ibarətdir. Lakin Əbülhəsənin yaradıcılığı üçün ən səciyyəvi janr romanıdır. İlk müasir Azərbaycan romanı da onun qələminə məxsusdur.

XX yüzilliyin otuzuncu illərini Azərbaycan nəşrinin roman dövrü adlandırmak mümkündür. Çünkü məhz bu illərdə bir-birinin ardınca çox dəyərli romanlar yaranır və onların bəziləri indi də öz şöhrətini saxlayır. M.S.Ordubadinin “Dumanlı Təbriz”, S.Rəhimovun “Şamo”, Mir Cəlalın “Dirilən adam”, Ə.Vəliyevin “Qəhrəman” əsərləri bu illərin ən uğurlu romanlarındanandır. Müasir Azərbaycan romanının ilk nümunəsi isə “Yoxuşlar” idi. “Yoxuşlar” kənddə kollektivləşmə hərəkatına həsr edilmişdir. 1930-cu ildə çap olunan

“Yoxuşlar”ın birinci hissəsini müəllif 1933-cü və 1938-ci illərdə təkmilləşdirmiştir. Yazar roman üzərində yaradıcılıq işini davam etdirmiş və 1962-ci ildə əsərin ikinci hissəsini çap etdirmiştir.

1933-cü ildə yazılan “Dünya qopur” romanında Azərbaycan zəhmətkeşlərinin hakimiyyəti ələ alması və inqilabi dövlət yaratması prosesi verilmişdir. “Dünya qopur” həm müəllifin, həm də o zamankı bədii nəşrimizin görkəmli nailiyyəti idi. Bu əsərini də Ə.Ələkbərzadə bir neçə dəfə təkmilləşdirmiştir. 1980-cı ildə isə “Üç ildən sonra” adı ilə onu çap etdirmiştir.

Ə.Ələkbərzadə döyüş və ədəbi-ictimai fəaliyyətinə görə 3 dəfə “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni (1966,1971,1976), “Şərəf Nişanı” ordeni, fəxri fərmanlar və döyüş medalları ilə təltif edilmişdir.

1979-cu ildə Əbülhəsən Ələkbərzadə Azərbaycan SSR Xalq yazıçısı fəxri adına layiq görülmüşdür.

Qabil İmamverdiyev (Qabil)

Qabil Allahverdi oğlu İmamverdiyev (Qabil) (12 avqust 1926, Bakı – 4 aprel 2007, Bakı) – Azərbaycan Respublikasının Xalq şairi (1992), Azərbaycan Yaziçilər İttifaqının üzvü (1949), Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureati (1976), Azərbaycan SSR Əməkdar incəsənət xadimi (1984), “Şöhrət” ordeni (1996)

Q.İmamverdiyev 1944-1948-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsində ali təhsil almışdır. 1954-1956-ci illərdə Moskvada Maksim Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunun nəzdində olan ikiillik ali ədəbiyyat kurslarında müdavim olmuşdur. Müxtəlif illərdə Yardımlıda, Bakıda orta məktəb müəllimi, məzunu olduğu ali təhsil ocağında laborant, “Azərbaycan müəllimi” qəzetinin redaksiyasında şöbə müdürü, “Kommunist” qəzeti redaksiyasında tərcüməçi-redaktor, Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində ədəbi-dram verilişləri redaksiyasının məsul redaktoru, “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetinin redaksiyasında poeziya şöbəsinin müdürü, “Azərbaycan” jurnalı redaksiyasında ədəbi işçi və baş redaktorun müavini (1975-1976) vəzifələrində işləmişdir.

Yaradıcılığı ilə müasir Azərbaycan ədəbiyatını daha da zənginləşdirən şairin xalqın keçmişindən, bu gündən bəhs edən, böyük təsir gücünə malik, həyat həqiqətlərinin realist təsvirini verən əsərləri vətəndaşlıq hisslerinin və mübarizlik ruhunun aşılanmasında mühüm xidmətlər göstərib. “Gəl, baharım” adlı ilk şeiri 1944-cü ildə “Ədəbiyyat” qəzetində çap olunan Qabilin 1950-ci ildə “Səhər açılır” adlı kitabı çap edilmişdir. Onun “Mənim mavi Xəzərim” (1959), “Küləkli havalarda” (1964), “Qoy danışın təbiət” (1966), “Vətəndaş sərnişinlər” (1973) və s. kitabları oxucular tərəfindən maraqla qarşılanmışdır. Qabil həmişə sevilə-sevilə oxunan, əzbərlənən “Bakılı”, “Qarışdırma”, “Çörək”, “Təmizlik”, “Gülləbaran eylədilər”, “Nəsimi bazارında”, “Beşiyimdir, məzarımdır o mənim”, “Dağlar”, “Azərbaycan torpağı” kimi qeyri-adı şeirləri və “Nəsimi” fəlsəfi-psixoloji, epik-dramatik, fundamental poeması ilə əbədiyyat qazanıb. Onu hər zaman sevdirdən şeirlərində biri də “Səhv düşəndə yerimiz” adlanır. 1969-cu ildə yazılan bu şeir zaman keçdikcə gündən-günə müasirləşib.

Qabilin yaradıcılıq yolu həmişə şəxsiyyəti ilə daim həmahəng olub. Eyni zamanda həyatda mehriban, səmimi və duzlu zarafatları ilə yanaşı, onun haqqında yaradılan maraqlı lətifələr də xalqa çoxdan bəllidir. Bu, əlbəttə, şair üçün ən böyük səadətdir.

Daim poetik duyğularla qəlbində Vətəninə, millətinə tükənməz məhəbbəti olan Qabil böyük ictimai hisslər, duyğularla, gərgin zəhməti və yaradıcılıq axtarışları, canlı həyat müşahidələri ilə vicdanla xalqına xidmət edib.

Müstəqilliyimizin ilk illərinin ağır sınaq anlarında ürək yanğısı ilə yazdığı “Şəhid anası”, “Qeyrət, a vətəndaşlar”, “Oldu”, “Xəcalət”, “Birini elə, birini belə” və digər siyasi lirika nümunələri ilə Qabil xalqın gözündə daha da yüksəlib. Uzun illər Azərbaycan Yazıçılar Birliyində Ağsaqqallar şurasının sədri kimi fəaliyyət göstərən Qabilin ədəbi və ictimai fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilmişdir. Görkəmlı şair bir sıra orden və medallara, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının ali dövlət təltiflərinə “Şöhrət” və “İstiqlal” ordenlərinə layiq görülmüşdür.

Mükafatları:

- Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı — 1976;
- “Əmək ığidliyinə görə” medalı;
- Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmani — 1980;
- “Azərbaycan SSR əməkdar incəsənət xadimi” fəxri adı — 1984;
- “Azərbaycan Respublikasının Xalq şairi” fəxri adı — 1992;
- “Şöhrət” ordeni — 1996;
- “İstiqlal” ordeni — 2006;

Əhməd Cəmil

Əhməd Cəmil (Əhməd Səttar oğlu Cəmilzadə) (20 oktyabr 1913, İrəvan, Qafqaz canişinliyi – 24 sentyabr 1977, Bakı) – Azərbaycan şairi, 1939-cu ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Azərbaycan Dövlət mükafatı laureati (1980)

Əhməd Cəmilin “Gözəl Qafqaz” adlı ilk şeiri 1928-ci ildə “Qızıl Gəncə” jurnalında dərc olunmuşdur. Azərbaycan Proletar Yazıçıları Cəmiyyətinin Gəncə bölməsində fəal iştirak etmişdir. Onun şeirləri “Qızıl Gəncə”, “Dağıstan füqərəsi”, “Gənc bolşevik”, “Hücum”, “İnqilab və mədəniyyət” qəzet və jurnallarında vaxtaşırı dərc olunurdu.

Əhməd Cəmil Bakıda 1930-1933-cü illərdə Ali Pedaqoji İnstitutun (ADPU-nun) Ədəbiyyat fakültəsində təhsil almışdır. 1933-1936-ci illərdə Şəmkir rayonunun Zəyəm kəndində, sonra Gəncədə (1936-1940) orta və ali məktəb müəllimi, metodist olmuşdur. 1940-ci ilin sentyabr ayından Azərbaycan Sovet Yazıçıları İttifaqında şeir bölməsində məsləhətçi, “Ədəbiyyat qəzeti”ndə ədəbi işçi, məsul katib vəzifələrində işləmiş, 1940-1942-ci illərdə İttifaqın məsul katibi seçilmişdir.

İkinci Dünya müharibəsi illərində Şimali Qafqaz, Krim cəbhə qəzetləri (“Döyüş zərbəsi”, “Hücum”, “Vətən uğrunda irəli”) redaksiyalarında çalışmışdır (1942-1943). Yazıçılar İttifaqı İdarə Heyətinin məsul katibi (1944-1947), həm də idarə heyətinin üzvü seçilmişdir. Uzun müddət “Ədəbiyyat qəzeti”, “Azərbaycan” və “Ulduz” jurnallarının redaksiya heyətinin üzvü olmuşdur.

Əhməd Cəmil 1980-ci ildə Azərbaycan SSR Dövlət mükafatına layiq görülmüşdür.

Mədinə Gülgün

Mədinə Nurulla qızı Ələkbərzadə – Mədinə Gülgün (17 yanvar 1926, Bakı – 17 fevral 1991, Bakı) — şair, Azərbaycan SSR Əməkdar incəsənət xadimi (1987)

Mədinə Ələkbərzadə 1948-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsinə daxil olmuş, 1952-ci ildə həmin fakültəni bitmişdir. Mədinə Gülgün adı ilə şöhrət tapmış Mədinə Ələkbərzadənin ilk qələm sınaqları 40-cı illərin əvvəllərindən qəzet və jurnal səhifələrində görünməyə başlamışdır. Mədinə Gülgün şeirlərini 1945-ci ildə Təbrizdə “Vətən Yolunda”, “Azərbaycan” qəzetiində çap etdirmişdir. Onun “Təbrizin baharı” adlı ilk şeir kitabı 1950-ci ildə çap edilmişdir. Bu kitabda 1945-1949-cu illər ərzində yazdığı şeirlər toplanmışdır. İstedadlı şairin ilk yaradıcılığı Azərbaycan xalqının azadlıq və milli istiqlaliyyət uğrunda apardığı mübarizə illərinə təsadüf edirdi. Milli azadlıq hərəkatının geniş vüsət aldığı və İkinci Dünya müharibəsi dövründə ədəbiyyata gələn Mədinə Gülgünün ilk şeirlərində nəzərə çarpan cəhət bu şeirlərin xalqın həyatı və mübarizəsi ilə bağlı olması idi. Vətən sevgisi, azadlıq həsrəti onun yaradıcılığının əsas leytmotivini təşkil edirdi. Şairin şeirlərində başlıca yer tutan hicran, həsrət motivləri də əsasən buradan irəli gəlirdi.

Mədinə Gülgünün poeziyasının ağır sınaqlarla dolu olan yollarında ilk addımlarını atlığı gündən onun lirikasının ötdüyü nəgmələrin baş ahəngini xalqa, doğma vətənə övlad məhəbbəti, oxucularını ağ günlərə və qurtuluş uğrunda döyüşlərə çağırışnidaları təşkil etmişdir.

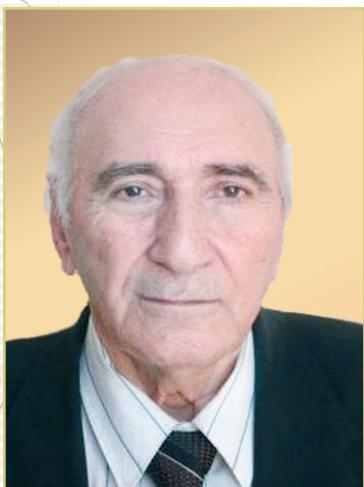
Onun əsərləri bir sıra xarici ölkələrin dillərinə tərcümə olunmuşdur. Dünya xalqlarının azadlıq və istiqlaliyyət uğrunda mübarizəsini bir humanist şair kimi daim izləmiş, kəsərli sözləri ilə onların səsinə səs vermişdir.

Şairin Bakıda və Moskvada “Təbrizin baharı” (1950), “Savalanın ətəklərində” (1950), “Sülhün səsi” (1951), “Yadigar üzük” (1953), “Təbriz qızı” (1956); “Firudin” (poema) (1963), “Dünyamızın sabahı” (1974),

“Durnalar qayıdanda” (1983), “Dünya şirin dünyadır” (1989), “Çinar olaydı”, “Arzu bir ömürdür”, “Yora bilməz yollar məni” (1978), “Könlümü ümidlər yaşıdır” və onlarca digər şeir kitabı dərc olunmuşdur. Bu kitabların başlıca mövzusu insan, azadlıq, Təbriz həsrəti, insanlara canı yanın bir ana qəlbinin arzu və istəkləridir. Mədinə Gülgünün lirik şeirlərinə mahnilər bəstələnmişdir.

Mədinə Gülgün Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanları (1960, 1974, 1986), “Şərəf Nişanı” ordeni (1980), “21 Azər” (1946), “Əmək veterani” (1948) və digər medallarla təltif olunmuşdur.

1987-ci ildə Mədinə Gülgün Azərbaycan SSR Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

İlyas Tapdıq

İlyas Oruc oğlu Tapdıqov- İlyas Tapdıq (30 noyabr 1934, Gədəbəy r-nu, Əli İsmayıllı kəndi – 25 dekabr 2016, Bakı) — şair, tərcüməçi, Azərbaycan Yazarlar Birliyinin üzvü (1958), Azərbaycan SSR Lenin komsomolu mükafatçısı (1972)

İ.O.Tapdıqov 1952-1956-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Dil və ədəbiyyat fakültəsində təhsil almışdır.

Ədəbi yaradıcılığa tələbəlik dövründə “Azərbaycan” jurnalında dərc olunan “Bakının gecəsi” şeiri ilə başlamışdır. İlyas Tapdıq Uşaqgəncnəşrdə redaktor (1957-1962), Azərnəşrdə redaktor, böyük redaktor (1962-1968), “Gənclik” nəşriyyatında böyük redaktor, redaksiya müdürü, baş redaktor (1968-1976), Azərbaycan Baş Mətbuat Müvəkkilliyyində qrup rəhbəri (1976-1978), Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində televiziya gənclər baş redaksiyasının baş redaktoru (1978-1983), Azərnəşrdə bədii ədəbiyyat şöbəsinin müdürü (1989-1992), Türkiyənin Ankara şəhərində Türk Standartları İnstitutunda və Xarici İşlər Nazirliyi və kalkınma ajansında müəllim, “Azərbaycan” qəzetiinin Türkiyə üzrə xüsusi müxbiri (1992-1995) vəzifələrində işləmişdir.

İstedadlı şair 1989-cu ildən Azərnəşrdə Bədii ədəbiyyat şöbəsinin müdürü vəzifəsində çalışmışdır. “Gənclik” nəşriyyatı redaksiya şurasının üzvü, “Türk əsrində Azərbaycan” jurnalının redaksiya heyətinin üzvü, Azərbaycan təmsilçisi, bir sıra respublika festival və müsabiqlərində münsiflər heyətinin üzvü olmuşdur. 1960-1980-ci illərdə qardaş respublikalarda keçirilən ümumittifaq tədbirlərinə, yubileylərə, uşaq kitabı həftəsinə, müşavirələrə dəvət olunmuşdur.

İ.Tapdıq Sovet uşaq ədəbiyyatı və incəsənəti nümayəndələri tərkibində Çexoslovakiyada (1972), Macarıstanda (1979) olmuşdur. 1994-cü ildə Türkiyənin İzmir şəhərində I Uluslararası Türk dünyası Turizm və Kültür simpoziumunda iştirak etmişdir.

İlyas Tapdıq müasir uşaq ədəbiyyatının tanınmış nümayəndələrindəndir. Şairin uşaq əsərlərinin mühüm bir qismini yurdumuzun təbiətinə, gözəlliklərinə

həsr olunmuş əsərlər təşkil edir. “Bildirçin” uşaqların çox sevdiyi, həvəslə əzbərlədiyi, söylədiyi şeirlərdəndir. “Dəmirağac” şeirində təbiətin möcüzəsi olan dəmirağacın xüsusiyətləri poetik bir dillə bəhs edilir. “Bir evim var...” şeiri şifahi xalq ədəbiyyatının tapmaca janrından istifadə yolu ilə yazılmışdır. “Qaçaq dovşan” poemasının qəhrəmanı uşaqların çox sevdiyi dovşandır. Bu əsər uşaq ədəbiyyatında dovşana həsr olunan digər əsərləri təkrarlamır, orijinallığı ilə diqqəti cəlb edir.

Şairin yaradıcılığında vətən mövzusunda yazılmış əsərləri mühüm yer tutur. Onun 20 Yanvar şəhidlərinə həsr olunmuş “Bir şəhiddir ürəyim” şeirini həyəcansız oxumaq olmur.

İlyas Tapdıq 1972-ci ildə Azərbaycan SSR Lenin komsomolu mükafatı laureati olmuşdur.

BƏSTƏKARLAR

Səid Rüstəmov

Səid Əli oğlu Rüstəmov (Mircabbar Mirəli oğlu Seyidrüstəmzadə) (12 may 1907, İrəvan – 10 iyun 1983, Bakı) – bəstəkar, dirijor, pedaqoq, Azərbaycan SSR Xalq artisti (1957), Dövlət mükafatı laureati (1951)

S.Ə.Rüstəmov Azərbaycan SSR Bəstəkarlar İttifaqının sədri (1949-1953), Azərbaycan Xalq Çalğı Alətləri Orkestrinin bədii rəhbəri və baş dirijoru (1935-1975), Azərbaycan Dövlət Akademik Filarmoniyasının nəzdindəki mahnı və rəqs ansamblının rəhbəri (1951) olmuşdur.

Musiqi Texnikumunda not üzrə dahi Üzeyir Hacıbəylidən, muğam sinfində isə tanınmış tarzən Mirzə Mansur Mansurovdan dərs almışdır. 1932-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetini bitirmişdir.

Bəstəkar Səid Rüstəmovun yaradıcılığı janr etibarilə kifayət qədər genişdir. O, musiqili komediya janrına müraciət etmiş, bir çox irihəcmli vokal-instrumental və instrumental əsərlər yaratmışdır. İstedadlı bəstəkar bir sıra dram tamaşalarına musiqi bəstələmişdir. Onun yaratdığı çoxsaylı mahnılar milli bəstəkar yaradıcılığı tarixində bu janrda yaradılan klassik nümunələr hesab edilir.

Səid Rüstəmov 1983-cü ilin may ayında ağır infarkt keçirmiş, Bakıda vəfat etmişdir. S.Rüstəmov I Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Səid Rüstəmovun 1935-ci ildə yaratdığı “Tar məktəbi” kitabı tarin tədrisində mühüm rol oynamışdır. Bu günə kimi bu dərslik dəfələrlə nəşr edilmişdir. Dərslik müasir dövrdə də orta və alimusiqi məktəblərində istifadə edilir. Həmçinin Səid Rüstəmovun 1950-ci ildə çap olunmuş “Tar üçün melodik etüdlər” adlı dərsliyində tədris prosesində tələbat azalmamışdır.

Səid Rüstəmov 1948-ci ildə musiqi məktəbi şagirdləri üçün “Skripka əlifbası” adlı dərs kitabını çap etmişdir. Kitab Leonid Bretanitski, Səid Rüs-

təmənov və G.Burşteynin redaktorluğu ilə “Azmusnəşr” nəşriyyatında çap edilmişdir.

Əməkdar incəsənət xadimi Ağabacı Rzayeva, Xalq artisti Hacı Xanməmmədov, Əməkdar artist Adil Gəray kimi tanınmış musiqiçilər onun tar sinifində təhsil almışdır. Səid Rüstəmovun tələbələri içərisində həmçinin Xalq artisti, sənətşünaslıq üzrə elmlər doktoru, professor Məcnun Kərimov, Əməkdar incəsənət xadimləri, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktorları, professorlar Oqtay Quliyev, Vaqif Əbdülcəsimov, Nazim Kazımov, Xalq artisti Ağasəlim Abdullayev və başqa tanınmış musiqiçilər də var.

Mükafatları:

“1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində rəşadətli əməyə görə” medalı — 1946;

“Qafqazın müdafiəsinə görə” medalı — 1946;

III dərəcəli Dövlət mükafatı — 1951;

“Azərbaycan SSR Xalq artisti” fəxri adı — 1957;

“Azərbaycan SSR Əməkdar incəsənət xadimi” fəxri adı — 1938;

“Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni — 1946,

“Şərəf Nişanı” ordeni — 1959.

Oqtay Rəcəbov

Oqtay Məmmədağa oğlu Rəcəbov (5 aprel 1941, Bakı) – bəstəkar, pedaqoji elmlər doktoru, professor (1995), Prezident təqaüdçüsü, Azərbaycan SSR Əməkdar müəllimi (1987), Rusiya Pedaqoji və Sosial Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi (2019)

O.M.Rəcəbov ali təhsilini 1958-1963-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika və istehsalatın əsasları fakültəsində, doktorantura (aspirantura) təhsilini isə Azərbaycan MEA-nın Fizika İnstitutunda alıb. Oqtay Rəcəbov 1969-cu ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını bitirib. O, Bakı şəhər 116 nömrəli axşam məktəbində fizika, 1 nömrəli Musiqi məktəbində isə musiqi fənnini tədris edib.

O.Rəcəbov Azərbaycan ETPEİ-də kiçik elmi işçi, baş elmi işçi və şöbə müdürü vəzifələrində çalışıb.

Bəstəkar-pedaqoq Ü.Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının “Azərbaycan xalq musiqisi” kafedrasının professorudur. 4 operanın, 3 musiqili komediyanın, 3 simfoniyanın, 2 oratoriyanın, 1 kantatanın, 500 mahnının müəllifidir.

Oqtay Rəcəbovun uşaq mahnıları 6 məcmuədə çap olunub. Onun uşaq mahnıları, əsasən aşağıdakı mövzuları: a) vətənpərvərlik mahnıları; b) flora və faunaya aid təbiət mahnıları; c) rəqəmlərə həsr olunmuş mahnılar; e) vurma cədvəlinə həsr olunmuş mahnılar; k) valideynlərə həsr olunmuş mahnıları əhatə edir.

İstedadlı bəstəkar pedaqogika və musiqi ilə bağlı 10 monoqrafiyanın, 70 dərslik, dərs vəsaiti və programın, 100-dən artıq məqalənin müəllifidir.

Mükafatları:

Azərbaycan SSR Lenin komsomolu mükafatı — (1982);
“Azərbaycan SSR Əməkdar müəllimi” fəxri adı — (1987);
“Tərəqqi” medalı — (2006);
“Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi” fəxri adı — (2019).

Nailə Mirməmmədli

Nailə Mirməmmədli (23 may 1961, Bakı – 4 yanvar 2021, Bakı) – bəstəkar, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi (2007), Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının üzvü

Nailə Mirməmmədli 1968-1979-cu illərdə Bülbül adına orta ixtisas musiqi məktəbində Fortepiano ixtisası üzrə təhsil almışdır. 1981-1985-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində musiqişünas, dirijor, xormeyster, vokal, aranjiman, orkeströvka ixtisasları üzrə təhsil almış, təhsilini fərqlənmə diplomu ilə başa vurmusdur. Təhsilini davam etdirmək məqsədi ilə Nailə Mirməmmədli 1994-1997-ci illərdə Üzeyir Hacıbəyov adına Bakı Musiqi Akademiyasında Musiqişünaslıq və Tofiq Quliyevin sinfində (Tofiq Quliyevin ilk və son tələbələrindən biri) bəstəkarlıq ixtisasları üzrə təhsilini davam etdirmiş və oranı fərqlənmə diplomu dərəcəsi ilə başa vurmusdur.

N.Mirməmmədli 1994-2004-cü illərdə Bülbül adına orta ixtisas musiqi məktəbində müəllim, “Bənövşə” xorunda xormeyster və ansambl rəhbəri vəzifələrində çalışmışdır. İstedadlı bəstəkar 2003-cü ildən 4 yanvar 2021-ci ilə kimi Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Musiqi fakültəsində baş müəllim, dosent vəzifəsində işləmişdir.

2007-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

2020-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Elmi Şurasının qərarı ilə yeni yaradılan Mədəniyyət-yaradıcılıq Mərkəzinin direktoru təyin edilmişdir.

Xor aranjimanı, alətşünaslıq, musiqi və onun tədrisi haqqında 67 elmi məqalə və programın müəllifidir.

30-dan çox xalq mahnılarını, bəstəkar mahnılarını xor üçün işləyib (“Laçın”, “Küçələrə su səpmişəm”, “Qara tellər”, “Üşaq ritmik muğamı”, Ulduzlar, Darıxma, Yaşa könül və s.) hazırlanmışdır.

MÜNDƏRİCAT

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....

5

Ön söz 7

AMEA-nın PREZİDENTLƏRİ

Yusif Məmmədəliyev 10

Zahid Xəlilov 12

Həsən Abdullayev 14

AMEA-nın VİTSE-PREZİDENTLƏRİ

Heydər Hüseynov 16

Səməd Vurğun 18

Əlisöhbət Sumbatzadə 20

İsa Həbibbəyli 22

AMEA-nın HƏQİQİ ÜZVLƏRİ

Həmid Arashı 24

Feyzulla Qasimzadə 26

İbrahim İbrahimov 28

Əşrəf Hüseynov 30

Məcid Rəsulov 32

Məmməd Arif Dadaşzadə 34

Məmməd Cəfər Cəfərov 36

Məmmədağa Şirəliyev 38

Budaq Budaqov 41

Bahadur Tağıyev 43

Cavad Abdinov 45

Vaqif Abbasov 47

Qərib Məmmədov 49

İsmayıł Hacıyev 51

AMEA-nın MÜXBİR ÜZVLƏRİ

Maqsud Cavadov 53

Cümsüd Zülfüqarlı	55
Əbdüləzəl Dəmirçizadə	57
Afad Qurbanov	59
Zərifə Budaqova	61
Şamxal Məmmədov	62
Malik Ramazanzadə	64
Oruc Həsənli	65

SSRİ PEA-nın HƏQİQİ ÜZVÜ

Mehdi Meh dizadə	67
------------------------	----

SSRİ PEA-nın MÜXBİR ÜZVLƏRİ

Abbasqulu Abbaszadə	69
Hüseyn Əhmədov	70
Sədi İmanov	72

DÖVLƏT XADİMLƏRİ

Şıxəli Qurbanov	73
Fəzail İbrahimli	75

GENERALLAR

Əli Nağıyev	76
Vəli Nağıyev	78
Rasim Musayev	79
Vidadi Əliyev	80

ƏMƏKDAR ELM XADİMLƏRİ

Mehdixan Vəkilov	81
Mərdan Muradxanov	83
Midhət Ağamirov	84
Nurəddin Kərəmov	86
Nəzər Paşayev	87
Həsən Mirzəyev	88
Nizami Xudiyev	89
Qəzənfər Kazimov	91
Paşa Əfəndiyev	92
Fərrux Rüstəmov	93

ƏMƏKDAR MÜƏLLİMLƏR, ELMLƏR DOKTORLARI, PROFESSORLAR

Cəfər Xəndan	96
Əli Sultanlı	98
Məmmədhüseyn Təhmasib	99
Mirzəağa Quluzadə	100
Ağaməmməd Abdullayev	101
Püstəxanım Rzazadə	103
Əkbər Ağayev	104
Yəhya Kərimov	105
Abdulla Mehrabov	106
Zahid Qaralov	108
Əjdər Ağayev	109
Dərgah Qüdrətov	110
Seyidağa Həmidov	111
Məhəmməd Balayev	112
Yafəs Baxşəliyev	113
Məlikməmməd Cəbrayılov	114
Nailə Verdizadə	116
Cəfər Cəfərov	117
Himalay Qasımov	118
Mirzəli Murquzov	119
Vidadi Xəlilov	120
Sərdar Quliyev	121
Tərlan Novruzov	122
Rafiq Əliyev	123

SOVET İTTİFAQI QƏHRƏMANLARI

Mehdi Hüseynzadə	125
Fariz Səfərov	126
Xıdır Mustafayev	127
Səlahəddin Kazimov	128

AZƏRBAYCANIN MİLLİ QƏHRƏMANLARI

Mətləb Quliyev	130
----------------------	-----

Mirələkbər İbrahimov 131

SOSİALİST ƏMƏYİ QƏHRƏMANLARI

Zərbəli Səmədov 132
Rüstəm Səfərəliyev 133

SSRİ XALQ MÜƏLLİMLƏRİ

Zahid Şöyübov 134
İsrafil Şükürov 136

ŞAİRLƏR, YAZIÇILAR

Əhməd Cavad 137
Mikayıl Müşfiq 139
Süleyman Rəhimov 141
Milvarid Dilbazi 143
Mehdi Hüseyn 145
İsmayııl Şixlı 146
İlyas Əfəndiyev 147
Məmməd Araz 149
Qılman İlkin 150
Əbülhəsən Ələkbərzadə 151
Qabil 153
Əhməd Cəmil 155
Mədinə Gülgün 156
İlyas Tapdıq 158

BƏSTƏKARLAR

Səid Rüstəmov 160
Oqtay Rəcəbov 162
Nailə Mirməmmədli 163

ASƏF DAĞBƏYİ OĞLU ZAMANOV

**AZƏRBAYCAN DÖVLƏT
PEDAQOJİ UNIVERSİTETİNİN
100 MƏHŞUR MƏZUNU
Bakı-2021**

Texniki redaktor: Aynurə Əliyeva

Dizayner: Əmiraslan Zaliyev

Yığılmağa verilmişdir: 05.10.2021

Çapa imzalanmışdır: 19.11.2021

Fiziki çap vərəqi formatı: 64x90 $\frac{1}{16}$

Fiziki çap vərəqi sayı: 10,5

Tiraj: 500

**Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
nəşriyyatında çapa hazırlanıb,
"İnci Group Companies" QSC mətbəəsində
hazır fayldan offset üsulu ilə çap olunub.**